

ΤΟ ΜΩΡΟΝ ΑΛΑΣ

Ο ΑΝΕΚΔΟΤΟΛΟΓΟΣ

ΙΑΤΡΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΜΠΑΝΑΟΣ ΛΑΥΡΙΩΤΗΣ
ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΣ ΩΣ ΛΟΓΟΚΛΟΠΟΣ ΚΑΙ ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΥΠΟ

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ

Ἐγὼ ὄσους ἐὰν φιλῶ ἐλέγχω καὶ παιδεύω
Ἄποκάλ. 8,19

ΤΥΠΟΙΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ
Μ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΣ
ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ,
1933

BK
K3136

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

026000334350

Αριθ. Σειρ. 139010

ΤΟ ΜΩΡΟΝ ΑΛΑΣ

Ο ΑΝΕΚΔΟΤΟΛΟΓΟΣ

ΙΑΤΡΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΜΠΑΝΑΟΣ ΛΑΥΡΙΩΤΗΣ
ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΣ ΩΣ ΛΟΓΟΚΛΟΠΟΣ ΚΑΙ ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΥΠΟ

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ

Ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ ἐλέγγω καὶ παιδεύω
Ἄποκάλ. 3,19

ΤΥΠΟΙΣ
Μ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1933

ΣΑΛΑ ΠΟΡΟΝ ΟΤ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΕΔΑΓΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΕΔΑΓΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΕΔΑΓΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΕΔΑΓΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΗ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τῷ εὐμενεῖ ἀναγνώστῃ

Εἰς τὴν ἔκπαυλον ταύτην ἁρμονίαν καὶ τὴν γαληνιαίαν τῆς Ἀθωΐτιδος φύσεως ἡσυχίαν μηδαμῶς ἐκλάβης ὡς δυσαρμονίαν τὸ φαινόμενον, ὅτι λόγιος Λαυριώτης ἐν τῷδε τῷ πνευματικῷ ἀγῶνι κατὰ συναδέλφου βάλλει. Ὑπάρχουσι στιγμαὶ τοῦ βίου, καθ' ἃς μεταξὺ φιλαδελφίας καὶ τῆς καταρρακωθείσης κρήνων τις ἀληθείας ἀναγκάζεται, ἵνα δοῦνται τοῦ καλάμου ὑπὲρ τῆς τελευταίας. Τὴν ἠθικὴν ταύτην ἀρχὴν καθιέρωσεν ὁ Σταγειρίτης μέγας Ἀριστοτέλης ὀλίγους μακρὰν ἡμῶν διατριβὴν σταθμούς, ὅτε τὸν πόλεμον ἀνέλαβε κατὰ τῶν ἰδεῶν τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ Πλάτωνος, εἰπὼν τὸ ἀξιωματικόν:

Δνοῖν ὄντιον φίλοιον ὄσιον προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν

φίλος Σωκράτης, φίλος Πλάτων, φιλότιμος ἢ ἀλήθεια.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Χριστιανισμῷ ἔχομεν ἀξιωματικὸν παράδειγμα τὸν οὐρανοβάμονα Παῦλον. Οὗτος καταλιπὼν τὸ τοῦ κηρύγματος ἔργον ἔσπευσεν, ἵνα συναντήσῃ τὸν κορυφαῖον τῶν ἀποστόλων καὶ ἐλέγξῃ αὐτὸν παρεκτραπέντα καὶ σκάνδαλον τοῖς ἀδελφοῖς γενόμενον: «Ὅτε δὲ ἦλθε Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστη, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν» (Γαλ. 3 - 10). Τίς δ' ἀγνοεῖ τὸν διαπληκτισμὸν καὶ τὴν ἐν θεολογικοῖς καὶ φιλολογικοῖς ἀγῶσιν ἔριδα δύο μεγάλων τῆς Δυτ. Ἐκκλησίας πατέρων, τοῦ Αὐγουστίνου καὶ Ἰερωνύμου; Καὶ μάλιστα ἡ διαφορὰ αὐτῶν ἔληξε μετὰ θάνατον, συναντηθέντων ἀμφοτέρων ἐν ταῖς ἀδελφίαις τοῦ Κυρίου. Ἡ ἱστορία ἀπέδωκεν ἤδη ἑκατέρῳ αὐτῶν τὸ δίκαιον. Ἀλλὰ πρὸς τί ν' ἀνατρέξω εἰς τοὺς παλαιούς ἔχων πρόσφατον παράδειγμα δύο διακεκριμένους Ἁγιορείτας τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, τὸν Νικόδημον καὶ Θεοδώρητον; ὧν ἡ διαφορὰ δὲν συνίσταται, ὡς πάντες σχεδὸν νομίζουσι, εἰς τὰς προσθήκας τοῦ Πηδαλίου, ἀλλ' εἰς βαθυτέρους ἐπιστημονικοὺς καὶ ἠθικοὺς λόγους, ὡς Θεοῦ διδόντος ἀποδείξομεν ἄλλοτε. Συνεχιστὴν τοῦ ἀγῶνος 60 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν εὐρίσκομεν τὸν ἀδελφιδοῦν τοῦ Θεοδώρητου Ἰάκωβον τὸν Νεασκητιώτην. Ἐν τοῖς ἔγκοσμοις οἱ τοιοῦτοι φιλολογικοὶ ἀγῶνές εἰσι τόσῳ συνήθεις, ὥστε μόνον χάριν τῶν Ἁγιορειτῶν νὰ παρέχονται αἱ ἐξηγήσεις αὐταί. Ὁ ἐμὸς συνάδελφος Σπυρίδων ἀπὸ 40ετίας ἐπιφοιτήσας εἰς Ἀθῶνα χάριν, ὡς διεκήρυττεν, ὑψηλοτέρων ἰδανικῶν, ἀπεχαιρέτισε μετὰ τῶν ἔγκοσμίων καὶ πᾶσαν κλίσιν καὶ μελέτην πρὸς

τὰ τῆς Ιατρικῆς ἐπιστήμης, εἰς ἣν ἀρκούντως δόκιμος εἶχεν ἀναδειχθῆ παρ-
δοκιμήσας πολλοὺς τῶν συγχρόνων. Ἐν αὐτοῖς τοῖς προοιμίοις τοῦ μοναχικοῦ
σταδίου τὸν Πλάτωνα ἐκμιμησάμενος παραδίδωσι τῷ πυρὶ τὰς τῆς Ιατρικῆς μα-
θήσεως δέλτους, ἀρκούμενος εἰς τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκάστοτε ἐπιδαφιλευο-
μένην αὐτῷ ἐπικουρίαν· ἐὰν δὲ ἔστιν ὅτε καὶ τινὰς «ἄϊδι προΐαφεν», οὐδὲν τὸ
ἄτοπον δι' ἀνθρώπους τὸν κόσμον ἀπαρηνησαμένους καὶ διηνεκῶς ἐπιβοῶντας
«οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν». ὁ
θάνατος ἐπαμείβει τῷ μοναχῷ τὴν μακαρίαν ζωὴν. Φαίνεται ὅτι πρὸς τὸν
οὐρανομήκη βαδίζων Ἄθω διῆλθεν ἐκ τοῦ ἄντρου τοῦ δεινοῦ μάντεως ἐν
Βοιωτία, καὶ «ἐς Τροφωνίου μεμάντευται», πῶν μὲν εἰσερχόμενος τὸ τῆς
Μνημοσύνης ὕδωρ, ἐξερχόμενος δὲ τὸ τῆς Λήθης. Οὕτω μετὰ τῶν κακῶν τοῦ
κόσμου ἔξω ἐπελάθεται καὶ ὅτι ὑπάρχουσι πρὸς πᾶν ἔργον ἐπιστήμης ἀγαθὸν
καὶ τὰ τῆς μνήμης βοηθήματα, τὰ βιβλία. Ἀρχόμενος δὲ νέου σταδίου ἐπιστη-
μονικῆς ἐρεῦνης καὶ ἐργασίας, ὅπως σὺν τῇ ἀγιότητι προσκίσηται καὶ κλέος
μεγάλου τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλου, ἐπέβη ὡς ἄλλος Βεῖλεροφόντης τοῦ Πη-
γάσου καὶ ἀπογειωθείς μέχρι τρίτου καὶ ἐβδόμου διέβη οὐρανοῦ καὶ ἀπήντη-
σεν ἐκεῖθεν τὸν θεῖον φωτισμὸν ἀνεξάντλητον, ὥστε νὰ μὴ προσδέηται γράφων
οὐδεμιᾶς ἐπικουρίας καὶ τέχνης ἀνθρωπίνης. ἀλλ' ὡς εὐπειθῆς νοῦς νοῆ ὀκο-
θεν τὰ πάντα «τά τ' ἔοντα τά τ' ἐσόμενα πρὸ τ' ἔοντα». Ποσάκις ἀπεκρούσατο ὁ
μυστολέκτης οὗτος καὶ οὐρανοφοίτης τὸν ταπεινὸν ἐμὲ καὶ πρὸς τὸς δέλτους,
ἀεὶ κύπτοντα ἀποπειρώμενον νὰ μνήσω τὸν ἄνδρα εἰς τὰ τῆς φιλολογίας μυ-
στήρια, καὶ εὐχαρίστως προτείνοντα ὡς κοινὸν κτῆμα τὴν ἐμὴν βιβλιοθήκην;
Ποσάκις δὲν ἔμαθε παρ' ἐμοῦ, φιλαδέλφως πολιτευομένου, ὅτι τὰ σχετικὰ τῆς
βιβλιογραφίας βιβλία διὰ τὴν μετὰ χειρὸς ἐκδοσιν ἢ ἀντιγραφὴν αὐτοῦ εὗρη-
νται παρ' ἐμοί; ἀλλ' «οὐ φροντὶς Ἰπποκλείδῃ!» Μόνον οἱ μικροὶ ἄνθρωποι
δέονται βιβλίων καὶ βοηθημάτων, οἷδὲ οὐρανοπειεῖς εἰσὶν ἀνώτεροι τούτων.
Καὶ ἐμπαίζομαι ὁ δυστυχής, διότι οὐ μόνον περὶ τὰ 40 κιβώτια μετήνεγκον τῷ
1924 ἐξ Ἀθηνῶν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἔτος προμηθεύομαι 100-200 βιβλία. Οὐδέ-
ποτε κατεδέξατο ὁ κλεινὸς ἀκέστωρ νὰ συμμετάσχη τῆς ἐμῆς πνευματικῆς
πανδαισίας. αἰσθάνεται ἀπερίγραπτον πρὸς τὸ βιβλίον ἀποστροφὴν. Εἰς τὴν
πλήρη αὐτοῦ διάθεσιν ὑπάρχει καὶ ἡ τῆς Μονῆς πλουσία ὀπωσοῦν βιβλιοθήκη.
ὁ δὲ ἀγαθὸς βιβλιοθηκάριος, ὅστις ὑπεκκαίει ἀεὶ τὴν φιλαναγνωσίαν τῶν
πατέρων, παραπονεῖται κατὰ τοῦ Ιατροῦ, ὅτι αὐτὸς ὁ μουσοτραφῆς τοσοῦτον
ἀπεχθάνεται τὸ βιβλίον, ὥστε γίνεται τὸ κακὸν παράδειγμα. Οἱ ἀναγνώσται
ἄλλως τε τοῦ «Ἄθωνος» παρετήρησαν τὸ σοβαρὸν τοῦτο εἰς τὰς ἐκδόσεις
μειονέκτημα. οὐδεμίαν σημείωσις, οὐδεμίαν παραπομπή! Πολλάκις ἠρώτα με,
ἐὰν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ χειρόγραφον εἶναι ἀνέκδοτον, ἐν τούτοις ἐνίοτε παρὰ
τὴν ἐτυμηγορίαν μου προέβη εἰς τὴν ἐκδοσιν. Πέποιθα ὅτι καταγνώσεται ἐαν-
τοῦ διότι δὲν με ἤκουσεν ἢ δὲν με ἠρώτησε πάντοτε. Πολλάκις, μὴ ἔχων ἕτερον
ἐν Λαύρα, ἠθέλησα νὰ συνεργασθῶμεν, ὅπως διὰ τὴν ἐκδοσιν τῶν βιβλίων τῆς

Ἐκκλησίας. οὐδέποτε ὁμως ἠδυνήθην νὰ πείσω τὸν σπουδαῖον τοῦτον ἄνδρα, ὅτι «ἀγαθοὶ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἕνα». Πάντοτε κρυψίνους, μυστηριώδης, ἐν κρυπτῷ καὶ παραβύσιῳ ἐργαζόμενος, ὅσονδήποτε καὶ ἂν ἐγὼ ἀπεκάλυπτον αὐτῷ καὶ ἐνεπιστευόμην τὰς ἐργασίας μου. Σφτεριζόμενος καὶ ἀποκρύπτων πάντα κώδικα, ὅστις παρεῖχεν αὐτῷ ὑπόνοιαν ἀνεκδότου, ἐστέρησε πολλοὺς ἐπιστήμονας τῆς χρήσεως αὐτῶν, καὶ ἠνάγκασεν αὐτοὺς ἐκ περῶτων τῆς οἰκουμένης προσερχομένους νὰ ἀναλάβωσι μάταιον κόπον καὶ πολυδάπανον πορείαν. Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω ὅτι καὶ εἰς ἐμὲ αὐτὸν ἐφήρμοσε τοιοῦτον μέτρον ὁ φιλόμουσος συνάδελφος· ἰδοὺ ἐν μόνον πινακίδειγμα. Κατὰ τὸ 1924 ἄρτι ἐπανελθόντι Ἀθήνηθι ἐπεδείξατό μοι κώδικα περιέχοντα αἰνίγματα ἀνέκδοτα. κἀγὼ ἐπέδειξα αὐτῷ ὅτι ἔχω ἐτοιμὴν ἔκδοσιν πάντων τῶν Βυζαντινῶν αἰνιγμάτων καὶ ἔπρεπε νὰ περιληφθῶσι καὶ ταῦτα. προουφασίσθη, ὅτι ἔχει ὑποσχεθῆ ταῦτα εἰς τὸν κ. Κουκουλέν. ἔκτοτε ὁ κῶδιξ ἐκεῖνος ἐξηφανίσθη ἐκ τῆς βιβλιοθήκης. Εἶπον κατ' ἐμαυτόν, ὅτι χάριν τῆς εἰρήνης ἔπρεπε νὰ ἀφήσω ἐλεύθερον καὶ ἀνεπιβούλευτον τελείως τὸ φιλολογικὸν ἔδαφος τῷ νεοδαμῶδει τούτῳ τῆς ἐπιστήμης ἐραστῆ· ὅπερ καὶ ἔπραξα ἔκτοτε τραπεῖς πρὸς ἀνακαλύψεις τὴν τραχεῖαν καὶ δυσεπίβατον τῆς Ἀθωνικῆς ἐρήμου ἀπὸ τῶν Καυσοκαλυβίων καὶ πέραν ὁδόν. Ἀδελφικῶς ἐποιούμην αὐτῷ ἐκάστοτε προφορικὰς παρατηρήσεις, ἵνα δεικνύη μεγαλύτερον πρὸς τὴν ἀλήθειαν σεβασμὸν, καὶ ἵνα μὴ διὰ τῶν ἀνεκδοτεκδότων αὐτοῦ βλασφημητῆται τὸ ὄνομα τῶν Ἀγιορειτῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἵνα θυσιάξῃ ἀπόμοιράν τινα τοῦ χρόνου εἰς ἔρευναν καὶ βάσανον, οὐ μόνον μήπως τὸ θήρημα ἢ ἐκδεδομένον καὶ παγκοίνως γνωστὸν, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἢ ἄξιον δημοσιεύσεως. Ἦλπιζον δ' ὅτι τῷ χρόνῳ ἀπτήν ὦν περὶ τοιαύτας ἐρέυνας βοήθεια τῆς ἐμῆς, τῆς κοινῆς βιβλιοθήκης ὡς καὶ τῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου Λαυριώτου κατασταθήσεται τριῶν περὶ τὸ ἔργον, ὅπερ μετὰ τσοαύτης τόλμης ἀληθῶς καὶ ἀφελείας ἐπεχείρησε, πιστεύσας, ὅτι πᾶν τὸ ἱπτάμενον καὶ βρώσιμον ἦτοι πᾶν χειρόγραφον καὶ ἀνέκδοτον. Τοῦτο δημοσιευθὲν εἰς τὴν προκήρυξιν τοῦ « Ἀθῶνος » τῷ ὄντι προκάλεσε τὸ μειδιάμα τῶν ἐπαϊόντων· καὶ μόνον ἐθεωρήθη συγγνωστὸν, διότι ἐλέχθη παρ' Ἰητροῦ ἀνέρος. Ἄλλ' ὁ « πάντων διδάσκαλος χρόνος » τῷ Ἀσκληπιάδῃ τῆς Λαύρας ἀπεδείχθη ἀνωφελῆς καὶ τὴν νόσον τῆς ἀνεκδοτολογίας ἐπεδείνωσεν εἰς ἀνήκεστον βαθμὸν, ὥστε μέχρι σήμερον τὰ 8)10 τῶν ἐλεινῶν δημοσιευμάτων αὐτοῦ οὐ μόνον εἰσὶν ἀπὸ πολλοῦ ἀλλὰ καὶ ἀρτιώτερον δεδημοσιευμένα. Τούτου ἔνεκα ὀλόκληρος ὁ ἐπιστημονικὸς ἐξηγέθη κόσμος, ἀποτροπιαζόμενος ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ βεβηλώσει τῆς ἐπιστήμης. Πολλοὶ δι' ἐπιστολῶν μοι ἔγραψαν νὰ συστήσω τῷ ἀγαπητῷ συναδέλφῳ, ὅπως παύσῃται ἀσχημονῶν καὶ ἀτιμάζων τὸ σεπτὸν τοῦ Ἀγιορείτου ὄνομα. Προσεπάθησα, ἀλλ' εἰς μάτην! ἡ νόσος τῆς μεγαλομανίας ἀπέβη ἀνίατος. τοῦτο δὲ ἐξεδηλώθη ἐσχάτως καὶ ἐν τῷ ἡμερησίῳ τύπῳ δι' αὐτοθναυμασμοῦ. αὐτὸς δηλῶνόντι ἑαυτὸν παρουσίασεν ὡς μέγαν σοφὸν βυζαντιολόγον, ἱστοριοδίφην καὶ πολυγραφώτατον συγγραφέα κττ.. καὶ αἱ χαριέσταται αὐταὶ διαφημίσεις,

αἵτινες τοῖς παροικοῦσιν ἐν Ἱεροσολύμοις προκάλεσαν ἐντύπωσιν ἰλαροτραγωδίας, ἐξίκοντο καὶ μέχρι τοῦ νέου κόσμου καὶ διεσαλπίσθησαν ὡς μετέωρον φαινόμενον ἀρετῆς ἀσκητικῆς καὶ σοφίας, σπανίως τοῦ ἐξόχου τούτου συνδυασμοῦ ἀπαντωμένου καὶ ἐν εὐκλεεστέροις χρόνοις. «Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ», ἀλλ' οὐχὶ καὶ «τὰ ῥήματα αὐτοῦ». Ἀλλοίμονον ὅταν ὁ κόσμος ἀντικρύσῃ καὶ τὰς δημοσιεύσεις τοῦ οὕτω διαλαληθέντος ἀνδρός! (διότι αὐταὶ σπανίως ἐξῆλθον τῶν στενῶν τοῦ Ὁρους ὄριων, εἰ μὴ δωρούμεναι καὶ ἐπιβαλλόμεναι). Τότε θὰ ἀναφωνήσῃ μετ' οἴκτου πρὸς τοὺς Ἁγιορείτας: «Οὐαὶ ὑμῖν, ὅταν περισσεύσῃ τὸ ὄνομα ὑμῶν μείζον τῶν ἔργων!» Οὐαὶ δὲ καὶ ἀλλοίμονον, ἐὰν ὁ κόσμος θελήσῃ νὰ χαρακτηρίσῃ σύμπαντας τοὺς Ἁγιορείτας λογίους ἐκ τῶν ἀντιγράφων καὶ ἀνεκδοτεκδότων τοῦ μεγαλοφωνοτάτου τούτου συγγραφέως.

Πρὸς ἀποκατάστασιν τοίνυν τῆς ἀληθείας ἐξεθέμην τὸν παρόντα ἔλεγχον, ἐξ οὗ οἱ μὲν νεώτεροι βλέποντες διὰ τὸ ἀντίπαλον δέος θέλουσιν ἀποστραφῆ καὶ ἐξοστρακίσῃ ἐκ τῆς ἐπιστήμης τὸ ψεῦδος καὶ προσπαθήσουσι δι' ἐντίμον καὶ συντόνου ἐργασίας, ὅπως ἀναδειχθῶσιν ἀνώτεροι τῶν πατέρων αὐτῶν, οἱ δὲ πρεσβύτεροι θέλουσι διέλθει ὥρας τινὰς ψυχαγωγίας καὶ ἀνακουφίσεως, βλέποντες θριαμβεύουσαν τὴν ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν, ἣν παρείσακτος ἐταῖρος ἀπετόλμησε νὰ διαβουκολήσῃ. πάντες δὲ πεισθήσονται ὅτι «οὐ παντὸς πλεῖν εἰς Κόρινθον», ἱατροῦ μάλιστα τὸ γένος ὄντος· ὁ χρυσοῦς ἐκεῖνος τῶν ἱατροφιλοσόφων αἰῶν παρῆλθεν ἀνεπισιρρεπτεῖ. Θαυμαστὸν ὅσον πῶς ἡ ἀλλοφροσύνη καὶ ματαιοδοξία ἐκ τῶν κοσμικῶν ἐπάλλεων δραπετεύσασα εὔρεν ἄσυχρον καὶ ὑποδοχὴν εἰς τοὺς κρημνώδεις τούτους τοῦ Ἄθω βράχους, ἐνθα σύμβολον ἢ ταπεινοφροσύνη καὶ τὸ ζωντανὸν παράδειγμα τῶν σωζομένων κωδίκων, ἐν οἷς οἱ σοφοὶ ἐκεῖνοι μοναχοὶ δὲν ἠνέχθησαν οὔτε τὸ ὄνομα νὰ παραδώσωσιν ἡμῖν. Περὶ τούτων τῶν ἀξιομακαρίστων ἀληθεύει τὸ Αἰσχύλειον ἐκεῖνο:

«οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει»

(Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας 579)

Ἔγγραφον ἐν Μονῇ Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἄθωνος κατὰ μῆνα Φεβρουάριον τοῦ σωτηρίου ἔτους 1933.

Γ. ΕΥΛΟΓΙΟΣ ΚΟΥΡΙΑΑΣ ΛΑΥΡΙΩΤΗΣ

Ὅποιος ἀντιγράφει δὲν θὰ ἀντιγραφῆ ποτε·
Κανόνας.

Ἀπὸ εἰκοσαετίας σχεδὸν ἐπιφαίνεται ὁ συνάδελφος οὗτος ὡς συγγραφεὺς εἰς διάφορα περιοδικὰ ἰδίως ἐκδιδοὺς ποικίλα ἔγγραφα ἐξ ἀντιγράφων τοῦ Λαυριωτικοῦ Γραφείου καὶ δὴ τοῦ γέροντος αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου, (οὐδὲν ἀπολύτως ἐκ τῶν πρωτοτύπων, ὅπερ ἐπιφυλάσσει τοῖς Φράγκοις, βλ. Γρηγ. Παλαμᾶν Β' σ. 779, Ε' 360, Η' 101), ἐν ἄλλοις δὲ οὐδὲ σημειοῦται ἢ προσέλευσις (αὐτ. Δ' 636, Ζ' 506, Η' 164, Θ' 530). Ἐπιστημονικῶς βεβαίως οὐδὲν ὠφελεῖ ἢ ἐκδοσις ἀντιγράφων, ὑπαρχόντων τῶν πρωτοτύπων. ἀλλ' ἔστω, ἐφ' ὅσον ὁ ἐκδότης δὲν δύναται ν' ἀναγνῶ παλαιά, ἔδει ὅμως νὰ ὑποσημειῶνται αἱ ἀνορθογραφίαι τῶν ἀντιγράφων. οὐδὲ τοῦτο ἐγένετο. Σπεύδει ὁ ὀψιγενὴς οὗτος ἐρασιτέχνης μεθ' ὁρμῆς Μαραθωνοδρόμου εἰς ἐξ ὑπογυίου δημοσιεύσεις χωρὶς οὔτε νὰ σχολιάσῃ τὸ ἔγγραφο οὔτε νὰ ἐξετάσῃ τὴν χρησιμότητα αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπλῶς ἵνα θόρυβος γένηται, καὶ ἵνα δρέψῃ δάφνας φιλολογικὰς καὶ ἀθανασίαν ὑποπτον. Ἐν κλασσικὸν παράδειγμα. Τῷ 1930 ἤρξατο δημοσιεύων «Καταγραφὴν τῶν ἐπισημοτέρων χρυσοβούλλων τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ Μεγίστης Λαύρας σωζομένων» (Γρ. Παλαμᾶς, τόμ. ΙΔ', σ. 299-302) ἐξ ἀντιγραφῆς δηλ. τοῦ κώδικος ἀντιγράφων τοῦ προηγ. Θεοδοωρήτου (χωρὶς ἐννοεῖται ν' ἀναφέρῃ τοῦτο). Ἔσπευσε τότε διαμαρτυρούμενος ἐκ Παρισίων ὁ ἅγιος πρῶην Λεοντοπόλεως (γράψας ἰδιαιτέρως καὶ ἐμοί), ὃς ἀποστείλας εἶχεν αὐτῷ ἐν καιρῷ τὴν δημοσίευσιν ἀξίας λόγου περιγραφῆς τοῦ κώδικος (βλ. Ἑλληνικά, ἔτος Β', τεύχ. 2, Ἀθῆναι 1929, σ. 333-384), ἀλλ' οὐδὲν ἤνυσεν. ὁ μανιώδης ἀνεκδοτολόγος, εἰ καὶ ἐν χερσὶν εἶχε τὸ δημοσίευμα, ἔχων ταχύτητα κεκτημένην ἀποτείνεται πρὸς τὸν κ. Νῆκον Βέην (ἀφοῦ ὁ Παλαμᾶς ἀνέκρουσε δι' αὐτὸν πρύμναν). Οὗτος χαριζόμενος τάνδρῳ ἐδημοσίευσε τὴν «Ἀναγραφὴν» πολὺ βεβαίως ἤττω τῆς πρὸ ἔτους δημοσιευθείσης (Byzantinische-Neugriechische Jahrbücher, τόμ. Ζ', τεύχ. 3-4, Ἀθῆναι 1930, σ. 388-428), καὶ ἀνεπαύθη ὁ ἀνὴρ ὡς τὴν χάριν τρισσεύσας, «ἵνα πληθυνθῇ ἡ γνῶσις», καὶ ἐκτήσατο καὶ ὄνομα ἀνεκδοτολόγου. Ὅτε τὸ πρῶτον εἰσῆλθεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Μονῆς ἔμεινε τεθηπὼς πρὸ τοῦ ἀταλαιπωρήτως αὐτῷ ἀποκαλυφθέντος πλούτου, καὶ ὄνειροπολήσας δόξαν Σάθα καὶ Κεραμέως προσέβη εἰς ἐκδοσὶν τοῦ θνησιγενοῦς καὶ ἀπεριοδεύτου Περιοδικοῦ «Ὁ Ἀθως», προκηρύξας καὶ τὰ ἀξιόλογα ταῦτα ἐν τέλει τοῦ Α' τεύχους (1921): «Ἡ Λαυριωτικὴ βιβλιοθήκη ἀριθμεῖ ὑπὲρ τὰς δύο χιλιάδας (δηλ. ὅλοι οἱ κώδι-

κες, ὄντες 2046) Κώδικας χειρογράφων ἀνεκδότους (!) εἶναι ἤδη ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν διὰ τοῦ Περιοδικοῦ 172 τόμοι» (διατὶ ὄχι ὅλοι, ἀφοῦ καὶ οἱ 172 οὐ μόνον τότε, ἀλλὰ καὶ μέχρι σήμερον δὲν ἔχουσιν ἀντιγραφή). Τὴν προσοχήν μου ἐν τοῖς ἀγγελλομένοις ἐπέσυρον, ὡς ἀσχολουμένου περὶ τὴν Βαλκανολογίαν, οἱ «Ἰλλυρικοὶ χρονογράφοι ἀνεκδοτοί». Καίτοι ἤμην βέβαιος ὅτι ἐκ τῶν Α'-Κ' ἀρθρῶν τῶν πομπωδῶς διαφημιζομένων πρὸς ἔκδοσιν τὰ 18 ἦσαν εἰκονικά, ἐν τούτοις ἔσπευσα νὰ παρακαλέσω τὸν συνάδελφον, ἵν' ἐξηγησθῆται μοι περὶ τοῦ πράγματος, ἀλλ' οὐδεμίαν λαβὼν ἀπάντησιν ἐπέισθην ὅτι πρόκειται περὶ ἀνέμων καὶ ὑδάτων. Ἰσως ἀνέγνω που: Λυρικοί, χορογράφοι καὶ κακῶς ἀντέγραψεν, ἢ καὶ ἀπλῶς χάριν ἐντυπώσεως παρενέβαλε καὶ τοὺς ἀγραμματίστους Ἰλλυριοὺς, ἵνα πάντες σοφοὶ καὶ ἄσοφοι μετὰσχῶσι τῆς πνευματικῆς πανδαισίας. Εὐτυχῶς οἱ ξένοι οὐδεμίαν προσοχήν δίδουσιν εἰς τὰς τοιαύτας ἀναγραφὰς ex oriente προερχομένας, ἄλλως θὰ κατέκλυζον τὴν Λαύραν. Κατὰ τὸ 1925 ἀνήγγειλε διὸ τοῦ Παλαμᾶ (σ. 524-529 τοῦ Θ' τόμ.), ὅτι θὰ δημοσιεύσῃ «σειρὰν χρυσοβούλλων λόγων αὐτοκρατορικῶν» ἀνεκδότην πάντοτε, ἀλλὰ κατὰ κακὴν σύμπτωσιν τὸ πρῶτον, τὸ τῶν πορφυρογεννήτων Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου (τὸ ἀρχαιότατον ἐν Λαύρᾳ) ἔτυχεν οὐχὶ ἀπαξ, ἀλλὰ δις δημοσιευθέν. Ποσάκις δὲν ὑπέμνησα αὐτῷ ὅτι, ἵνα μὴ εἶπω πάντα ἀλλὰ τὰ σπουδαιότερα τῶν Λαυρ. χρυσοβούλλων καὶ σιγιλλίων ἔχουσι δημοσιευθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἄλλων. Ἔχει βεβαίως πρόχειρον τούτου, ὀδηγόν, τοῦ γέροντος αὐτοῦ, τὴν «Ἀναγραφὴν συγγραφῶν καὶ δημοσιευμάτων» (Κωνσταντινούπολις 1898) καὶ ἔδει νὰ ῥίψῃ ἐν βλέμμα ἐν σελ. 8, καὶ θὰ ἔβλεπεν ὅτι τὸ χρυσοβούλλον ἐδημοσιεύθη ὑπ' ἐκείνου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἀληθεία, τόμ. ΙΒ', 1892, σ. 46· ὡς καὶ τὸν Συμυρνάκην, οὗ «Τὸ Ἅγιον Ὄρος» (Ἀθῆναι 1903, σ. 31-35 τὸ ἀντίγραφον παρεχώρησα ἐγὼ τῷ συγγραφεῖ) κοινότερον πᾶσι τοῖς ἀγιορείταις βιβλίον δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι ἔχει ἀεὶ ἐπὶ τοῦ γραφείου ὁ φιλίστωρ ἀνὴρ. Διὰ τὴν τοιαύτην πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Τόπου ἀστοργίαν, τὴν ἀσέβειαν πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν βεβήλωσιν τῆς φιλολογικῆς ἐπιστήμης ὑπὸ Ἑλληνοῦ μοναχοῦ καὶ ἀποφοίτου τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου θλιβόμενος καιρίως χαράσσω τὰς γραμμὰς ταύτας. Δὲν πιστεύω ἵνα ἦ τις τόσῳ εὐήθης, ὥστε νὰ νομίσῃ ὅτι ὁ Ἀβδηριτισμὸς καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ φενάκη δύναται ν' ἀναζήσῃ ἐν εἰκοστῷ αἰῶνι καὶ νὰ ἐγείρῃ τόσῳ θρασεῖαν τὴν κεφαλὴν, ἐν χώρᾳ, ἐνθα ἡ γνῶσις τῶν ἐγνωσμένων καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ νηφαλιότης ἔδει νὰ ᾧσι τὰ κύρια γνωρίσματα τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ κόσμημα. Οὐδεὶς βεβαίως ἔχει τὴν ἀξίωσιν ν' ἀναμένη κριτικὰς ἐκδόσεις παρὰ τοῦ Σπυρίδωνος ἱατροῦ· διότι ἡ ἐποχὴ καὶ ἡ δόξα τῶν ἱατροφιλοσόφων παρῆλθε μετὰ τοῦ Ἀλεξ. Καραθεοδωρῆ, τοῦ Πύργου καὶ τοῦ Σοφοκλέους Οἰκονόμου. (Θὰ ἦτο δὲ ἐξαίρεσις ἐὰν ὑπάρχη Ἰάκωβός τις Θωμόπουλος, ὁ φίλος τῶν «Πελαγισκῶν» συγγραφεύς). Ἀλλὰ πάντες ἀξιοῦσι νὰ ἀκολουθῆ τοῖς στοιχειώδεσι νόμοις καὶ νὰ σέβηται τὴν ἀλήθειαν, ἥτις ἀπα-

ραιτήτως ἐν τῇ ἐπιστήμῃ δέον νὰ στήσῃ τὸν ἑαυτῆς θρόνον. Πάντες οἱ Ἀγιορεῖται οἱ παρακολουθοῦντες τὴν φιλολογικὴν κίνησιν οὐδέποτε ἀνέμενον νὰ ἴδωσι τὸν ἱατρὸν τῆς Λαύρας, τὸν διπλωματοῦχον, ὑπολειπόμενον εἰς τὰς δημοσιεύσεις τοῦ Βαρλαάμ, τοῦ Εὐδοκίμου τοῦ Σιαυρονικητιανοῦ Γαβριήλ, οἵτινες οὔτε Γυμνασίου ἀπολυτήριον, ὡς νομίζω, δὲν ἔχουσιν, ὅπως καὶ ὁ ἱστορικὸς τοῦ Ἑθνο Κοσμᾶς ὁ Βλάχος. Μετὰ τὰς οἰκτρὰς ἀποτυχίας εἰς τὰς ἐκδόσεις ἀρχαίων χρυσοβούλλων, ὁ ἀκάματος ἱατρὸς ἐστράφη ἐπὶ τὴν νέαν καὶ σχεδὸν σύγχρονον φιλολογίαν. Κρίνων οὖν αὐτόν, ἵνα ᾧ δίκαιος, δὲν προσφεύγω οὔτε εἰς τὴν Διόπτραν οὔτε εἰς τὸν Ζωναράν, οὔτε εἰς τὰ χρυσοβούλλα, ὅπερ ἀπαιτοῦσι γίγαντα πρὸς ἔκδοσιν. λαμβάνω ὡς παράδειγμα τὴν ἔκδοσιν τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων τῆς Λαυριωτικῆς Σκῆτης Ῥωμανικῆς τοῦ τιμίου Προδρόμου ἅπερ εἰσὶ νεώτατα (μετὰ τὸ 1858) καὶ δὲν ἀπῆλθον οὔτε κριτικὰς οὔτε παλαιογραφικὰς γνώσεις, εἰμὴ πιστὴν ἀντιγραφὴν ἐκ τοῦ καλλιγραφημένου κώδικος.

Ἐκδοσις τῶν ἐγγράφων τῆς Σκῆτης τοῦ Προδρόμου.

Τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἐδημοσιεύθησαν ἐκ κώδικος νεωτάτου ἀποκειμένου ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς Μονῆς πρὸς χρῆσιν εἰς τὰ ἐκάστοτε ἀναφυόμενα ζητήματα μεταξὺ Σκῆτης καὶ Μονῆς. περιέχει δὲ ἀντίγραφα τῶν σπουδαιότερων. Ὑφισταμένου τοιούτου ζητήματος πρὸ δετίας εἶχον λάβει αὐτὸν ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Μονῆς παρὰ τῇ Ἱ. Κοινότητι πρὸς μελέτην. ὅταν μοὶ ἐζητήθη παρὰ τοῦ Γραφείου, μὴ χρησιμεύοντά μοι πλέον, ἔσπευσα νὰ ἐπιστρέψω αὐτόν· ὁ ἀρχιγραμματεὺς κ. ἱατρὸς ὑποθείς, ὡς φαίνεται, ὅτι ἐγὼ ἐτοιμάζω ἔκδοσιν τοῦ κώδικος, ἔσπευσεν, ἵνα προλάβῃ τὸν στεφανίτην, ν' ἀντιγράψῃ καὶ νὰ στείλῃ ταῦτα πρὸς δημοσίευσιν, ἄνευ τινὸς ἐξετάσεως (ὡς καὶ εἰς πάντα τὰ ἄλλα) μὴ τυχὸν ἀπωλέσῃ τὴν εὐκαιρίαν· ἀλλ' ὁ στέφανος δυστυχῶς ὑπῆρξε πάλιν ἀκάνθινος. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἔχουσι δημοσιευθῆναι οὐχὶ ἅπαξ, ὥστε οὐδὲν καινόν, εἰμὴ ὅτι καὶ πάλιν ὁ καλὸς μας ἱατρὸς «ἀνεκίνησε τὸν ἀνάγυρον» τοῦ ὀγληροῦ διὰ τὴν Λαύραν ζητήματος τῆς συστάσεως τῆς Ῥωμανικῆς Σκῆτης· καὶ τὸ λάθος τοῦτο τὸ ἐπλήρωσεν ἡ Μονὴ καὶ τὸ πληρῶνει ἕως σήμερον πολὺ ἀκριβὰ. Κατὰ τὸ 1880-1881 ἐδικάζετο ἡ ὑπόθεσις εἰς τὰ Πατριαρχεῖα μεταξὺ κυριάρχου Μονῆς καὶ τῆς Σκῆτης. ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐκείνῃ ἐδημοσιεύθη ὅλη ἡ ἱστορία τῆς παρανόμου ἰδρύσεως τῆς Σκῆτης, ἧς τὸ νεώτερον πατριαρχικὸν σιγίλλιον (1876) πρὸς τιμὴν τῶν Λαυριωτῶν ἐξεδόθη ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς κυριάρχου Μονῆς¹ καὶ ἡσχολήθησαν μὲν, καὶ ὁ «Νεολόγος» καὶ ἡ «Κωνσταντινούπολις» καὶ ἄλλα φύλλα τῆς Κων-

¹ Ἐκκλ. Ἀλήθεια, ἔτος Α', 1881, σ. 168.

σταντινουπόλεως, ἀλλὰ τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῶν Πατριαρχείων ἐξέδωκεν ἐν τῇ σειρᾷ τῆς δικογραφίας πάντα σχεδὸν τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα, περισσότερα τῶν παρουσιασθέντων ὡς νέων ὑπὸ τοῦ κ. ἱατροῦ. Κατὰ ταῦτα οὗτος μὲν ἀπέστειλεν εἰς τὴν «Θεολογίαν» (τόμ. Γ', 1928, σ. 44-60) ἐν ὄλῳ 10 ἔγγραφα· ἐκ τούτων δὲ τὰ 7 ὑπάρχουσιν ἐν τῷ Α' Τόμῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας (ἔτος 1881) ἦτοι τὸ α' καὶ β' ἐν σ. 37-39, τὸ γ' καὶ ς' ἐν σ. 69-70, τὸ ζ', η' καὶ θ' ἐν σ. 70-71¹. Ἄλλ' ἐν τῇ «Ἐκκλησ. Ἀληθεία» ὑπάρχουσι καὶ τὰ ἐξῆς σπουδαῖα ἔγγραφα.

1. Χρυσόβουλλον τοῦ ἡγεμόνος τῆς Οὐγκροβλαχίας Γρηγορίου Γκίκα, δι' οὗ ἀναγνωρίζεται ἐπισήμως ἡ Σκήτη. 7 Ἰουλίου 1853 (σ. 84-86).

2. Γράμμα τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν Πατριάρχην. 4 Αὐγούστου 1853 (σ. 84).

3. Γράμμα τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Ζ' πρὸς τὴν Μονὴν Λαύρας. 2 Ἀπριλίου 1859 (σ. 146).

4. Σιγίλιον τοῦ αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς Σκήτης ἀπὸ Ἰουνίου τοῦ 1856 ἐκδοθὲν (σ. 146-147), ὅπερ, ἴσως δημοσιεύση καὶ αὖθις ὁ κ. ἱατρός, «ἵνα πληθυνθῇ ἡ γνῶσις».

Ἀναδημοσιεύσεις καὶ ἄλλαι τῶν ἐγγράφων ἐκδόσεις.

Καὶ τὴν μὲν Ἐκκλ. Ἀλήθειαν ὡς πολύτομον ὤκνησεν ὁ κ. ἱατρός νὰ φυλλομετρήσῃ· δὲν ἐπετρέπετο ὅμως αὐτός, ὁ ἀναδιφῶν κονιορτοβριθεῖς τόμους χειρογράφων, χάριν τῆς ἱστορίας τοῦ Ἁγίου Ὁρους νὰ μὴ λάβῃ ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Μονῆς καὶ ἀνοίξῃ τὸν «Περιγραφικὸν κατάλογον τῶν ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ Πατρ. ἀρχαιοφυλακίου σωζομένων ἐπισήμων... ἔγγράφων περὶ τῶν ἐν Ἄθῳ μονῶν...», ἐκδοθέντα ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1902 ὑπὸ τοῦ Καλλ. Δελικάνη (νῦν μητροπολίτου Κυζίκου). Ἐνταῦθα εἰς τὸ Β' μέρος ἐπαναλαμβάνονται τὰ ἐξῆς ἔγγραφα ἐκ τῶν ἐν τῇ «Ἐκκλ. Ἀληθεία» ἐκδοθέντων καὶ νῦν ὡς ἀνεκδότων παρατεθειμένων ἐν τῇ «Θεολογία»· τὸ α' (σ. 152-156) τὸ ς' (σ. 157-160) καὶ τὸ σιγίλλιον τοῦ Κυρίλλου (σ. 160-167), ἀλλὰ χωρὶς νὰ λάβῃ τὸν κόπον ὁ κ. ἱατρός νὰ καταβῇ εἰς τὴν βιβλιοθήκην εἶχε προχείρως ἐπὶ τῆς τραπέζης αὐτοῦ τὸ «Ἁγιον Ὁρος» τοῦ Σμυρνάκη, ὅστις ἐπίσης ἐπανέλαβεν ἠκρωτηριασμένον τὸ α' ὡς καὶ ἕτερον δημοσιευθὲν πλήρες ἐν Βουκουρεστίῳ τῷ 1880 Ἰωακείμ Γ' «Νέον συγγύλιον ἐκδοθὲν ὑπὸ τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας διὰ τὴν κοινοβιακὴν Ῥωμουνικὴν

¹ Τὸ ὅλον ζήτημα ἐξιστορεῖται ἐν σελ. 17-20, 37-30, 69-71, 83-86, 145-147, 168-171· ὑπολείπονται τρεῖς ἰδιωτικαὶ ἐπιστολαί. 2 τοῦ Ἐσφιγμένου Νεῖλου καὶ 1 τοῦ Βατοπεδινοῦ Διονυσίου, ἡ δ', ε' καὶ θ', αἰτινες ὑποθέτω ἀνέκδοτοι νὰ εἶναι, καίτοι δὲν εἶχον προχείρως τοὺς τόμους τῶν ἐν λόγῳ ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν πρὸς ἔλεγχον.

Σκήτην τοῦ ἁγίου Ἰω. τοῦ Βαπτιστοῦ... συνωδευμένον ὑπὸ δύο Πατρ. ἐπιστολῶν συστατικῶν πρὸς τὴν Ῥωμ. κυβέρνησιν κατὰ τὸ ἔτος 1876 ἐκδοθὲν διὰ τῆς ἐπιμελ. τοῦ πατρὸς Ζηνοβίου μου Προδρομίτου». (Παρά Σμυρν. καὶ ἔλλιπες καὶ ἠλλοιωμένον). Ὡσαύτως καὶ ὁ φίλος ἀρχιμανδρίτης κ. Χρυστ. Κτενᾶς ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς Ἱ. Κοινότητος ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ «Γρηγ. Παλαμᾶ» α') Γράμμα τοῦ αὐτοῦ Πατριάρχου πρὸς τὴν Μονὴν (τόμ. Γ', σ. 799-800). β') Ἰωακείμ τοῦ Γ' πρὸς τὴν Ἱ. Κοινότητα, ἐπισυνάπτοντος ἀντίγραφον ἀναφορᾶς τῆς Λαύρας κατὰ τῆς Σκήτης ἀπὸ 8 Ὀκτ. 1880 (τόμ. Λ', σ. 488-90 καὶ 563-564). ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἐξακολουθεῖ καὶ μετὰ ταῦτα (Ἴδε Ἑκκλ. Ἀλήθειαν, τόμ. Β', σ. 14-15) ταράττουσα καὶ μέχρι σήμερον ἔτι τὸν Τόπον.

Ὁ κώδιξ τῆς Σκήτης Προδρόμου.

Ἄλλ' ἐξετάσωμεν διὰ βραχέων καὶ τὸν κώδικα ἐξ οὗ ἀντέγραψεν ὁ ἀγαπητὸς κ. ἱατρὸς τὰ ἔγγραφα ταῦτα· οὗτος φέρει τὴν ἐπιγραφὴν: ἀρ. 3^α «Κώδιξ τῆς νεοσυστηθείσης Κοινοβιακῆς Μολδαυικῆς Σκήτης τοῦ τιμίου Προδρόμου τῆς Λαύρας. Ἀντιγραφεῖς ἀπαραλλάκτως ἐκ τῶν πρωτοτύπων γραμμάτων, ἐγκρίσει τῆς ἱερᾶς μεγίστης Λαύρας, χειρὶ δὲ Ἰωάσαφ μοναχοῦ τοῦ ἐκ τοῦ κελλίου τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου τοῦ ἐν τοῖς ὄρεισις τῆς Λαύρας, κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ πεντηκοστοῦ ὀγδόου ἔτους ἐν Λαύρα». Ἔχει διαστ. 0,20×0,29 καὶ φύλλα 48, ἐξ ὧν εἶναι ἄγραφα 1-2, 16, 32-48¹.

Περιέχει πάντα τὰ ἀνωτέρω διαληφθέντα ἔγγραφα καὶ ἐν τῇ Ἑκκλησίᾳ. Ἀληθεία δημοσιευθέντα, ἐπαναληφθέντα δὲ ἐν τῇ «Θεολογία» ὑπὸ τοῦ κ. ἱατροῦ Σπυρίδωνος προσέτι δὲ ἀνέκδοτα τὰ ἐξῆς.

1. (φ. 19^α). Γράμμα τοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου Γ' πρὸς τὴν Μονὴν Λαύρας ἀπὸ κβ' Ὀκτωβρ. 1853.

2. (φ. 24^β). Ἀπάντησις τῆς Μονῆς πρὸς τὸν Πατριάρχην Κύριλλον τὸν Γ' ἀπὸ α' Μαΐου 1856.

3. (φ. 25^β). Γράμμα τῆς Μονῆς πρὸς τὴν Ἱ. Κοινότητα ἀπὸ α' Μαΐου 1856.

Πῶς ἀντιγράφει τοὺς κώδικας ὁ κ. ἱατρός;

Ἐξετάσωμεν ἤδη διὰ βραχέων καὶ πῶς ἀντέγραψεν ὁ κ. ἱατρὸς τὰ ἔγγραφα ταῦτα, καὶ ἐὰν ἔχωμεν πιστὴν τὴν τοῦ Κώδικος γραφήν. Ἐν πρώτοις

¹ Ὁ κώδιξ οὗτος ἀνήκει εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Μονῆς, διὰ τοῦτο δὲν φέρει ἀριθμόν, ἅτε τοῦ γραφείου τῆς Λαύρας ὄντος ἀκαταρτίστου, μὴ ἀσχολουμένου τοῦ γραμματέως πρὸς τοιαῦτα ταπεινά ἔργα.

πᾶς ὁ τοιαῦτα ἔγγραφα δημοσιεύων πρέπει νὰ γνωρίζῃ μερικοὺς κανόνας π.χ. ὅτι μόνον εἰς τὰ αὐτόγραφα τηροῦμεν ἀμετάβλητον τὸ κείμενον (μετὰ τῶν ἀνορθογραφιῶν), ἀλλ' ἐν τοῖς ἀντιγράφοις εἰσάγομεν τὴν ὀρθὴν γραφήν, τὴν δὲ τοῦ κώδικος σημειοῦμεθα ὑποσελιδίως. Ταῦτα εἶναι γνωστὰ πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὸν ἥλιον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σουηγέρου καὶ Σκαλιγέρου καὶ μόνον παρὰ τοῖς ἀνεκδοτογράφοις ἀγιορείταις εἶναι ἄγνωστα. Ὁ κ. ἱατρὸς οὔτε εἰς τὴν «Διόπτραν» οὔτε εἰς τὸν Ζωναράν οὔτε εἰς τὴν λαμπρὰν «Ἐκκλησιαστικὴν ποίησιν» οὐδεμίαν οὐδαμοῦ τὴν διαφορὰν τῶν κειμένων ὑπεδήλωσε (καὶ αὐτὸ λέγεται, ἔκδοσις ἀνεκδότων!). καὶ ὅμως διορθοῦται καὶ μεταβάλλει τὰ κείμενα ἀδεῶς, καὶ ἐν πολλοῖς εἰσάγων νόθα ἀντὶ τῶν ὀρθῶν. Ὁ κώδιξ ἀντιγραφεὶς ὑπὸ ἀγραμμάτου ἔχει κῆρας οὐκ ὀλίγας. ὁ ἱατρὸς ἄλλας μὲν ὡς καλὸς θεράπων ἐξωβέλισεν ἀνευ ὑποσημάνσεως, ἄλλας δὲ ἀφῆκεν ὡς ἀνιάτους. π.χ. Ἐκαμε διορθώσεις ἐν «Θεολογία» τόμ. Γ', σ. 49, στ. 12 τὰς ἐξῆς: αὐτὸ ἀντὶ ἐν τό. 47,16 καθυποβαλόντων ἄ. καθυπεβαλόντων. 50,10 ἀνάκτησις καὶ συντήρησις, ἄ. ἀνάκτησις καὶ συντήρησις. 51,16 ἐσυστήθη, ἄ. ἐσυστήθη. 51,1 κάτω. ἔγκρισις, ἄ. ἔγκρισις. 55,14 ἐνέκριναν, ἄ. ἀνέκριναν. 56,13 ἐνεχειρίσθησαν, ἄ. ἐγχειρίσθησαν (ὅπερ νομίζω ὅτι εἶναι ἡ πρώτη γραφή). 59,3 ἀγαθοεργιῶν, ἄ. ἀγαθουργιῶν. τὸ δὲ κελλεῖον πάντοτε μετέγραψεν εἰς κελλίον ὡς καὶ τὸ σκήτεως εἰς σκήτης καὶ ἄλλα πάμπολλα.

Ἄλλ' ἀποκαμιών, ὡς φαίνεται, ἀφῆκε πολλοὺς βαρβαρισμούς, π.χ. σελ. 44,11 παρωκῆσας. 48,1 κάτ. παρωκῆσαντος. 51,4 νὰ καθυποβάλλω. 55,14 θέλει διατηροῦνται οἱ εὐσεβεῖς. 57,4 νενομισθέντων. 58,11 ὀφειλητικὴν. 60,8 δράττω τῆς εὐκαιρίας καὶ ἄ. (ὧν τινα βεβαίως εἶναι τῶν πρωτογράφων, ἃ ὤκνησε νὰ ἴδῃ ὑπάρχοντα ἐν τῷ ἀρχεῖῳ). Ἄλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ δι' ἐμὲ εἶναι πάντῃ ἀκατανόητον, εἶναι τὰ σφάλματα, ὧν βρῆθαι ἢ ἔκδοσις αὕτη, καὶ ἅτινα διαστρέφουσι πάμπαν τὴν ἔννοιαν· δὲν εἶναι δὲ καὶ τυπογραφικά. Ἴσως ὁ κ. ἱατρὸς ἔβαλεν ἄλλον τινὰ καὶ ἀντέγραψεν, ὡς πάντοτε σχεδὸν πράττει.

Κακὴ ἀνάγνωσις. Προσθαφαιρέσεις.

Σφάλματα καὶ κακαὶ ἀναγνώσεις.

<i>Πῶς ἔχει ἡ ἔκδοσις τοῦ κ. Ἱατροῦ.</i>	<i>Πῶς ἔχει ὁ Κώδιξ.</i>
σ. 48,15 Ἰώσκειος.	Ἰώσηπος (τοῦτο ἀσφαλῶς εἶναι τυπογραφικόν).
» 49,14 κάτ. διαλυθείσης.	νεοσυσ[τα]θείσης.
» 50,20 προσμνησθέντων.	προμνησθέντων.
» 52,17 Ῥοζνοβαίνου.	Ῥοζνοβάνου.
» 53, 4 ἐπεκῆρωσαν τὸ κοινὸν χρέος.	ἐπλήρωσαν τὸ κ. χρ.

- σ. 54,14 ὑπελήφθησαν.. ἀντικείμενα. ὑπελείφθησαν.
 » 58,3 νὰ εὐ ποιῶμεν. νὰ εὐποιῶμεν. (ἐνῶ κατ. ἔχει εὐ-
 ποιῖα).
 » 58,7 προσκυνημάτων. προσκυνημένων. (λ. καθιερωθεῖσα
 διὰ τοὺς ἁγίους Τόπους καὶ τὰς
 Μονάς).
 » 58,8 ἀναπέμψωμεν. ἀναπέμψαμεν. (γρ. ἀνεπέμψαμεν).
 » 58,1 κάτ. ἐναπολαύουσα. ἐπαπολαύουσα.
 » 59,24 Μετὰ τῆς...εὐλαβείας των τὴν Μετὰ τῆς... εὐλαβείας τὴν τῶν 30
 30 τοῦ...Μαρτίου ἱεροσφρά- τοῦ... Μαρτίου κ.τ.λ.
 γιστον... ἀποδεξάμενοι. κ.ἄ.

Προσθαφαιρέσεις.

Ἔχομεν δὲ ἐπὶ πλέον καὶ τινὰς προσθήκας καὶ ἀφαιρέσεις. ἐν 45,12 εἶχε: τὴν ἐπωνυμίαν. ἐν 59,14 καὶ (λαμβάνομεν). ἐν 59,3 ὡς (καὶ ὁ εἰρη-
 μένος) καὶ ἄλλα, ἅπερ ἐλλείπουσιν ἐκ τοῦ κώδικος. ἐν δὲ 59,10 πεπεισμένη
 τοίνυν ἤδη· ἡ τελευταία λέξις λείπει ἐκ τῆς ἐκδόσεως· ἀλλ' ἐκεῖνο ὅπερ πα-
 ρουσιάζει ἀνεκπλήρωτον κενόν, εἶναι, ὅτι ἐν δυοῖν χωρίοις 57,11 κάτ.
 καὶ 59,8 κατ. γράφει δηλαδὴ ὁ ἡγεμὼν Γκίκας: «ἐξαποστέλλομεν... 300 ἡ-
 τοι τριακόσια ἐπιφορτίσαντες κλπ. καί· «ἐτήσιον αὐτῇ (τῇ σκῆτῃ) εἰσόδημα
 300 αἰωνίως ἐξησφαλίσαμεν»· τί εἶναι αὐτὰ τὰ τριακόσια; ὁ κώδιξ ἔχει τὸ
 σημεῖον [·], ὅπερ δὲν ἐγνώριζεν ὁ ἀγαθὸς ἰατρός, ὅτι δηλοῖ φλωρία καὶ παρ-
 ἔλειψε χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρηται διὰ τὸ κενόν, καὶ τὴν ἔννοιαν ¹.

Ἐν Ῥουμανίᾳ βεβαίως οὐχὶ ἅπαξ εἶδον τὸ φῶς πολλὰ τούτων τῶν ἐγ-
 γράφων μετὰ τῆς ἱστορίας τῆς μέγα τιμωμένης ταύτης παρὰ τῷ Ῥουμανικῷ
 ἔθνει Σκήτης τοῦ Προδρόμου. Δυστυχῶς ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ μου ἔχω μόνον
 τὸ ἐξῆς περὶ αὐτῆς βιβλίον: «Schitul Moldovenescu din Muntele Athosu
 κλπ. Jasi 1872, 8ον, σ. 94. Περαιτέρω ἐπιθι N.Jorga, Le Mont-Athos et les
 pays roumains (ἐν Bulletin de la section historique de l' Academie, II,
 192). Ἐν τέλει τῆς βιβλιοκρισίας ταύτης ἠλθὼν μοι ἐν νῶ τὰ ὅσα περὶ τῶν
 τοιούτων ἐκδοτῶν ὁ χαριέστατος Δαπόντες ὁ Ξηρομοταμηνὸς γράφει, ἅπερ,
 ἵνα τὴν ἀνίαν τοῦ ἀναγνώστου διασκεδάσω παραλαμβάνω ὧδε ὡς ἐν προ-
 ομιῳ διὰ τὰ ἐφεξῆς.

Ἔστι πολλοὶ ἀγράμματοι, μὰ καὶ γραμματισμένοι
 βιβλία ἀντιγράφουσιν, ὅχι δὲ ὡς τυχαίνει·
 διότι δὲν πιάνουσιν, ἀφοῦ τὰ τελειώσουν,
 νὰ τὰ ξαναδιαβάσουν καὶ νὰ τὰ διορθώσουν·
 καθὼς ἐκαταχάλασαν τοῦ κόσμου τὰ βιβλία

¹ Τὸ φλωρίον ἐν Βλαχίᾳ τότε ἐτιμᾶτο 1)2 λίραν ὀθωμανικὴν.

καὶ νέα τε καὶ παλαιά, ἱστορικὰ καὶ θεῖα.
 Κακὸχρονον νὰ ἔχουσιν ὡς χαλασταὶ βιβλίων,
 νὰ τοὺς χαλάσῃ ὁ Θεός, ὡς χαλαστὰς παιδίων!
 Ὅτι ὡς τέκνα, ὡς παιδιὰ λέγω τῇ ἀληθείᾳ,
 ὁ συγγραφεὺς ὁ ποιητὴς τὰ ἔχει τὰ βιβλία·
 καὶ ὡς πονεῖ ἕνας πατὴρ πάσχοντα τὰ παιδιὰ του
 οὕτω πονεῖ καὶ συγγραφεὺς γιὰ τὰ συγγράμματά του.
 (Παρά Σάθα, Μεσ. βιβλιοθήκη, τόμ. Γ', σ. νε').

Ὁ Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς Λαύρας.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀνεκδότων τοῦ ἀγαπητοῦ ἱατροῦ. ἐς ἄλλοτε ἐπιφυλάσσομαι, ἵνα ὁμιλήσω περὶ ἄλλων πραγμάτων. Εἰς ἀντιστάθμισμα τῶν ἀπογοητεύσεων τούτων ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὁ Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς Μεγ. Λαύρας, ὅστις πρὸ δετίας ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις. οὗτος συνετάχθη ὑπὸ τοῦ κ. ἱατροῦ, ἐπιστατοῦντος καὶ διορθοῦντος τοῦ πρώην ἁγίου Λεοντοπόλεως. ἐν προκειμένῳ διὰ πρώτην ἴσως φοράν δὲν ἐπληθήθευσε τὸ γνωμικόν: «σύν τε δὴ ἔρχομένῳ, καί τε πρὸ ὁ τοῦ ἐνόησεν» (Ἰλ. Κ. 224), ἀλλ' ἕτερόν τι. Δυστυχῶς δὲν ἔχω αὐτὸν εἰς τὴν βιβλιοθήκην μου, ἵνα εἴπω περισσότερα, διότι ὁ ἀγαπητὸς συναδελφός, ἐνῶ ἐσκόρπισε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὸ πρωτόλειον τῆς παλαιογραφικῆς αὐτοῦ δεινότητος εἰς ἐμὲ ἠρνήθη νὰ δώσῃ, ἴσως αἰσχυνόμενος διὰ τὸ νόθον ἔργον, ἐν ᾧ ἡ τάλαινα κωδικογραφία ὑπέστη δεινὸν κατεξυτελισμὸν καὶ τοιοῦτον, ὥστε οἱ Εὐρωπαῖοι νὰ οἰκτίρῳσι τοὺς σημερινοὺς μοναχοὺς τῆς Ἀνατολῆς, διότι οὕτω θεραπεύουσι καὶ οὕτω σπουδάζουσι τὴν κατ' ἐξοχὴν μοναχικὴν τέχνην. ἀλλ' εὐτυχῶς μόλις τὸ ἔργον εἶδε τὸ φῶς, καὶ ἀπεκρύβη, ἵνα μὴ σκοτίσῃ τὸν ἥλιον. Οὕτως ἀδυσώπητοι αἱ Μοῦσαι τοῖς μὴ γνησίως καὶ εἰλικρινῶς θεραπεύουσιν αὐτάς, καὶ τιμωροὶ τῶν τολμώντων νὰ πατήσωσιν ἀμυήτως καὶ ἀτελέστως τὸν οὐδὸν τοῦ ἑαυτῶν τεμένους.

Καρυκεύματος χάριν παρατίθεμαι ἐνταῦθα τινά, ὅσα κατὰ τὴν μελέτην τῶν κωδίκων ἔτυχε νὰ παρατηρήσω. Ἐν πρώτοις ἀναφέρω ὅτι διὰ τῶν ἐρευνῶν τοῦ κωδικογράφου ἱατροῦ ὁ κατάλογος τῶν πρώτων τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἐπλουτίσθη διὰ τοῦ γνωστοῦ Βυζ. λογίου Ἰωάννου Φουρνῆ «τοῦ πρώτου τοῦ Γάνου Ὁρους». Ὁ πρωτόπαπας τῆς Πωγωνιανῆς Γκῖνος μετεμορφώθη εἰς Λογγίνον. (ἐν τῇ περιγραφῇ τοῦ Λαυρ. κώδ. 14 Κ ἐν τέλει) γνωστὸς κωδικογράφος, ὅστις ἔγραψε καὶ τὸν Κουτλουμ. 213 χρονογράφον «...διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου τῶν ἱερέων Γγίνου καὶ οἰκονόμου τῆς. ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς ἐν ἔτει ζροκδ'...» (φ. 197^α, βλ. Γρηγ. Παλαμᾶν Α', 1917, σ. 465). Ἐπίσης ὁ Κουνάλης Κριτόπουλος (βλ. Σάθα, Νεοελλην.

Φιλολ. σ. 411) ἐν τῷ καταλόγῳ ἀντὶ Κουνάλης λέγεται μοναχὸς (Κῶδ. 48 Ω). Ὁ κῶδ. 67 Θ, ὅστις εἶναι τοῦ ΙΓ' καὶ οὐχὶ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος, ἀπεδόθη εἰς τὸν Γρηγόριον, ὅστις παιδιᾶς ἕνεκεν ἔγραψεν ἐπὶ τῶν ἐξωφύλλων τὸ ὄνομα ἐνῶ ἐν τέλει εὔρηται: «Θεοῦ τὸ δῶρον καὶ Διονυσίου πόνος». καὶ αἱ τοιαῦται κῆρές εἰσιν ἀναρίθμητοι καὶ ἐπὶ γνωριμωτέρων ἔτι ὀνομάτων καὶ πραγμάτων π.χ. ὁ μελωδὸς Ἀναστάσιος Κυαίστωρ ἀνεγνώσθη (32 Β φ. 216) «ἀναστάσιμος Κυέστωρ» (sic). Ἄλλ' αἱ σοβαρότεροι τοῦ Καταλόγου τούτου ἑλλείψεις εἰσὶν ἢ παραλείψεις τῶν χρονολογιῶν τῶν κωδίκων, καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῶν κειμένων. Ὅταν ἀπεστάλη εἰς Παρισίους τὸ χειρόγραφον οὐδενὸς κώδικος εἶχεν ἐπισημειωθῆ ὁ χρόνος, καὶ ὁ ἐκδότης ἔγραψεν ἐκείθεν νὰ φροντίσῃ ὁ συγγραφεὺς καὶ περὶ τούτου. ὁ καλὸς ἰατρὸς ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἀνεπλήρωσε καὶ τὴν ἑλλειψιν ταύτην, — ἡ δὲ χρονολόγησις τῶν κωδίκων ἀποτελεῖ τὸ δυσχερέστερον πρόβλημα τῆς κωδικογραφίας — καὶ ἔχρονολόγησεν οὗτος 2500 κώδικας, καὶ διέγνω τὴν ἡλικίαν αὐτῶν, μεθ' ἧς εὐκολίας τὴν τῶν παιδῶν ἐκ τῆς φυῆς τῶν ὀδόντων π.χ. ἦνοιξε, δὲ ἐνθυμοῦμαι ποῖον κώδικα τοῦ ΙΑ' αἰῶνος, καὶ ἰδὼν σημεῖωμα ἐν ἀρχῇ νεώτερον μετὰ τῆς χρονολογίας, ἐπέγραψε «κῶδιξ μεμβράϊνος τοῦ ΙΗ' αἰῶνος!» οὕτω ὁ 53 Κ ἐνῶ φέρει τὸ ἔτος ἐν τέλει 1560 ἔχρονολογήθη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος καὶ ὁ 136 Λ τοῦ 1557 γράφεται τοῦ ΙΖ' αἰῶνος καὶ τὸναντίον ὁ 78 Δ ἐνῶ εἶναι τοῦ ΙΓ' αἰῶνος ἐπιγράφεται τοῦ ΙΑ' κ.ο.κ. φαντάζεται πᾶς τις πόσον τὸ κακὸν τοῦτο εἶναι μέγα καὶ ἀνεπανόρθωτον. Ἡ δὲ δευτέρα ἑλλειψις ἀνεπληρώθη ἔπειτα ἐν μέρει (μόνον διὰ τοὺς ἀγιολογικοὺς κώδικας) ὑπὸ τοῦ σεβ. Λεοντοπόλεως: «Συμπλήρωμα ἀγιορειτικῶν καταλόγων Βατοπεδίου καὶ Λαύρας» (Paris 1930) ἀπαντῶντος εἰς τὰς διαμαρτυρίας τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου. Ἄλλ' ἐλθσμένησα καὶ τρίτην σοβαρὰν ἑλλειψιν τοῦ Καταλόγου τῆς Λαύρας. παρελείφθησαν αἱ σπουδαῖαι ἱστορικαὶ καὶ ποικίλαι σημειώσεις τῶν κωδίκων. Ὡς λόγος προβάλλεται, ὅτι αὐταὶ ἔδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ σεβ. Λεοντοπόλεως ἐν τῷ Γρηγ. Παλαμᾷ (ἔτος Α', σ. 49 ἔ.), καὶ παραπέμπεται ὁ τοῦ Καταλόγου ἀναγνώστης εἰς Περιοδικόν, ὅπερ ἐλάχιστοι τῶν ἀνθρώπων γνωρίζουσι καὶ κέκτηνται (ἴδιον τοῦ ἰατροῦ καὶ τοῦτο, ὅπως ἔπραξε καὶ εἰς τὴν Ἀλφαβηταλφάβητον). Ἄλλ' ἐν τῷ Παλαμᾷ α') δὲν ἀνεγράφησαν πάντων τῶν κωδίκων αἱ σημειώσεις, εἰμὴ ὀλίγαι καὶ αἱ θεολογικοῦ μᾶλλον περιεχομένου καὶ β') ἀπὸ παλαιογραφικῆς ἀπόψεως αὐταὶ εἰσὶ κίβδηλοι. Τὰ σημειώματα ταῦτα ἔδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ σεβ. Λεοντοπόλεως ἄλλ' οὐχὶ ὡς ἐσφαλμένως λέγει «περισυλλεγέντα ἐκ τῶν κωδίκων» (ἐνθ' ἀνωτ. σ. 51), ἀλλ' ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ προηγ. Χρυσοστόμου. Ἄλλ' ὁ μακαρίτης ἐκεῖνος περιέλαβε μὲν τὰ σημειώματα ἐν αὐτῷ, ὅμως δὲν ἐτήρησε δυστυχῶς τὴν γραφὴν αὐτῶν, ὡς ἔοικεν, μετέβαλε δὲ αὐτὴν ἐπὶ τὸ συντομώτερον, ὀρθότερον καὶ ἑλληνικώτερον. καὶ τοῦτο διέλαθε τὸν φίλον ἱεράρ-

χην καὶ εἰς δεινὴν παγίδα ἐμπέπτωκεν, ὄφλων δίκην ἀκηδίας τε καὶ κακοπιστίας, ὃ ἄλλως φιλόπρονος ἀνὴρ. π. χ.

Ἐκ τοῦ κώδικος Λαυρ. 196 I ἐν ἀρχῇ:

† ἀνακαινίσθη καὶ ἐσταχώθη τὸ παρὸν βυβλίον τοῦ κυριτζῆ ἀνδρέα τοῦ πατλιτζάν δια χειρὸς τοῦ ὁσίου τοῦ κύρ ἀρσενίου τοῦ χατζῆ ἀπὸ τὴν ἁγίαν μονὴν κοσηνήτζης, καὶ δι' ἐξώδου τοῦ αὐτοῦ ἐπέχωντος καὶ συνδρομοῖς τοῦ ἐμοῦ ἐλαχίστου νικοδήμου ἱερωμονάχου ἀπο ἰωανίνου (sic) ἐπαρχίας βελᾶ ἀπὸ χώρα λιθηνω ἐκ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου νικολάου. ἔρρωσθι καὶ ἡμῶν μέμνησθε. ἐπὶ ἔτους, ζρκβ', μηνὶ Ἰουνίῳ θ' ἰνδ. ιβ'.

Ἐκ τῆς ἐκδόσεως:

«Ανεκαινίσθη ὑπὸ Ἀρσενίου ἀπο τὴν ἁγίαν μονὴν Κονήνιτζαν (sic) δαπάνη τοῦ αὐτοῦ καὶ συνδρομῆ τοῦ γράφοντος Νικοδήμου ἀπὸ χώραν Λίθινο ἐκ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐπὶ ἔτους ζρκβ'».

(Γρ. Παλαμᾶς Α', σ. 755).

Nihil in litteris parvum! Οὐδὲν πρέπει νὰ περιφρονῶμεν ἀταλαιπώρως. Πόσα δὲν διδασκόμεθα ἐκ τῆς κακογράφου ταύτης σημειώσεως τοῦ ἔτους 1614; (καὶ περιορίζομαι εἰς τὰ παραλειφθέντα ἢ μεταβληθέντα μόνον τοῦ ἐκδότου) α') ὅτι ἡ μελιτζάνα (μαζιζώνη, μαζιζάνιον, μανζιζάνιον, ματζιζάνα, μανζιζάνη κττ. τῶν Βυζαντινῶν) εἶχεν ἀντικατασταθῆ κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα ὑπὸ τῆς Ἀραβ. πατλιτζάν (badlidjan). β') ὅτι Κοσίμιτζα (ὅστις εἶναι ὁ ὀρθὸς τύπος) οὔτε Κοσυφοίνισσα οὔτε Εἰκοσιφοίνισσα κττ. γ') νέα σημασία τῆς πολυσημάντου βυζ. λ. ὃ ἐπέχων δ') Ἰωαννίνου, νέος τύπος τῆς πόλεως Ἰωαννίνων, ἀπὸ ὀνόματος Ἰωαννίνης· πολυθρόλητον γὰρ κατέστη ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἡ ἔτυμολογία τῆς περιφήμου πόλεως (βλ. Γ. Δ. Χατζῆ, Τὸ μυστικὸ τοῦ Κάστρου (τῶν Ἰωαννίνων), Ἀθῆναι 1926, σ. 69 ἔ., 92 ἔ.) ε') ἔρρωσθι ἢ κατάληξις ἀναγγέλλει ὅτι ὁ γραφεὺς ἦν Ἡπειρώτης ἢ Θεσσαλός.

Ἐν Κώδ. 111 I φ. 89^α ὑπάρχει θαυμάσιον δημῶδες ἄσμα, ὅπερ διὰ τῆς διορθώσεως τοῦ Χρυσοστόμου (καὶ οὕτως ἐδημοσιεύθη καὶ ὑπὸ τοῦ πεπνυμένου ἱεράρχου Γρηγ. Παλαμᾶς Α', σ. 620) ἀλώλεσε τὴν πρωτοτυπίαν. Τὸ ποίημά ἐστιν ἐν συνεχείᾳ γεγραμμένον καὶ ἐκτὸς τῶν ἄλλων καινοτομιῶν καὶ τοῦ ἰωτακισμοῦ στερεῖται καὶ τοῦ τονισμοῦ, καὶ προστίθησιν ἔτι ἐν ἔρεισμα εἰς τὰς «Περὶ ατονου και απνευματιστου γραφης της νεωτερας ελληνικης μαρτυριας και αποδειξεις υπο Ν. Β. Φαρδου του Σαμοθρακος» (Ἀθῆναι 1889)· ἔχει δὲ πιστῶς ὧδε:

Στρατα μου τις [σ] ανατολις και δρομε μου τις δισις,
και μονοπατιν τις βλαχιας μιν αδετε ¹ στρατιοτι,
γι καθαλαρι για πετζο ² για ταρματα ζοσμενος.
εφες βραδι τον ιδαμεν πεζον ³ αρματομενον,
και βασταν ³ ιστο χεριν του δοξαριν κορδομενον,
κα βασταν κιστιν αλι ⁴ του σπαθι ξεγιμνομενον.
χιλι ις ⁵ τον διοχνου απετζι και χιλι καθαλαρι,

και χίλι ις⁵ τον καρτερου στις προυσας το γεφιρι.
 βαρια βαρια⁶ νεστεναξεν και θλιβερα τος λεγι:
 γυνεκis⁷ τι με διοχνετε, και τι με κινιγατε;
 κι μανα⁸ που με γενισεν καλον αντρα⁹ με πικis,¹⁰
 να καμο μανες να θλιβουν κι παντρες να χιριψου¹¹
 να καμο κι τις αδελφες να κλεν τι αδελφους τος
 και ναδρομι δεν ικαμε στι μεσιν τος εμπενι
 και στομπα χιλιους ικοψεν, κι στοβγα διο χιλιαδες
 κι στα κλοθογορισματα μιδ' ευρε μιδ' εφικι .

Διὰ ταῦτα πάντα καὶ ἄλλα πλείω, περὶ ὧν οὐ τοῦ παρόντος, καὶ οὐκ ἀργυρίτην οὔτε μὴν δάφνινον ἀπονέμομεν συγγραφῆ τε καὶ ἐκδότῃ (οἱ γὰρ θηρεύοντες δόξαν, καὶ δὴ οὐ προσήκουσαν, διώκουσιν αὐτήν), οἰκτίρομεν δὲ καὶ τὸν ἀγωνοθέτην, τὸ τοῦ Χάρβατ Πανεπιστήμιον, διότι τὰ ἀναλώματα ἀπέβησαν ἐπὶ ἀνυπολογίστῳ ζημίᾳ τῆς ἐπιστήμης δεχομένης πληγὰς τοιαύτας παρὰ τοῦ τυχόντος. Ὁ καλὸς ἰατρὸς τῆς Λαύρας ἐνεκάλεσε πρὸ ἡμερῶν τὸν ἀγαθὸν Κλήμεντα κηπουρὸν, διότι ὁ νέος οὗτος Γυμνάσιος θεραπεύει τοὺς πάσχοντας φαρμάκων ἄνευ καὶ ἀργυρίου, καὶ ἠπέιλησεν αὐτῷ μηνύσεις καὶ καταγγελίας, ὡς ἐπεμβαίνουντι εἰς ἀλλότρια ἔργα. Ἐπιτρέπεται ὅθεν κἀμοί, ἵνα διαμηνύσω αὐτὸν πρὸ τοῦ βήματος τῆς κοινῆς γνώμης, ὅτι τοιαῦτα κατεργάζεται καὶ κακουργεῖ κατὰ τῆς φιλολογίας καὶ εἰς βάρος τῶν γνησίως αὐτὴν θεραπευόντων. Οὕτω δὲ ἐργαζόμενος καὶ τὴν ἰατρικὴν εἰς οὐδὲν περιήγαγεν.

Ἔκδοσις ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως.

Πανηγυρικῶς ἀποτυχὼν ὁ ἀνὴρ καὶ εἰς τὴν κωδικογραφίαν ἐτρόπη ἐτέραν οἰκειοτέραν αὐτῷ ὁδὸν (μουσικολογιώτατος γὰρ) πρὸς ἔκδοσιν τῆς ἀποτεθησαυρισμένης ἐν Λαύρᾳ ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως, ἀνθ' ἧς καὶ ἠνοίγησαν αὐτῷ αἱ στήλαι τοῦ Γρ. Παλαμᾶ. Τούτου γε ἐμακάρισα τὸν ἄνδρα, (ἀφοῦ πρὸς τὴν ἰατρικὴν φιλολογίαν παρορμήσας αὐτὸν ἀπέτυχον) καὶ προθύμως παρεχώρησα αὐτῷ δύο ὀγκωδεστάτους χειρογράφους κώδικας κληροδοτηθέντας μοι παρὰ τοῦ ὑποτακτικοῦ τοῦ μακ. πνευματικοῦ Μεθοδίου, ὅστις ἐπὶ 50ετίαν ἠσχολεῖτο περὶ τὴν τῶν Μηναίων διόρθωσιν, καὶ ἠξάμην τῷ Θεῷ, ἵν' ἀναφανῆ νέος Κουτλουμουσιανὸς Βαρθολομαῖος. Παρεκλήθημεν ἀμφοτέροι ἀλλοτε παρὰ τοῦ γνωστοῦ ἐν Ἀθήναις ἐκδότου τῶν Λειτουργ-

¹ Ὁ ἐκδότης ἔγραψε: μὴν ἴδατε. ² πεζό. ³ βάσταγι. ⁴ κ' εἰς τὴν ἄλλην. ⁵ χίλιοι. ⁶ βαργιά. ⁷ γυναῖκες. ⁸ ἡ μάννα. ⁹ ἄνδρα. ¹⁰ πίκε. ¹¹ χηρέψου. ἐπίσης εἰσήχθη καὶ τὸ ω ἐνῷ ὁ ποιητὴς μετὰ τοῦ ει, οι, η, αι, κττ. κατήργησε καὶ τὸ ω.

γικῶν βιβλίων Μιχ. Σαλιβέρου, ἵν' ἐτοιμάσωμεν νέαν βελτιουμένην ἔκδοσιν τῶν Μηναιῶν. Πρὸς τοῦτο ἄλλοτε (1898) τὸ οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐξελέξατο ἐπιτροπὴν ἐκ Λαυριωτῶν, ἧτις οὐδὲν ἀνύσασα ἠνάγκασε τὸν νῦν εὐκλεῶς Πατριαρχεῦντα ἵνα καὶ περὶ τούτου μεριμνήσῃ. Οἱ Ἄγιορεῖται ὄντως εἶναι κεκλημένοι πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο, ἀρξάμενον ἐπιτυχῶς ὑπὸ τοῦ Βαρθολομαίου (βλ. τὸν Σεπτέμβριον τῆς ἐν Βενετίᾳ πρώτης ἐκδ. 1843, σ. ε'-ις'). Συμβολὰς δὲ ἀρίστας ἐξέδοντο ὁ Ἄ. Παπ. Κεραμεύς: Σχεδιάσμα περὶ τῶν λειτουργικῶν μηναιῶν ἐξεταζομένων ὑπὸ ἱστορικὴν καὶ κριτικὴν ἔποψιν (Πετρούπολις 1894)· ὁ Μ. Γεδεών: Αὐτοσχέδιος γνώμη περὶ νέας ἐκδόσεως τῶν Μηναιῶν (Ἐκκλ. Ἀλήθ. τόμ. Κ', 1900, σ. 337-343, 388-395, 402-403. ΚΔ', σ. 152-155). Λειτουργικῶν βιβλίων διορθώσεις κρινόμεναι (αὐτ. τόμ. ΛΔ'-ΛΕ', 1914-1915). Πατρ. μέριμνα περὶ ἐκδόσεως βιβλίων λειτουργικῶν. (Τόμ. Λ', σ. 405, 413 ἐ.). Πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιάδου: Συμβολαὶ εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν Ἐκκλ. βιβλίων (Ὁρθοδοξία, Α', 1927, σ. 145-150). Τ. Π. Θέμελη Ἰορδάνου ἀρχιεπισκόπου, Τὰ μηναιῖα ἀπὸ τοῦ ΙΑ'-ΙΓ' αἰῶνος (Ἐκκλ. Φάρος 1931, σ. 117). Ὁ γέρον Σπυρίδων ὡς φιλακόλουθος καὶ ἔχων ἄμεσον ἀντίληψιν περὶ τῆς ἐν τοῖς μηναιῖοις εἰσφρησάσης τῷ χρόνῳ τεραθρείας καὶ ἀκοσμίας ἠδύνατο μεγίστην νὰ προσφέρῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπηρεσίαν· ἀλλ' ἢ πρὸς τὴν ἀρετὴν ὁδὸς τραχεῖά ἐστι καὶ ἀνάντης καὶ ἢ πρὸς τὴν δόξαν ἔτι τραχυτέρα «καὶ δεῖται καὶ κόπου πολλοῦ καὶ χρόνου μακροῦ» ὁ δὲ οὐχ οὕτως ἀλλ' «ἐπ' ὀνειάθ' ἑτοῖμα προκειμένα χεῖρας ἵαλλεν» (Ἰλ. Ι. 91). Ἀποστρεφόμενος τὰ βιβλία, ὅπως ὁ ἀσθενὴς τὰ δυσώνυμα καὶ πικρὰ φάρμακα (καὶ ἐξωστράκισε καὶ αὐτὰ τὰ ἱατρικὰ ἐκ τοῦ οἴκου), ἀπεχθάνεται πᾶσαν ἔρευναν καὶ μελέτην, ἀφείς ταῦτα εἰς τὰ περιορισμένα πνεύματα, αὐτὸς ἠδέως καὶ συμπαθῶς ἔχει πρὸς τὰ χειρόγραφα καὶ τοὺς κώδικας ὡς πρὸς χρυσορυχεῖα τοῖς ἄλλοις ἀπρόσιτα. Τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐν προκειμένῳ ἔπραξε. Λαβὼν τοίνυν τοῦ Χρυσοστόμου τὸν πολυμερῆ κατάλογον εὔρεν ἐν τέλει πίνακα τῶν ἐν τοῖς κώδιξιν ἀνεκδότων τροπαρίων, κανόνων καὶ ἀκολουθιῶν, καὶ ἀνεφώνησε τὸ «εὔρηκα»· ἀλλ' «ἤμβροτες οὐδ' ἔτυχε»· τοῦ γὰρ Χρυσοστόμου τὸ ἀνέκδοτον ἀναφέρεται μόνον ἐν τοῖς Μηναιῖοις οὐχὶ καὶ ταῖς ἰδιαιτέρως ἐκδοθεῖσαις ἀκολουθίαις, καὶ ὦν τὴν πληθὺν εἰς χιλιάδα καὶ πλέον θαυμασίως περιέγραψεν ὁ μακ. Petit (Bibliographie des Acolouthies grecques (Bruxelles 1926, 8ον, σ. XL, 308).

Ἐν τῷ Η' τόμῳ τοῦ Γρηγορίου Παλσμᾶ ἐξέδοτο ὁ ἠδύμολπος ἀνὴρ τὴν ἀνέκδοτον ἐκκλησ. ποιήσιν ἀποτελουμένην ἐξ 9 κανόνων· εἰσὶ δὲ οἱ ἑξῆς:

1. Κανὼν ἱαμβικὸς εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν ὑπὸ Νικολάου Βοεβόδα Οὐγκροβλαχίας ἐκ κώδ. 35 E (σ. 26-31). Περὶ τούτου βλ. Documente 1414 culese din diferite publicatiuni si din Biblioteca Nationala din Paris. Cu portretil lui Nicolae Mavrocordat Voievod (Bucaresti 1884, σ. 1003, 4ον) ὡς παράρτημα τοῦ X τόμου τῶν Documente privitoare la Istoria Ro-

mânilor τοῦ Hurmuzaki ὑπὸ τοῦ φιλέλληνος Ῥουμάνου Τοτσιλέσκου. Εἰς τὸν μουσοτραφῆ τοῦτον ἡγεμόνα Γεώργιος ὁ Χρυσόγονος ἐφιλοπόνησεν ἱαμβικὸν κανόνα πρὸς τό: Στίβει θαλάσσης (βλ. *Cronicarii greci...in epoca Fanariota... de Const. Erbișeanu, Bucuresti 1890*, σ. 205-211).

2. Κανὼν «Ἀναστάσιμος Κυέστορος». Ἰαμβοί. (σ. 63-65) οὐχὶ ἀναστάσιμος, ἀλλ' Ἀναστασίου Κυαίστορος· ὁ δὲ κανὼν (οὐχὶ ἀναστάσιμος ἀλλ' εἰς τὴν Ὑπαπαντήν, ἐν ἐκάστη ᾠδῇ ἐν μόνον τροπάριον) καὶ οὗτος ἐξεδόθη μετ' ἄλλων ὑπὸ Κεραμέως τῷ 1900 ἐν Byzant. Zeitschrift (τόμ VIII, σ. 45-47) πλήρης.

3. Κανὼν ἱαμβικὸς ὑπὸ Φωτίου Πατριάρχου, εἰς 9 τροπάρια μόνον· σ. 64-65 (κακῶς ὁ ἐκδότης ἐνταῦθα τε καὶ ἀνωτέρω σημειοῦται: «Ἀκολουθία» ἀφοῦ πρόκειται περὶ κανόνος ἔλλιπυς μάλιστα. «Ἀκολουθία Φωτίου Πατρ.» ὡς ἐπιγράφεται πᾶς τις νενόηκεν ἂν εἰς Φώτιον ποιηθεῖσα· ἐνταῦθα δὲ περὶ Φωτίου ποιητοῦ). Ἐπίσης καὶ τοῦτον ἐξέδωκεν ὁ Ἀθ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἐν τέλει τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Φωτίου (*Sanctissimi Photii...epistolae XLV, Petropoli 1896*, σ. 55-57) ὃν πρὸ ἔτους εἶχεν ἀτελῶς φέρει εἰς φῶς ὁ Λαυριώτης Ἀλέξανδρος (Ἐκκλ. Ἀλήθ. Τόμ. ΙΕ', 1895, σ. 220) μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς: «Ὑμνος τοῦ Φωτίου εἰς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Παρθένον ἐξ ἑνέα ᾠδῶν, ὧν ἐκάστη ἐκ 5 τριμέτρων», (καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ὁ κάλλιον ἐκδοὺς οὔτε μουσικὸς οὔτε ἐπιστήμων ἦτο). Ὁ Σπυρίδων, ἐνίστε ἀντιγράφει, ἄλλοτε οὐχί, ἀλλ' ἄλλοι διὰ νὰ δοξασθῇ αὐτὸς ὡς ἀνεκδοτολόγος· ἐν οὐδετέρῳ ὅμως περιπτώσει ἀναγινώσκει τὸ περιεχόμενον, ὡς δεικνύουσιν αἱ τιθέμεναι ἐπιγραφαί. Ἐπειδὴ δὲ πᾶν χειρόγραφον ἐκλαμβάνει ὡς ἀνεκδοτον, οὐ φροντὶς αὐτῷ νὰ ἀσχάλλῃ μὴ τι ἄλλος προλαβὼν ἐχομίσατο τὴν τοῦ πρωτολείου δάφνην. Περὶ τούτου ἔστω πᾶς τις ἀπολύτως βέβαιος· διότι πῶς ἐξηγεῖται νὰ ἔχη ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸν Σμυρνάκην, τὸν Γεδεῶν κτ. καὶ νὰ μὴ γνωρίζῃ τί περιέχουσι· καὶ διὰ τὸν κανόνα τοῦτον εἶχεν, ἦν καθ' ἐκάστην περιάγει εἰς χεῖρας τοῦ γέροντος αὐτοῦ, «Ἀναγραφὴν συγγραφῶν καὶ δημοσιευμάτων» (Κων)πολις 1898) καὶ ἐν σ. 19) θὰ ἔβλεπε περὶ τῆς ἀπὸ πολλοῦ τοῦ χρόνου ἐκδόσεως αὐτοῦ· ἀλλ' οὐκ εἶδεν ἀσεβῶν πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ περιφρονῶν τὴν κοινὴν γνώμην.

4. Ἐκ τῶν τριῶν κανόνων εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον ὁ τοῦ Μανουὴλ Πλαγιάτου (σ. 260-263 τόμ. Η' τοῦ Γρ. Παλ.) ἐκ κώδ. 185 I ἐξεδόθη ἐν Θύρα μετανοίας (σ. 192-194, ἔκδ. Βενετίας 1806). Ὁ τοῦ Σκυλίτζη ἐπανελήφθη ἐν τῷ ΙΑ' τόμῳ τοῦ Παλαμᾶ (1927) σ. 373 καὶ 378 ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου κ. Ἀθανασίου Παντοκρατορινοῦ, ὅπως καὶ ὁ ἐν Θύρα μετανοίας (σ. 188).

Περὶ τῶν λοιπῶν κανόνων μὴ δυνάμενος νὰ ἐξετάσω ἐνταῦθα, ἄτε στερούμενος τοῦ τε Ρίτρα καὶ ἄλλων ἐκδόσεων, ἐπιφυλάσσομαι. Περὶ τῶν δύο «ἐπιταφίων θρήνων» Ἀνδρέου τοῦ Κρητὸς (τετραῶδια, σ. 437-442) ὁ α' εἰς τὴν Θεοτόκον οὐκ ἔστι τοῦ Κρητὸς, ὡς ἀπέδειξε ὁ Ἐμμ. Πεζόπουλος, φίλος

καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου (Νέα Φόρμιγξ, Ἀθήναι 1923, ἀρ. 23-24, σ. 5), ἀλλὰ μεταγενέστερον ἔργον.

Καὶ ἐν τῷ Γ' τόμῳ τοῦ Παλαμᾶ (σ. 314) ἐξέδωκεν ὁ κ. ἰατρὸς «Ἰδιόμελα τοῦ μακαρίου Νικηφόρου Φωκά τοῦ Βασιλέως» ὡς ἀνέκδοτα, τοῦ μακ. Petit ἀπὸ τοῦ 1904 ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος, ὡς νομίζω, ἐκτυπώσαντος ὀλόκληρον τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Λαυριώτου τούτου ἁγίου: office inedit en l'honneur de Nicéphore Phocas (ἐν Byzant. Zeitschrift, τόμ. XIII, σ. 398-420). Μετὰ τοιαύτας ἀβαρίας καὶ εἰς τῆς ἐκκλ. ποιήσεως τὴν ἀνεκδοτολογίαν αἱ στήλαι τοῦ Παλαμᾶ ἐκλείσθησαν τῷ μουσολήπτη ἰατρῷ καὶ αὐθις ἐρμητικῶς καὶ συνεβλήθη μετὰ τοῦ ἐν Παρισίοις τὴν Ἀγιορειτικὴν ἐκιδόντος βιβλιοθήκην πρόφην ἁγίου Λεοντοπόλεως διὰ τὸ ὑπόλοιπον δυσβάστακτον φορτίον τῶν κανόνων καὶ ἀκολουθιῶν, ὃ ἐπιδεικνύει τοῖς ἐπισκέπταις, ὅπως ἡ Ῥωμαία ἐκείνη μήτηρ τοὺς δύο Γράγγους· καὶ ὁ φίλος ἱεράρχης μηδὲν ἔξ ὧν παρὰ τούτου ἔπαθε συνετισθεῖς, ἀναγράφει τὴν πολύτιμον συνεργασίαν ἐν τοῖς δύο ἐσχάτως ἀναφανέσει πονήμασι, τῷ Θεοτοκαρίῳ (1931) καὶ τῷ Εἰρημολογίῳ (1932). Περὶ αὐτῶν ἐπέχω ἐπὶ τοῦ παρόντος ν' ἀποφανθῶ διότι δὲν ἔχω εἰς τὴν βιβλιοθήκην μου, καίτοι ὡς πρωτεπιστάτης πολὺ συνετέλεσα διὰ τὴν πρὸς τὰς Ἱ. Μονὰς σύστασιν. Περὶ δὲ τῆς πρωτοτυπίας τοῦ Εἰρημολογίου ἀμφιβάλλω, διότι ὡς ἔχω ἀναγνούς που τοῦτο ἐξεδόθη πρό τινων δεκαετηρίδων ἐκ παλαιότητας μεμβράνης τοῦ μονῆς Ἐσφιγμένου ὑπὸ τοῦ ῥώσσου ἀρχιμ. Ἀντωνίνου, ὀρμηθέντος ἐκ τῆς τοῦ Οὐσπένσκη διεξοδικῆς περιγραφῆς. Ἀπό τινος ὁ κλεινὸς οὗτος ἱεράρχης δημοσιεύει ἀνέκδοτον ποίησιν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐξ ἀντιγραφῆς ἀσφαλῶς τοῦ κ. Σπυριδῶνος ἐν τῇ Νέᾳ Σιών τῶν Ἱεροσολύμων. Μετ' ἐκπλήξεως ἀναγινώσκει τις ἐν ἀρχῇ πολλῶν γνωστοτάτων τροπαρίων τὴν λ. «ἀνέκδοτον» π. χ. Τόμ. KZ', 1932, σ. 172. Εὐφραινέσθωσαν, κτλ. τοῦ Εὐαγγελισμοῦ· βλ. Μηναιὸν (ἐκδ. Ἀθηνῶν) σ. 109· ὡσαύτως τῆς ἁγίας Εὐφημίας σ. 329 καὶ 330 ἀθλητικὴν πανήγυριν καὶ ἀληθείας κρατῆρα· βλ. Μηναιὸν σ. 111 ἀμφοτέρω τὰ ἀνέκδοτα τροπάρια.

Τὸ περιοδικὸν ὁ Ἀθως.

Ἐγκαίρως ὁ ταῖς Μούσαις πεφιλημένος ἰατρὸς κατενόησε τὴν ἀνάγκην ἐλευθέρου βήματος εἰς τὴν ἀπροθυμίαν ἀπιδῶν τῶν Περιοδικῶν πρὸς δημοσίευσιν τῶν ἔργων αὐτοῦ. Καὶ ἰδρύσατο «Ἀγιορειτικὸν περιοδικὸν ὁ Ἀθως» τῷ 1919, ἵνα προσφέρῃ ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ 100ετηρίδι «τὴν συλλογὴν... εἰς ἣν θὰ κατωπτρίζετο ἡ μεγαλοφυὴς διάνοια τῶν προγόνων ἡμῶν». Οὐδέποτε τοὺς τόσῳ ὑπερφιάλους λόγους, οὓς ἀνέγνωμεν ἐν τῇ ἀγγελίᾳ, διεδέξαντο ἔργα τόσῳ ἀνάξια λόγου. «Ἦδη φωτογραφικὴ πλάξ, γράφει, χειριζομένη

ὑπὸ τριῶν ἀποτυποῖ ἐπὶ μῆνας τὸν πλοῦτον τῆς βιβλιοθήκης μας». Ἄλλὰ πρὸς τί, ὦ ἀγαθέ, ἢ φωτογράφησις τῶν κωδίκων ἀφοῦ «ἐπὶ εἰκοσαετίαν ὄλην», ὡς ἐν ἀρχῇ λέγεις, ἀντιγράφεις τοὺς κώδικας; καὶ θὰ ἀνέμενέ τις, μὰ τὸν Δία, νὰ ἀντικρύσῃ εἰς τὸ θαυμάσιον τοῦτο Περιοδικὸν τὰ ἀφθονα ἀποτυπώματα τῆς τριάδος τῶν φωτογράφων εἰς εἰκόνας, μικρογραφίας, πανομοιότυπα γραφῆς τῶν κωδίκων, ὑπογραφὰς αὐτοκρατόρων καὶ πατριαρχῶν, εἰς τοπία, ἱερὰ ἄμφια, κειμήλια κττ. καὶ παρῆλθον 13 ἐνιαυτοὶ καὶ δεκάς τευχῶν εἶδε τὸ φῶς, χωρὶς οἱ ἀναγνώσται νὰ ἀνακαλύψωσιν ἐν αὐτοῖς οὐδὲ ἴχνος εἰκόνας! Ἐπηγγέλθη ὁ φιλαλήθης ἀνὴρ ὅτι τὸ Περιοδικὸν θὰ ἐξετυποῦτο εἰς 4 τεύχη καὶ τυπογραφικὰ φύλλα 60 (μεγαλύτερον ὄλων τῶν γνωστῶν περιοδικῶν) καὶ ὅμως δέκα καὶ τρία ἔτη παρῆλθον καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν 60 τυπογραφικῶν φύλλων εἰσέτι δὲν συνεποσώθη. Ὑπισχνεῖτο τὸ εὐπρεπέστατον περιοδικὸν νὰ παρουσιάσῃ ὡς καλλιέρημα τοῦ Ἀγιορειτικοῦ ἔθνικοῦ πνεύματος εἰς ἑορτὴν ἔθνικὴν εὐτυχῶς ὅτι δὲν ἐξεπληρώθη ἡ ὑπόσχεσις, διότι θὰ ἀπετροπιάζετο πᾶς τις μόνον ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς ἐμφανίσεως· ἕκαστον φύλλον γὰρ ἔχει οὐ μόνον διάφορον ἐξώφυλλον, ἀλλὰ καὶ σχῆμα καὶ διαστάσεις καὶ ὄγκον, ὥστε νὰ ἐξεγείρῃ καὶ τοῦ πλέον ὑπομονητικοῦ βιβλιογράφου τὴν ἀγανάκτησιν—ἄρχεται ἀπὸ τοῦ 12ου σχήματος καὶ κατ' ἀνιούσαν καὶ κατιούσαν ἐναλλάξ γραμμὴν ἐξικνεῖται μέχρι τοῦ 16ου, εἶτα κατέρχεται αὐθις εἰς 6ον κττ. — Ἐνδειξις καὶ τοῦτο τῆς ἐσωτερικῆς τῶν τευχῶν ἀνημαλίας καὶ συγχύσεως· ζίκ-ζάκ πνευματικόν, ἀλλ' ἀφεγγές. Καὶ ὅμως ἤστραψαν ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ Κράτους 6000 χρυσαῖ δραχμαί! δι' ἧς πικρῶς μετενόησεν ὁ φίλτατος κ. Χρ. Μητσόπουλος, διότι κατηνάλωσεν ἀνονήτως τόσα κύτταρα τοῦ ἐγκεφάλου ἀγορευῶν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Βουλῇ, ὅσα δὲν ἐξώδευσεν ὁ καλὸς ἰατρὸς ἐν τῇ συγγραφῇ τοῦ Περιοδικοῦ.

Ἡ Διόπτρα.

Καὶ ἐποιήσατο τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐμφάνισιν τὸ Α' τεῦχος, εἰς σχῆμα ἀκανόνιστον (μεταξὺ 12ου-16ου) καὶ ὀνομάζεται Διόπτρα «ἔμμετρον ψυχοθεραπευτικόν, ἐντρύφημα πνευματικόν, ψυχολογικὸς παράδεισος», τοῦ Φιλίππου μοναχοῦ Διάλογος σώματος καὶ ψυχῆς ἐκ 13000 στίχων (καὶ σελ. 264) ἄνευ διακοπῆς (τοῦθ' ὅπερ εἶναι ἱκανὸν καὶ μόνον νὰ μεταβάλλῃ τὸν παράδεισον εἰς ζωντανὴν κόλασιν). Χάριν οἶδαμεν τῷ σοφῷ ἰατρῷ δωροφοροῦντι ἡμῖν τὴν Διόπτραν ἢ τὰς διόπτρας, ἵνα ἐκ τῶν ἔξω διεισδύσωμεν πρὸς τὰ ἔσω· στρέφοντες γὰρ τὸ α' ἐξώφυλλον ἀναγινώσκομεν ἐπὶ τοῦ β' τὴν παρένθεσιν πλεῖστα διδάσκουσιν:

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

(gratia). Ἐν ταῖς τρισὶ ταύταις κεφαλαιώδεσι λέξεσιν ὁ ἐκδότης περιέλαβε τὸ πᾶν, ἵν' ἀπαλλάξῃ τὸν κριτὴν τοῦ ἀνιαροῦ ἔργου· δυστυχῶς ἐπέστησα

ἀργὰ εἰς ταύτας τὸν νοῦν. Ὁ Πρόλογος, ἐράνισμα ἐκ τινος πραγματείας μου, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν Διόπτραν, περὶ δὲ τοῦ συγγραφέως ταῦτα καὶ μόνα: «ἔργον τοῦ λογιωτάτου Φιλίππου ἐν ἔτει 1099 μ. Χ.». Εἶπον καὶ ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ὁ κ. ἱατρὸς δὲν ἀναγινώσκει ὅσα γράφει. ἐν σ. 10 ἐν τέλει τῶν πρὸς τὴν βίβλον στίχων τοῦ Κωνσταντίνου Γρανάτου δίδεται τὸ ἔτος 980 ὅτε ὑπῆρχεν ἡ βίβλος, ἐπομένως καὶ ὁ συγγραφεύς. «Γινώσκεις, ἃ ἀναγινώσκεις» λοιπὸν θαυμάσιε ἐκδότα! καὶ οὐδὲν πλέον. περὶ τοῦ κώδικος ὡσαύτως οὔτε γρῦ. ἐσημειώσατο ὁ δεινὸς κωδικογράφος μόνας τὰς διαστάσεις ἄνευ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ κώδικος οὔτε φύλλα σημειοῦνται ἐν τῷ κειμένῳ οὔτε ἡ ἀρχή, οὔτε ἑτέρα τις ἐπισημείωσις ὑπάρχει περὶ τῆς τοῦ κώδικος γραφῆς, οὔτε περὶ τοῦ χρόνου αὐτοῦ. Ἐξεδόθη οὕτω τὸ κείμενον βάσει ἑνὸς καὶ μόνου κώδικος, ἐνῶ ἐν Λαύρᾳ ὑπάρχουσι πλείονες, καὶ ἐν Ἐθῶν περὶ τὰς δύο δεκάδας. (Περὶ τῶν κωδίκων τῆς παρὰ Migne Λατ. μεταφράσεως τοῦ Roptanus καὶ τῶν διαφόρων ἐκδόσεων τῶν Κλαυθμῶν βλ. παρὰ Krumbacher, Ἱστορία Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας Β', σ. 687-688, ὃν εἶχεν ὁ ἐκδότης πρόχειρον ἐν τῇ Λαυρ. βιβλιοθήκῃ).

**Ἀλφαβηταλφάβητος Μελετίου, καὶ τὸ περιοδικὸν «Ἐθῶν»
καὶ ἐκδόσεις ἐκκλησιαστικῶν τροπαρίων.**

Μετὰ τосαύτας καὶ τοιαύτας περιπετείας καὶ εἰς τοὺς συγγραφικοὺς ἀγῶνας ἀποτυχίας, ἰδὼν ὁ κ. ἱατρὸς τὸ ναγάγιον ὄλων τῶν ὄνειροπολημάτων αὐτοῦ, ὀργισθεὶς ἔκλεισεν εἰς κιβώτιον ἐρημητικῶς τοὺς προαγγελθέντας ἑκατὸν ἑβδομήκοντα καὶ δύο τόμους τῶν ἀνεκδότων αὐτοῦ, καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν ἀσφαλῆ ἄγκυραν τοῦ ἀγιορείτου Νικοδήμου, ὅστις βεβαίως ἐγνώριζε κάλλιον ἡμῶν τῶν συγχρόνων τὰ ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις ἀνέκδοτα, διότι ἄκριβῶς εἶχεν ἀναγνοῦς τὰ ἐκδεδομένα. Ἦτο γνωστὴ εἰς πάντας τοὺς ἐπισκεψαμένους τὴν καθ' ἡμᾶς βιβλιοθήκην καὶ ἀπὸ τοῦ βιογράφου, ὅτι ὁ μακ. Νικόδημος εἶχε παρασκευάσει πρὸς ἕκδοσιν τὴν τοῦ ὁμολογητοῦ Μελετίου ἄλφαβηταλφάβητον¹ ἐπελήφθη δὲ τῆς εὐκαιρίας «ὁ καλὸς μας ἄνθρωπος» νὰ ἀποστείλῃ εἰς τὸν «Παλαμᾶν» πρὸς ἐκτύπωσιν τὴν ἀρχὴν ταύτης, μόλις ὁ Ἀμερικανὸς Bleik ἐλθὼν ἐφωτογράφησε τὸν κώδικα (βλ. Γρηγ. Παλαμᾶν Γ', σ. 433). καὶ καταστρέφει τὴν ἐκκλήσιν διὰ τῶν ἀξιολόγων τούτων, ἅπερ ἐξωτερικεύουσι τὴν ὑψηλὴν ἰδεολογίαν τοῦ Ἑλλη-

¹ Ὁ Krumbacher δὲν ἀναγνωρίζει ὡς τοῦ Ὀμολογητοῦ ταύτην, ἀλλ' ἀνάγει εἰς τὸν 17 αἰῶνα (Ἱστορ. τῆς Βυζ. Λογοτ. μετάφρ. Μαρασλή, Τόμ. Β', σ. 637) ἐπίσης ὁ τὴν λαμπρὰν μονογραφίαν περὶ Ἀλφαβήτων γράψας (Die paränetischen alphabete in der griech. Literatur, München 1905) Σέρβος Drag. Anastasi-jewic οὐδὲν ἀναφέρει.

νος Ἀγιορείτου: «Ἐπειδὴ ὁ βίος καὶ ἡ ἀκολουθία τοῦ δόσιου Μελετίου τοῦ Γαλησιώτου ἐφωτογραφήθη ὀλόκληρος ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ κ. Bleik ἀποστέλλω τοῦτον πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὸν Παλαμᾶν, ἵνα ἡ ἱερὰ σκιά τοῦ ἀειμνήστου χαρῆ καὶ ἐκδοθῆ τὸ πολύμοχθον ἔργον του ὑπὸ Ἑλληνοῦ μοναχοῦ καὶ εἰς ἑλληνικὸν Περιοδικόν»¹. ἀλλ' ὁ Διευθυντὴς τοῦ Περιοδικοῦ κ. Λούβαρης δὲν συνεκινήθη ἐκ τοιαύτης σωβινιστικῆς ἐκκλήσεως, καὶ μόλις καταχωρίσας τὸ ἀ' ἄρθρον ἐσταμάτησε τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἀντιγράφου, ὅπερ, ὅπως καὶ ἡ Διόπτρα, ἄνευ δηλώσεως τοῦ κώδικος, ἄνευ τινὸς σχολίου, ἄνευ παραβολῆς πρὸς ἄλλους Ἀγιορειτικοὺς κώδικας, ἄνευ κριτικῆς (τὰς αὐτὰς καὶ μείζους ἐλλείψεις παρουσιάζει καὶ ἡ ἔκδοσις τῆς τοῦ «Ζωναρᾶ (sic καὶ Τεναρᾶ!) ἐρμηνείας εἰς τοὺς ἀναστασίμους κανόνας τοῦ Δαμασκηνοῦ): οὕτω, λέγω, προώριστο νὰ ὑπερακοντίσῃ τὴν Ἀμερικανικὴν ἔκδοσιν. Ἄλλ' εἶχεν ὁ ἀνὴρ τὸ ἐλεύθερον βῆμα «τὸν Ἄθωνα», καὶ εἶδε ὡς μὴ ὄφειλε πράγματι τὸ φῶς βιβλίον ἀσχημίζον τὸν ἑλληνικὸν τύπον καὶ προσβάλλον τὴν καλαισθησίαν. τὴν διόρθωσιν τῶν δοκιμίων ἐποιήσατο γυμνασιόπαις τῆς Θεσσαλονίκης, ὅθεν τὸ κῦμα τῶν ἀνορθογραφῶν εἶναι μείζον τοῦ παρατηρηθέντος ὑπὸ τοῦ Πρωτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου. (Καλῶς ἐπραξαν οἱ Ἀγιορεῖται πατέρες ὅπου δὲν ἔκοψαν εἰσέτι τὰ φύλλα, ὅπως καὶ τῆς Διόπτρας). Προτάσσεται ἡ θαυμασία ὄντως ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Νικοδήμου εἰσαγωγή μετὰ τοῦ ἑλλ. βίου τοῦ Μελετίου. (Ἰδού, κ. ἰατρόε, πῶς ἡ φήμη συντρέχει τοῖς ἔργοις καὶ οὐχὶ διὰ τῆς αὐτοδιαφημίσεως ἐν ταῖς ἐφημερίσιν). Ἄλλὰ παραδόξως ἄρχεται οὕτως ἀκεφάλως: «..... Εὐφήμω τοῦ λοιποῦ γλώττη κτλ.». Τί συμβαίνει; πᾶς τις θὰ ὑπέθετεν ὅτι ὁ κῶδιξ ἦν ἐφθαρμένος καὶ ἡ ἀρχὴ ἐξέπεσεν; ἀλλ' οὐχ οὕτως. Σημείωμά τι, οὐχὶ ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει τεθέν, παραπέμπει τὸν ταλαίπωρον ἀναγνώστην νὰ εὔρη τὴν ἀρχὴν εἰς δύο τεύχη τοῦ Γρηγ. Παλαμᾶ (Ο' καὶ ΟΑ') τοῦ 1921 (τρέχα γύρευε!). Αἶ, φίλε ἀναγνώστα, ἀρκεῖ διότι μετὰ τοῦ κρινομένου θὰ ἀηδιάσητε καὶ τὸν κρίνοντα. Ἐγγραφα καὶ ταῦτα, διότι βεβαίως δὲν θὰ ἔχῃς τὴν ὑπομονὴν ν' ἀναγνώσῃς οὔτε τοὺς 13000 στίχους τῆς Διόπτρας οὔτε τοὺς 14000 τῆς Ἀλφαβηταλφαβήτου, (καὶ αὐτὸ λέγεται Περιοδικόν!), δι' ὧν ὁ ψυχοσώστης ἰατρός ἠβουλήθη νὰ φέρῃ τὸν κόσμον εἰς θεογνωσίαν καὶ νὰ ἀποσοβήσῃ τὸν κίνδυνον τοῦ κομμουνισμοῦ. Ἄλλ' ἔδει ὁ εὐλαβὴς μοναχὸς νὰ πλουτίσῃ καὶ τὰ λειτουργικὰ βιβλία καὶ πρὸς τοῦτο ἐνεκαινίασε νέαν τοῦ «Ἄθωνος» περίοδον (ἥτις ὅμως περιορίσθη εἰς ἓν καὶ μόνον τεῦχος, μεθ' ὃ οἶονεὶ ἐπιλαθόμενος ἐπανήγαγεν αὐτὴν τὴν πρῶν ἐπιγραφὴν):

Ἀγιορειτικὸν Περιοδικὸν ἐκδιδόμενον ἅπαξ τοῦ μηνός.

Περίοδος ΒΑ (sic). Παράρτημα².

¹ Γρηγ. Παλαμᾶς, τόμ. Ε', 586.

² Τίνος τόμου παράρτημα; κατὰ γὰρ τὸ ἔτος 1929 μοναδικὸν τὸ τεῦχος—Παράρτημα εἶδε τὸ φῶς.

¹ Απολυτίκια και Κοντάκια τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ μὴ περιεχόμενα ἐν τοῖς Ὁρολογίοις τοῖς ἐντύποις, 8^{ον} μεγ. σ. 137 ¹.

Ἡὺλόγησα τὸν Θεόν, ὅταν εἶδον τὴν ἔκδοσιν ταύτην· καὶ εἶπον κατ' ἑμαυτόν, ὅτι ὁ Σπυρίδων ἀνευρίσκει τὴν ἀληθῆ ὁδόν. γῆν ὀρῶμεν! ἀφοῦ δὲν ἠθέλησε ν' ἀσχολῆται εἰς συγγραφὰς ἰατρικάς, ἰδοὺ πάλιν εἰς τὸ στοιχεῖον αὐτοῦ. αὐτὸς ὁ φιλακόλουθος ἦν ὁ μόνος ἀρμόδιος νὰ συλλέγῃ καὶ ἐκδιδῶ τὰ τροπάρια τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπίστευσα ὅτι ἀπὸ ἐτῶν ἀντιγράφων ἀκολουθίας κατώρθωσε ν' ἀποτελέσῃ τὴν συλλογὴν ταύτην τῶν ἀνεκδότων. Ἄλλ' ἀνδρακες οἱ θησαυροί! Θὰ ἦτο τὸ ὄγδοον θαῦμα τοῦ κόσμου νὰ συνεισθῆ καὶ νὰ μάθῃ δι' ἰδίας ἐργασίας ν' ἀναδειχθῆ ὁ κ. Καμπανάος. Ἐν πρώτοις φυλλομετρῶν τὸ βιβλίον μετ' ἐκπλήξεως παρατήρησα, ὅτι δὲν εἶναι πάντα τὰ τροπάρια ἀνέκδοτα (βλ. σ. 8, Σεπτ. 13, 16 ἔ.) ὡς ἐν τῇ προμετωπίδι σημειοῦται. Εἶτα ἐνθυμηθεὶς σπεύδω εἰς τὰ χειρόγραφα τοῦ μακ. πνευματικοῦ Παπαῦ Χαρίτωνος, ὅστις ὑπῆρξεν ἄριστος συλλέκτης ἀκολουθιῶν καὶ τροπαριῶν ἀνεκδότων, καὶ εὐρίσκω τὸν ὑπ' ἀρ. 10 (63) κώδικα αὐτοῦ ἐπιγραφόμενον: «Ἀπολυτίκια καὶ Κοντάκια ὄλου τοῦ ἐνιαυτοῦ, τὰ πλεῖστα μὴ περιεχόμενα ἐν τοῖς [ἐντύποις] Ὁρολογίοις»². Ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης τοῦ εὐσυνειδήτου συγγραφέως ὁ καλὸς ἰατρὸς ἔκαμε λαπαροτομίαν, μετέθετο τὸ ἄρθρον καὶ ἀφήρесе «τὰ πλεῖστα», ἔχων μανίαν πρὸς τὰ ἀνέκδοτα. Καὶ ἐνοσφίσατο ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ξένους κόπους καὶ ἰδρωτάς, ὅπως πάντοτε, χωρὶς κἂν νὰ ποιῆσεται μνεῖαν ἐνὸς ἀγίου ἀσκητοῦ, ὅστις τοσοῦτον ἐκοπίασε διὰ τὴν μοναδικὴν ταύτην συλλογὴν, ἣ ἐπὶ τέλους χάριν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀνάγκης δὲν ἠθέλησε οὔτε τὸν κώδικα νὰ κατονομάσῃ.

**Προσκυνητάριον τῶν Ἁγίων Τόπων καὶ Προσκυνητάριον τῆς
Μεγίστης Δαύρας. Αἱ μυθοπλαστίαι τοῦ κ. ἰατροῦ.**

Κατὰ τὸ 1930 ὁ ἰατρὸς Σπυρίδων ἀφείς εἰς τὴν τύχην τὸ Γραφεῖον τῆς Μονῆς, βαινούσης εἰς οἰκονομικὸν ὄλεθρον, ἀπεφάσισε νὰ γένηται Χατζῆς, πρὶν ὅμως ἀναγνῶ «τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης περὶ τῶν ἀπιόντων εἰς Ἱεροσόλυμα» τὸν ἀξιοσημεῖωτον λόγον κατὰ τὴν ὠραίαν ἔκδοσιν τοῦ μεγάλου Οἰκονόμου (Ἀθήνησι 1850). Τὰς ἐντυπώσεις αὐτοῦ ἐδημοσίευσεν εἰς τεῦχος τοῦ «Ἄθωνος», ὅστις μετὰ τὸν φωτισμὸν τοῦ Ἁγίου Φωτός, ἐπανῆλθεν εἰς τὸν πρῶτον τίτλον, ἀλλὰ δι' εὐνοήτους λόγους ἀναγράφει ὅτι διανέμεται δωρεάν. Ἡ νέα χάρις ἐπέδρασε καὶ εἰς τὴν μεταβο-

¹ Ὁ πολύπλαγκτος διευθυντὴς τῆς «Νέας Ἑλλ. Ἡοῦς» δὲν ἐφρόντισε χάριν τοῦ Ναοῦ τοῦλάχιστον νὰ ἐπανορθώσῃ ἐν τέλει τὰ ἄπειρα τυπογραφικὰ σφάλματα.

² Βλ. Κατάλογον τῆς... Σκῆτης τῶν Καυσοκαλυβίων (Παρίσιον 1930) ἀρ. 218, σ. 121, ὑπὸ Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου.

λήν τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέως «ὑπὸ Σπυρίδωνος Λαυριώτου τοῦ ἐπικληθέντος Ἀθανασίου τοῦ ἱατροῦ» (ὄψιμος σκέψις, ἀφοῦ ἀπὸ τοῦ 1925 ἔλαβεν ἀπλῶς τὸ μέγα ἀγγελικὸν σχῆμα). Ἐπὶ τῆς προμετωπίδος ἀναγράφεται «Ἐν Ἀγίῳ Ὄρει 1930», πλαστογραφία· διότι ἐν τέλει ὑπάρχει: «Τύποις Ε. Στουγιαννάκι, Θεσσαλονίκη». Εἶναι ἀπλῆ περιγραφή (ἐκ τῶν χιλιάδων καὶ μυριάδων τοιούτων) τῶν Ἀγίων Τόπων. Ἐν τῷ Προλόγῳ καταλαμβάνεται ὑπὸ ἱεροῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἐθνικοῦ ἐνθουσιασμοῦ ὁ συγγραφεὺς καὶ διὰ μυριοστὴν φορὰν (ὅπως καὶ εἰς ἐκάστην πανήγυριν τῆς Λαύρας) ἀναφέρει τὴν Σίβυλλαν (γρ. Σίβιλαν) καὶ τὸν ἄσκον, τὸν Θησέα καὶ τὸν Σύλλαν πρὸς ἀλληλοσύγκρουσιν τῶν χρόνων, προσώπων καὶ πραγμάτων (Ὁμὰρ καὶ Σαλαδῖνος ἐν Ἱεροσολύμοις, Ἀβδουλάχ (γρ. Ἀβουλαβουτ) καὶ Χουσνῆς ἐν Ἀθῶν καὶ ὅμως οὗτος ὑπῆρξεν ὁ μεγαλύτερος μεταρρουθμιστῆς καὶ εὐεργέτης τοῦ Τόπου, πρῶτος συντάξας Κανονισμοὺς τοῦ Ἀγίου Ὄρους). Ἀλλὰ μετὰ τὸ Προσκυνητᾶριον τῶν Ἱεροσολύμων (σ. 30 ἐν ὄλῳ) ὁ κόσμος ἀνέμενε καὶ τὸ τῆς Μεγίστης Λαύρας. καὶ ἀσχολεῖται ὁ μεταμορφωθείς ἀκεστορίδης ἐπὶ 30ετίαν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς ταύτης, πάντες δὲ ἀνέμενον τοὺς ἀγλαοὺς αὐτοῦ καρπούς. Ἄλλ' ὦδινεν ὄρος καὶ ἔτεκε μῦν! Τὸ Β' τεῦχος τοῦ «Ἀθωνος» ἐκ σ. 48 εἰς 8^{ον} περιέχει τὸ «Προσκυνητᾶριον» τῆς περικλεεστάτης Μονῆς «ὑπὸ Ἀθανασίου ἢ Σπυρίδωνος Λαυριώτου ἱατροῦ» (νέα τοῦ ὀνόματος μεταβολὴ ἐντὸς τοῦ ἔτους· ἀντεστράφησαν οἱ ὄροι!) Ὁ Κρῆς σκευοφύλαξ τῆς Λαύρας Μακάριος ὁ Τριγώνης σφοδρῶς θὰ διεμαρτύρητο «εἰ φωνὴν ἂν λάβοι ὁ νεκρὸς» διότι εἰς τὸ Προσκυνητᾶριον αὐτοῦ τὸ ἐκδοθὲν ἐν Βενετίᾳ τῷ 1772 (16^{ον} σ. 78) ἐπλαστογράφησε τὸ ἑαυτοῦ διώνυμον ὁ πεφωτισμένος ἐκ τοῦ Ἀγίου Φωτὸς ἱατρός, χωρὶς οὐδὲ γρῦν' ἀναφέρει, ὅτι οὐχὶ ἐν ἀλλὰ δύο τῆς Λαύρας ἐξεδόθησαν Προσκυνητᾶρια, καὶ ταῦτα ἐντὸς ἑξαετίας (τῷ 1780 ἐν Βενετίᾳ ἐξεδόθη τὸ τοῦ Προηγ. Σάββα) καὶ ὅμως ἀμφοτέρω ἐσκύλευσεν ἀνελεημόνως. Πλὴν δὲ ἐλαχίστων προσθηκῶν καὶ ὑποσημειώσεων κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι πιστὴ ἀντιγραφή. καὶ ἵνα συσκοτίσῃ ὁ εὐλογημένος, ὅπως πάντοτε, τὰ πράγματα καὶ πρὸς ἐπίδειξιν εὐρυτέρων τοῦ Τριγώνη γνώσεων, λαβὼν τὴν ἐν μεταφράσει τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Μαρασλῆ Βυζαντινῆν Ἐποποιίαν τοῦ Schlumberger ἀντέγραψε (λαθραίως ἐννοεῖται χωρὶς οὔτε ὑπαιγιμὸν περὶ τῆς σοφῆς πηγῆς νὰ κάμνη), προσέθετο ἐν τέλει «ὀλίγα τινὰ περὶ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ καὶ Τσιμισκῆ» (σ. 31-41), καὶ ταῦτα εἶναι ἀκριβῶς τὸ μᾶλλον ἀξιανάγνωστον τῶν προσθηκῶν αὐτοῦ, δι' οὗ ἐπεδείξατο τὰς ἱστορικὰς γνώσεις ὁ χρηστὸς ἀνὴρ. Ἴδωμεν νῦν τινὰς τῶν προσθηκῶν.

Ἐν τοῖς ἀριστεροῖς τῆς κοινῆς Τραπέζης εἰκονίζεται ὁ ἅγιος Σισώης προσβλέπων σκελετὸν ἐντὸς τάφου καὶ σχετλιάζων λέγει ταῦτα:

Ὅρων σε, τάφε, δειλειῶ σου τὴν θεάν
καὶ καρδιοστάλακτον δάκρυον γέω,
χρέος τὸ κοινόφλητον εἰς νοῦν λαμβάνω·

πῶς γὰρ μέλλω διελθεῖν πέρας τοιοῦτον·
αἰ! αἰ! Θάνατε τίς δύναται φυγεῖν σε;

(Βλ. Recueil des inscriptions chretiennes de l' Athos par G. Millet, J. Pargoire et L. Petit, Paris 1904, σ. 400). Τί φθέγγεται περὶ τούτου ὁ ἔμπνευσμένος ἱστορικός: «Εἰς τὸν δεξιὸν (sic) βραχίονα τῆς Τραπεζῆς ταύτης ὑπάρχει ὑπομονητικὴ (!) τῆς ματαιότητος τῶν ἐγκοσμίων τοιχογραφία, ἣτις παριστᾷ τὸν ἅγιον Σισώην τὸν Σῦρον (:) πρὸ τοῦ τάφου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου μετ' ἐκπλήξεως πολλῆς νὰ ἐρωτᾷ τὸν σκελετωμένον Δορυκτῆτορα «Καὶ σὺ ἐδῶ;», ἥτοι καὶ σὺ ἐδῶ εἰς τὸν τάφον εὐρίσκεσαι, σὺ, ὅπου ὀλόκληρος ὁ κόσμος δὲν σὲ ἐχωροῦσε»; (σ. 11). Ποῦ ἤκουσε τὴν μυθοπλαστίαν ταύτην, οὐδὲν λέγει. Βεβαίως ἐν τῇ Μονῇ ὑπάρχει τοιαύτη παράδοσις, ἣν παρὰ τῶν γερόντων ἠκούσαμεν καὶ ἡμεῖς καὶ πέραν τούτου οὐδὲν τὸ τοιοῦτον ἔδει ὁ ὑπομνηματογράφος νὰ ἀναφέρῃ, διότι, ὡς ἔχει ἡ ὅλη περιγραφή, νομίζει τις ὅτι ὅλα ταῦτα ἀναγινώσκονται ἐπὶ τῆς τοιχογραφίας. Ἐπίσης πάντῃ ἀκατανόητον εἶναι ποῦ εὔρεν ὁ κ. ἱατρὸς ὅτι ὁ Σισώης ἦτο Σῦρος.

Ἴδου περὶ τῆς παραστάσεως ταύτης τί γράφει ὁ δεινὸς μεσαιωνοδίφης Σάθας ἐν «Τῇ Μελέτῃ» (Ἰανουάριος. 1910 τευχ. 1, σ. 7, Ἀθήναι). Ἐν ἐξεζητημένην πραγματείᾳ: «Ἀθηναῖοι Γαγγαραῖοι καὶ Σέλλοι Δωδωναῖοι» προσπαθεῖ ὁ ἀνὴρ οὗτος ν' ἀνεύρῃ τὰς ἀρχὰς τοῦ μοναχικοῦ βίου ἐν τῇ πολιᾷ ἀρχαιότητι, εἰς τοὺς θρησκευτικὸς ὁμίλους τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ τὰς ἐταιρείας τῶν φιλοσόφων, ὅπερ οὐδὲν ἄπιστευτον ὡς καὶ ἡμεῖς ὑπεστηρίξαμεν ἐν τῷ Α' τόμῳ τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἀσκητισμοῦ (σ. 9-13). Ὁ Ἀἰδωνεύς, ἀρχαῖος θεὸς τῆς Ἡπείρου, φέρει αὐτὸν εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, ἔνθα μετὰ τοῦ ναοῦ Ἀλεξάνδρου, «δῆθεν υἱοῦ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Αἰγυπτίων Γνωστικῶν» εὐρίσκει καὶ ἕτερον Αἰγύπτιον ἅγιον τὸν μέγαν Σισώην ἢ Σῖσον (καὶ δικαίως θαυμάζει διατὶ ὠνομάσθη μέγας), οὗ τὸ ὄνομα ἐσώθη ἐν τῷ ὄρει, ἐφ' οὗ ἡ γνωστὴ Μονὴ τοῦ ἁγίου Γερασίμου, τὰ Σίσα, εἶθ' οὕτω ἐπιφέρει: «Ἀλλ' ἐν Βενετίᾳ περιεσώθη ὡραία τοιχογραφία παριστῶσα τοῦτον ἐν πορφυρᾷ στολῇ ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐν κατανύξει προσκυνοῦντα τὸν νεκρὸν τοῦ Μακεδόνα Ἀλεξάνδρου, ὡς ῥητῶς σημειοῖ ἡ ἐπιγραφή, ἥτοι τὸν σκελετὸν αὐτοῦ, ἐφ' οὗ κατάκειται στέφανος, σκῆπτρον καὶ ξίφος (ταῦτα ἐλλείπουσιν ἐκ τῆς ἡμετέρας τοιχογραφίας ὡς καὶ ἡ μνεία τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀλεξάνδρου). ἡ τοιχογραφία εὔρηται ἐν τῇ κιγκλιδωτῇ θύρᾳ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν τῇ ἀριστερᾷ πλευρᾷ τῷ εἰσερχομένῳ· ἐπροξένησε δὲ τοιαύτην ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἀγιογράφον Ἰουλιανὸν Durand, ὥστε συνέγραψεν ἰδίαν πραγματείαν, ἐν ἣ συνεσώρευσε καὶ ἄλλας εἰδήσεις περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰκονιζομένου ἐπὶ Δυτικῶν ναῶν...». Τίς τῶν δύο τούτων παραστάσεων εἶναι ἀρχαιότερα δὲν δύναμαι νὰ βεβαιώσω. Πάντως ὁμως ἐπειδὴ ἡ ἐν Βενετίᾳ ἀνῆκεν εἰς τὸν Κεφαλλῆνα Γ. Χωραφᾶν ἀκμάσαντα περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος· θεωροῦμεν ὅθεν ὡς πρότυπον τὴν Λαυριωτικὴν, εἰς τὴν ἀντιγραφὴν δὲ ἐγένοντο

αί εισημέναι προσθῆκαι. Καί ἔχομεν τὸ παράδειγμα τοῦ ἐκδότου τοῦ Προσκυνηταρίου τούτου, ὅστις ἀφελέστατα προσθίς τὰς ἐν τῇ τοιχογραφίᾳ ἀνυπάρκτους λέξεις: «καὶ σὺ ἐδώ»; ἐξηγήσατο εἶτα ταύτας μετὰ πολλῆς εὐφυΐας. Πολλὴν χάριν θὰ προσήνεγκεν ὁ ἀνεκδοτολόγος ἰατρὸς εἰς τὴν ἐσχάτως εἰς Βαβυλῶνα μεταβᾶσαν Ἰταλικὴν ἀποστολὴν πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ τάφου τοῦ ξανθοῦ υἱοῦ τοῦ Φιλίππου, ἀφοῦ ὁ ἐν τῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μουσεῖῳ θεωρούμενος ὡς τοιοῦτος ἀπεκηρύχθη ὡς κίβδηλος, ἐὰν καὶ ἄλλας τοιαύτας ἀνέγραφεν ἐρεσχελίας. Θὰ ἤξιούτο, μὰ τὸν Δία, καὶ Ἰταλικοῦ πρὸς τῷ Γαλλικῷ τῷ ὑπὸ τοῦ κ. Millet αὐτῷ παρασχεθέντι, μεταλλίου.

Μεταξὺ τῆς Τραπέζης καὶ τοῦ Καθολικοῦ ναοῦ κεῖται ἡ περίφημος φιάλη τῆς Λαύρας κατεσκευασμένη ἐξ αὐτοφυοῦς τεραστίου μαρμάρου (2 μέτρ. διάμετρος). Περὶ τῶν πέριξ ἀναγλύφων μαρμάρων ἄροητα ρήματα φθέγγεται ὁ ἀνὴρ, ὅπως αἰεὶ ἐπιδεικνύμενος τὰς ἀρχαιολογικὰς αὐτοῦ γνώσεις, καὶ ἐπιφέρει: «Ἐπὶ τῶν θωρακίων τῆς φιάλης εἶναι γεγλυμένοι (sic) συμβολικαὶ μορφαὶ ὡς π. χ. λέων καταβροχθίζει ταῦρον, ὡσαύτως ταῶ, πελεκάνοι (τί ἁρμονία λεκτική! καὶ ὅμως καθ' ἕκαστον ἔτος ἀκούει: ὡσπερ πελεκάν τετρωμένος), ἔλαφος διωκομένη ὑπὸ κυνηγετικῶν κυνῶν, ὄφεις καταβιβρωσκόμενοι ὑπὸ πτηνῶν κτλ. (ὁ ἀναγνώστης μόνον εἰς τὴν ἔννοιαν, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὴν σύνταξιν αἷς προσέχη). Ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῆς Λαύρας ὑφίστατο ἡ εἰδωλολατρικὴ πόλις Ἄθωσα κατὰ τὸν Στέφανον τὸν Βυζάντιον καὶ τὸν ζωγράφον Πτολεμαῖον» (σ. 8). ὁ Στέφανος καὶ ὁ γεωγράφος (ὃν μετεβάπτισεν εἰς ζωγράφον) Πτολεμαῖος, ὁ μὲν λέγει: «ἔστι δὲ καὶ Ἄθως πόλις ἐπὶ τῷ Ἄθῳ» (ἐκδ. Αὐγούστου Meineke, Berlini 1849, σ. 36, 14) ὁ δὲ «Ἄθως ἄκρον καὶ πόλις» (ἐκδ. Καρόλου Müller, Parisiis 1883, τόμ. Α', μέρ. I, σ. 497,5). Πόθεν δὲ ἐπέισθη ὁ ἐξ ὑπογυίου οὗτος ἀρχαιολόγος ὅτι ἐνταῦθα ἔκειτο ἡ πόλις, καὶ μετὰ τοσαύτης αὐθεντίας ἐξακολουθεῖ; «Οἱ δὲ ὀκτῶ στύλοι οἱ ὑποστηρίζοντες αὐτὸ τὸ θεῖον κουβούκλιον τῆς θαυμαστῆς αὐτῆς φιάλης ἦτοι τὸν θόλον αὐτῆς διεσώθησαν μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως καὶ ἐτοποθετήθησαν ἐκεῖ» (αὐτ.). Οὐδεὶς ὑπῆρξέ ποτε τοσοῦτον ἀφελής, ὥστε νὰ ἐκλάβῃ τοὺς κίονας τούτους, ὧν τὰ κιονόκρανα ἀκραιφνοῦς Βυζαντινοῦ ῥυθμοῦ, ὡς ἀρχαίους ἑλληνικοὺς (βλ. τὴν εἰκόνα τῆς ὄντως θαυμασίας φιάλης παρὰ H. Brockhaus, Die Kunst in den Athos-Klöstern, Λειψία 1891, σ. 6 ἐν τέλει). Ὡς πρὸς τὰ «θωρακία» ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀρχαιολόγων, οἵτινες πάντες ἔχουσι φωτογραφίσει αὐτά, εἶπεν, ὅτι προέρχονται ἐξ ἀρχαίου ναοῦ, ἐκτὸς ἐὰν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχον τὸν σταυρόν, ὅστις φέρεται ἀναγεγλυμμένος ἐπ' αὐτῶν (βλ. ἐνθ' ἄνωτ. σ. 36). Αἱ ἐπ' αὐτῶν παραστάσεις καίτοι ἀνατολικῆς (καὶ οὐχὶ Ἑλληνικῆς τέχνης) εἰσήχθησαν ἐγκαίρως εἰς τὴν Χριστιανικὴν διακοσμητικὴν τέχνην, ὡς βλέπομεν καὶ εἰς πᾶν ξυλογλυπτικὸν τέμπλον ζῶα διάφορα καὶ τέρατα παριστάμενα. Ὅρθῶς δὲ γράφει ὁ φίλος κ. Γ. Σωτηρίου ὅτι αἱ πλά-

κες αὐται προέρχονται ἐκ τοῦ ἀρχαίου Καθολικοῦ τῆς Λαύρας (Τὸ Ἅγιον Ὅρος, Ἱστορία καὶ τέχνη, Ἀθῆναι 1915, σ. 135).

Οἱ τοῦ Κ' αἰῶνος Ἀγιορεῖται λόγιοι τὰ τῶν Μονῶν τοῦ Ἁθῶ ἐξιστοροῦντες ἀξιεπαίνως ἐξωβέλισαν κατὰ τὸ ἐνὸν τὰς μυθώδεις χριστιανικὰς παραδόσεις, καὶ οὕτω κατώρθωσαν νὰ παρουσιάσωσιν ἱστορίαν ἀξίαν τοῦ ὀνόματος. Καὶ ἔρχεται νῦν ὁ ἀκραιφνῆς Ἑλληνοὶατρὸς τῆς Λαύρας, Σιμωνίδου δόξαν ζηλώσας, ἀντὶ τῶν Χριστιανικῶν, νὰ ἀντισταγάγη ἀνυποστάτους ἑλληνικὰς παραδόσεις καὶ εἰδωλολατρικὰς μυθοπλαστίας παραμορφώσας οὕτω τὸ ὄρατον τοῦ Τριγώνη καὶ Σάββα Προσκυνητάριον διὰ τῶν φώτων δῆθεν τῆς ἐπιστήμης, ἧς οὐδέποτε ὑπῆρξε καλὸς θεράπων. Εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ἀετώματος τῆς εἰρημένης Τραπέζης ὑπάρχει ἐντετειχισμένη πλάξ φέρουσα τήνδε τὴν ἐπιγραφὴν: «Ἀρτέμιδι ἀγροτέρῳ Νεβρίς ἀνέθεκεν» καὶ ὑπερθεν γεγλυμμένον ὄτιον. Ἐκ τούτου εἰκάζομεν, ὡς καὶ ἐξ ἄλλων ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων, ὅτι ὑπῆρχε ναὸς ἐνταῦθα τῆς Ἀρτέμιδος, εἰς ἣν ἡ πάσχουσα καὶ ἰασαμένη γυνὴ ἀφιερῶσατο τὴν πλάκα. Ὅτι ἐπεχωρίαζεν ἡ λατρεία τῆς ἀγροτέρας Ἀρτέμιδος ἐν Μακεδονίᾳ δεικνύει ἐπιγραφὴ ἀνευρεθεῖσα ἐν Ἐπισκοπῇ (Ναούσης): «Ἀρτεμιν ἀγροτέραν Γαζωρείτιδι τις Βλουρεῖτιν ὑπὲρ σωτηρίας τῶν κυρίων Κλαυδίου κτλ.». (Μ. Δήμιτσα, Ἡ Μακεδονία ἐν λίθοις φθεγγομένοις καὶ μνημείοις σωζομένοις κλπ. (Ἀθῆναι 1896) σ. 94, ἐπιγρ. 125). Ἀγροτέρα δὲ λέγεται ἡ Ἀρτεμις ὡς ἐν ταῖς Ἀγραις (ᾧπισθεν τοῦ Σταδίου Ἀθηνῶν, ὅθεν καὶ Ἀγραία) λατρευομένη, ἢ μᾶλλον ὡς ἐν τῇ ἀγρίᾳ φύσει διαιτωμένη (ἀγρότα, ἀγρότις) ὅθεν καὶ ὁ Νόννος:

«Ἀρτεμις ἀγρώσσουσα, καὶ εἰ πέλε δεσπότης ἀγρης» (Διον. XVI, 130) καὶ Αἰσχύλος: «δυσχίμων ὀρων ἀναξ» (ἀπόσπ. 342 Ν. 2). ὁ Κόλουθος οἰονεὶ ξενιζόμενος ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τῆς θεᾶς εἰς τὴν τελετὴν τῶν γάμων τοῦ Πελίου καὶ τῆς Θετίδος γράφει: «Ἀρτεμις ἠτίμησε καὶ ἀγροτέρη περ ἑοῦσα (Ἀρπαγὴ Ἑλένης στ. 33). πρβ. καὶ τὰ ἀποδιδόμενα αὐτῇ ἐπίθετα: ὀρειάς, ὀρειβάτις, ὀρεστέρα, οὐρεία, οὐρεσίφοιτις (πρβ. καὶ τὰ ἐκ θηρ-φόνος κττ. καὶ κυνηγετικῆ Θεός, κυνηγέτις κττ.). Κατὰ ταῦτα οὐδὲν παράδοξον ὅτι καὶ ἐν τῷ Ὅρει τοῦ Ἁθῶνος ἰδιαζόντως ἐτιμᾶτο ἡ Ἀρτεμις· εἶναι δὲ ἀξιοσημείωτον, ὅτι ἐνταῦθα ἐν τοῖς ἐπισήμοις ἐγγράφοις κατὰ τὴν πρώτην σύστασιν τῆς Ἁγιορ. Πολιτείας ἢ λ. ἀγρὸς δηλοῖ ἀκαλλιέργητον ἔκτασιν, δάσος, ἴσως καὶ ἐκ τῆς παρὰ Ῥωμαίοις ἐννοίας τοῦ *ager* σημαίνοντος τὸ σύνολον τῶν γαιῶν τῆς κοινότητος (*publicus*), ἐνῶ *terra* ἢ ἰδιωτικὴ κτῆσις (*privata*). Τὴν εἰρημένην ἐπιγραφὴν πρῶτος ὁ γράφων ταῦτα ἐφωτογράφησα τῷ 1914, ὅτε ὑπὸ τοῦ τότε ἰσχύοντος ἐν Λαύρᾳ κατηγγέλθην εἰς τὴν Κοινότητα, ὅτι ἀφήρεσα πλάκα μεγάλης ἀρχαιολογικῆς ἀξίας· ὁ δὲ ἀποσταλεὶς ἐπιστάτης—καὶ ζῆ ὁὗτος εἶναι ὁ ἱερομόναχος Πινούφριος Ῥῶσος, καὶ ἀναφέρω τοῦτο πρὸς τιμὴν αὐτοῦ—ἵνα μὲ ἐκβάλλῃ τῆς Μονῆς διὰ τὸ πραξικόπημα, ἰδὼν τὴν πλάκα εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς ἔπτυσσε κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ τῆς συνάξεως, εἰπὼν ὅτι

ἔγὼ δὲν δύναμαι νὰ ἐκβάλω τῆς Μονῆς λόγιον μοναχόν. Δυστυχῶς ἡ φωτογραφία τότε κατεστράφη· εἶναι δὲ δύσκολος ἡ φωτογράφησις ἔνεκα τοῦ ὕψους (10 μέτρ.). Ἐκτοτε ὁ ἀρρητογράφος ἰατρὸς ἐνεθυμεῖτο καὶ ἔγραψε ταῦτα: «Τὴν πρόσοψιν τῆς Τραπέζης κοσμεῖ ἓνα πελώριον ἀναθηματικῶν (sic) μαρμάρινον οὗς γλυπτὸν (μόλις τὸ πελώριον, ὅλη ἡ πλάξ δηλ., εἶναι 20-25 ἑκατ. μέτρ. τὸ δὲ οὔτε 10 ἑκατ.), ὅπερ εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον τῆς κορνίζης (ποίας κορνίζης;) μετὰ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν. Νεωρὶς τῇ θεᾷ Ἀρτέμιδι ἀνέθηκεν (ἐν τέλει διωρθώσατο: Νευρὶς, ἀγνοῶν ὁ ἀνὴρ τὴν ὀρθὴν γραφὴν Νεβρὶς (ἣν ἀναφέρει καὶ ὁ Λουκ. ἐπὶ μισθῶ συνόντων), καὶ τὰ τόσα ἐξ αὐτῆς παράγωγα). Ἴδου δὲ καὶ τὸ θαυμάσιον σχόλιον: «Ἡ εὐλαβὴς ἱέρεια τῆς Ἀρτέμιδος τῶν Μελανῶν (ποῖος εἶπεν ὅτι ἡ Νεβρὶς ἦν ἱέρεια)... ἀφιέρωσε χάριν εὐγνωμοσύνης γλυπτὸν οὗς τῇ θεᾷ Ἀρτέμιδι. Κάτωθεν τοῦ ὠτὸς ὑπάρχει μεγάλη τοιχογραφία παριστῶσα τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου... ἡ Θεοτόκος καταλαμβάνει τὴν θέσιν τῆς Ἀρτέμιδος, ἣτις φέρουσα τὴν ἡλακᾶτην τῆς φεύγει ἐγκαταλείπουσα συμβολικῶς τὸ στέμμα αὐτῆς (ποῖον στέμμα;) εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ ὡσεὶ νὰ λέγῃ φαίνεται «ὡς τύπος καὶ πρόδρομος τῆς Θεοτόκου δὲν ἔχω θέσιν πλέον ἐνταῦθα, ἀφ' οὗ ἦλθεν ἡ πολιοῦχος καὶ κυρία τοῦ Ἄθω» (σ. 11-12). Οἱ μὲν εὐσεβεῖς Ῥῶσοι ἔπλασαν τὴν Χριστιανικὴν μυθολογίαν περὶ τῆς ἐλεύσεως τῆς Θεοτόκου εἰς Ἄθω (βλ. Ἱστορία Ἀσκητισμοῦ, τόμ. Α', σ. 90) ὁ δὲ εὐφάνταστος ἰατρὸς τῆς Λαύρας συνδέει αὐτὴν πρὸς τὴν προχριστιανὴν καὶ οὕτω θὰ ἔχωμεν συνέχειαν νέων Πατρίων τοῦ Ἁγίου Ὄρους, οὐδέποτε ὁμως ἱστορίαν πραγματικὴν. Ἐν τῇ εἰρημένη εἰκόνι παρίσταται ἀπλούστατα ὡς συνήθως ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου (βλ. Ἑρμηνείαν τῶν Ζωγράφων ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησ. ζωγραφίαν ὑπὸ Διονυσίου ἱερομονάχου κττ., ἔκδ. Ἀθηνῶν 1885, σ. 111), ἀντὶ ὁμως νὰ παρίσταται ἡ Θεοτόκος φέρουσα τὴν ἡλακᾶτην, ὁ καλλιτέχνης—καὶ εἶναι οὗτος μαθητὴς τοῦ περιφήμου Θεοφάνους τοῦ Κρητὸς—ἔπλασε γυναῖκα ἄλλην μετὰ ποδῆρους χιτῶνος καὶ καλύμματος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς (ἴσως εἶναι ἡ συγγενὴς αὐτῆς Ἑλισσάβητ). Αὕτη ἰδοῦσα τὸν ἀπαστράποντα νεανίαν ἐκ τοῦ φόβου ἐτράπη εἰς φυγὴν ὅπως καὶ ἡ Θεοτόκος στρέφεται· καὶ οὐδὲν ἕτερον. Αἶ, φίλε ἰατρέ, οἱ πατέρες ἡμῶν ἐγνώριζον κάλλιον τὴν μυθολογίαν ἢ ὅσον ὑμεῖς γνωρίζετε τὴν ἰατρικὴν. ἐγνώριζον ὅτι ἡ ἀρρενωπὸς Ἀρτεμις ἔφερε βραχὺν χιτῶνα καὶ μόνον τὸ κρήδεμνον (ταινίαν) ἐπὶ τῆς κεφαλῆς (ὄρα καὶ Ἀρτεμιν τῶν Βερσαλλιῶν ἐν Λούβρω). Ἐὰν ὁ ἀναγνώστης ἔχη ὑπομονὴν ἀκουσάτω καὶ ἕτερον πλᾶσμα: «Ἡ Δάφνη... κατέφυγεν εἰς τὸν τόπον τῶν Παρθενῶν (sic) τὸν Ἄθω, καὶ ὅταν ἐκεῖ ἐπεβιάσθη μετεμορφώθη εἰς Δάφνην, ἐξ ἧς ὠνομάσθη καὶ ὁ λιμὴν τοῦ ἁγίου Ὄρους Δάφνη, ὡς σύμβολον νίκης κατὰ τῆς σαρκὸς» (σ. 12 σημ.). Ὡραία ἡ παρομοίωσις τῇ ἀληθείᾳ, καὶ πόσον εὐτυχεῖς θὰ εἴμεθα, ἐὰν ἐξῶμεν εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνικοὺς χρόνους, ὅτε ἡ φαντασία ἦν ἀπεριόριστος καὶ συνελάμβανε καὶ τὰ

πλέον ἀλλόκοτα πράγματα! Ὁ μυθοπλάστης ἀνὴρ ἐνεθυμεῖτο ἀπὸ τοῦ Ὀβιδίου, ὃν ἐδιδάχθη εἰς τὸ Γυμνάσιον, τὰ περὶ Δάφνης καὶ Ἀπόλλωνος, ἀλλ' ἐπελάθετο ὅτι ἡ μεταμόρφωσις τῆς θεᾶς εἰς δένδρον, τὴν Daphne Alexandrina, ἐγένετο οὐχὶ εἰς Ἄθω, ὅπου ἡ ῥοδοδάφνη δὲν φύεται, ἀλλ' εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ, οὗ αἱ περικαλλεῖς ὄχθαι εἰς τὰ Τέμπη καλύπτονται ὑπ' αὐτῆς. ἐντεῦθεν καὶ ὁ Ἀπόλλων ὠνομάσθη Δάφνειος. Ἀλλ' ὁ ἀνὴρ ὡς μεγαλόσχημος δὲν ἔχει πολλὴν σχέσιν πρὸς τὴν μυθολογίαν τὴν ἀρχαίαν καὶ προτιμᾷ μᾶλλον νὰ δημιουργήσῃ νέαν, οὔτε δὲ καὶ πρὸς τὴν φιλολογίαν, ἀν καὶ θέλῃ νὰ φιλολογῇ, γράφων περὶ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς σκιάς τοῦ Ἄθωνος: «τὸ βεβαιώνει ὁ στίχος τοῦ Σοφοκλέους: «Ἄθως σκιάζειν ὠτα λημνίας βοός» (σ. 28· πρόκειται περὶ τῆς ἐκ τοῦ Σουΐδα παροιμίας), «ἐπὶ τῶν τινὰς λυκούντων ἢ βλαπτόντων: Ἄθως καλύπτει πλευρὰ Λημνίας βοός· ἐπειδὴ τὴν ἐν Λήμνῳ βοῦν λευκοῦ πεποιημένην λίθον ὁ Ἄθως τὸ ὄρος ἐπισκιάζει» (Pseudoemlographi graeci, ed. Th. Caisford Oxonii) 1886, σ. 16, 166). Τοῦτο δὲ ἀληθεύει ὡς ἐγὼ αὐτὸς ἐξηκριβωσάμην καὶ ἐπικυροῖ ἐκ τῶν ἀρχαίων Στεφ. ὁ Βυζάντιος: «Βάλλει δὲ ἡ σκιά τοῦ ὄρους ἐπὶ σταδίους τριακοσίους» (ὁ δὲ σχολιαστὴς τοῦ Τιμαίου 700 ἔχει) «οὐχὶ ὁμως καὶ ὅτι ἐκ τῆς κορυφῆς βλέπει τις τὴν Κωνσταντινούπολιν (σ. 28). Μόλις δι' ἰσχυροῦ τηλεσκοπίου θὰ ἴδῃ τις τὸν Ἑλλησποντον. Ἀσύγγνωστος ὁ ἀνὴρ τυγχάνει ὁ τὴν βιβλιοθήκην τῆς Μεγίστης Λαύρας ὑποχείριον ἔχων τοιαύτας γράφων ἐρεσχελίας καὶ περὶ τὴν λέξιν οἰκτρῶς ἀμαρτάνων, καὶ δὴ ἀναμείξας τὴν φράσιν τοῦ Τριγώνη καὶ Σάββα μετὰ τῆς ἑαυτοῦ καθαρευούσης καὶ ἀποτελέσας κακότεχνον κρᾶμα. τί δὲ εἶναι ἡ μίλτος, ἣν ἀλλεπαλλήλως ἀναφέρει ἐν σελ. 17 ἔ. «κιβωτός... ἢ διὰ μίλτων πεποικιλμένη» καὶ «εὐαγγέλιον διὰ μίλτων πεποικιλμένον». Βεβαίως περὶ σμάλτου πρόκειται... ἀλλ' ἔχομεν καὶ τὰ «πετραχήλια» (σ. 18) ὡς παράσημον τοῦ ἑλληνισμοῦ τῆς γλώσσης. Ἄλλας πλείστας ἀνακριβείας, γραῶδεις παραδόσεις κττ. χαρίζομαι αὐτῷ, ἀλλ' οὐδέποτε τὴν ἀγνοίαν τῆς ἱστορίας τῆς Μονῆς καὶ τῆς τοπογραφίας. Ἐνῶ ἐκ τοῦ Τριγώνη ἀναφέρει ὡς ἀκμαῶζον νῦν τὸ ἐρημωθὲν ἠσυχαστήριον τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου, ἐπάγεται: «Ἄνωθεν τοῦ ἁγ. Ἀρτεμίου ὑπάρχει σκῆτη παλαιὰ ὀνομαζομένη τοῦ ἁγίου μεγάλου Βασιλείου, εἰς αὐτὴν ἠσύχαζεν ὁ ὄσιος... Νήφων ὁ ἔξ Ἰωαννίνων, ὅστις ἦν ἐν ἔτει ασπ' (=1280), τῶρα δὲ εἰς τὸν καιρὸν μας ὁ πατὴρ Γεράσιμος Μενάγιας ὁ χημικὸς κτλ.» (σ. 27). Καὶ ἐρωτῶ ἤδη τὸν κύριον ἰατρὸν μήπως ἔγραψε ταῦτα ἐπίτηδες ἵνα θεατρῶσι τοῖς Ἁγιορείταις λογίους; (ὡς ἔγραφόν μοι ὁ τε ἅγιος πρόην Λεοντοπόλεως ἐκ Παρισίων καὶ ὁ καθηγητὴς κ. Ι. Παπαδόπουλος ἐκ Θεσσαλονίκης). Δὲν γνωρίζει ἐπὶ 40ετίαν σχεδὸν διαμένων ἐν Λαύρᾳ ποῦ εἶναι ἡ σκῆτη (γρ. ἠσυχαστήριον) τοῦ μεγ. Βασιλείου, ὅπου ἀσκητεύει ὁ κοινὸς φίλος πατὴρ Μενάγιας, ὅτι δὲν εἶναι ἄνωθεν τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου, ἀλλ' εἰς δίωρον ἐκεῖθεν πρὸς Δ ἀπόστασιν; Ἀλλ' ἴσως ἐνστῆ τις λέγων: ὅτι οὕτω γράφει ὁ Τριγώνης καὶ ὁ Σάββας. Βεβαίως

αὐτοὶ εἶχον τὸν νοῦν εἰς τὴν κεφαλὴν, ὅταν ἔγραφον καὶ οὐχὶ εἰς τοὺς πόδας. Καὶ ἔπρεπεν ὁ φιλόπονός ἀνὴρ νὰ ἀνοίξῃ τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἀσκητισμοῦ, ἣν μετ' ἀφιερώσεως ἀδελφικῆς ἐδωρησάμην αὐτῷ, ἐν σελ. 34 ἔνθα μετὰ πολλὴν ἐξέτασίν τε καὶ τοπογραφικὴν ἔρευναν γράφομεν ταῦτα: «Συναντῶμεν εἰς τὸ πλεόν ἀπόκεντρον μέρους κάτωθεν τῶν Κρουῶν νερῶν εἰς βαθυτάτην φάραγγα ἀποκεκλεισμένην πανταχόθεν διὰ βραχωδῶν σειρῶν τὴν ἀρχαιοτάτην Σκήτην τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἔνθα πρῶτος κατόκησεν ὁ ὄσιος Εὐθύμιος ὁ νέος περὶ τὸ 850 (βλ. *vie et office de saint Euthyme le jeune*, par L. Petit, Paris 1904, σ. 26, 28 ἐ.). Λίαν πρωίμως ἡ σκήτη αὕτη ὑπὸ τῶν ἐπαράτων ἐχθρῶν κατηρημάθη καὶ νῦν ἐλάχιστα μόνον ἴχνη σώζονται τῶν τε καλυβῶν καὶ τοῦ Κυριακοῦ». (Καὶ ταῦτα ἐγράφησαν ἄνευ συμβολῆς τοῦ ἀρχείου τῆς Λαύρας, ὅπερ πεισμόνως ὁ ιστοριοδίφης ἱατρὸς κράτησεν ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ κατοχὴν, ἵνα μεταδῶ τοῖς Γαλάταις μόνοις καὶ ἀποκομίσῃται τὰ παράσημα). Ἐρχόμενος δὲ ὁ τοῦ Προσκυνηταρίου τῆς Λαύρας συγγραφεὺς εἰς τὰ Κατουνάκια καὶ τὸ Καρμήλιον (γρ. νέον), οὐδὲν λέγει περὶ τοῦ ἡσυχαστηρίου τοῦ μεγ. Βασιλείου καὶ τῶν περίξ 14 καλυβῶν, ἅς τόσῳ πυκνῶς ἐπισκέπτεται (ὁσάκις συγκρουσθῆ πρὸς τοὺς Ἐπιφανεῖς καὶ πρόκειται νὰ ἐκβληθῆ Ἐπιφανεῖς τις ἢ ἄλλος Ῥουμοῦνος ἐκ τοῦ κελλίου). καὶ εἶναι ὄντως μοναδικὸν ἡσυχίας ἐνδιαίτημα, ἵνα κατευνάσῃ τις τὰς ψυχικὰς ἐπαναστάσεις. Καὶ ὅμως δὲν ἠθέλησε νὰ ὀδηγήσῃ ἐνταῦθα ὁ φιλέρημος ἱατρὸς τὸν εὐλαβῆ προσκυνητὴν, ἀλλ' ἀφίησιν αὐτὸν ν' ἀποπλανηθῆ εἰς τοὺς ἀπορροῦγας βράχους καὶ τὴν βαθυτάτην φάραγγα, ἔνθα ἐνίστε συναντᾶ τις μόνους τοὺς προιονιστὰς τῆς Μονῆς (εἰς τὸ νεροπρίονον).

Ἀρχοῦντως ἐπὶ τοῦ φυλλαδίου τούτου ἐμήκυνα τὸν λόγον καὶ ζητῶ συγγνώμην διότι δὲν εἶχον ἀναγνοὺς τὰ ἀκροτελεύτια αὐτοῦ, ἅπερ προλαβὼν ὁ προνοητικὸς ἱατρὸς ἔγραψεν, ὅπως ἐξασφάλισῃ ἑαυτὸν παντὸς ἐλέγχου: «Ἡ κριτικὴ εἶναι εὐχάριστος, ἡ δὲ αὐτομεμψία δύσκολος· ἐπομένως δὲν ἔχετε τὸ δικαίωμα νὰ κρίνητε σεῖς οἱ ἄνθρωποι, διότι ποτὲ σεῖς δὲν θὰ κρίνητε ἀκριβοδικαίως κτλ.» (σ. 44). Κατὰ πόσον ἐκρίναμεν δικαίως κρίνατω ὁ ἀναγνώστης, ἅμα παραβάλλῃ τὸ Προσκυνητάριον τοῦ Σπυρίδωνος Λαυριώτου πρὸς τὰ τοῦ Βαρλαάμ Γρηγοριάτου καὶ Εὐδοκίμου Ξηροποταμηνοῦ, οἵτινες μάλιστα δὲν ὑπῆρξαν τρόφιμοι Πανεπιστημίων, οὔτε ἠτύχησαν νὰ ἔχωσι τοὺς θησαυροὺς τῆς Λαύρας διὰ τὴν τοῦ ἔργου κατόρθωσιν, ἄλλως ὡς ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ τί ἔπρεπε νὰ πράξωμεν τοῦ Παύλου τοῦ θείου διαγορευόντος: «ἕκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομὴν» (Ῥωμ. ιε' 2), καὶ τοῦ σοφοῦ τοῦ παλαιοῦ νόμου ἐπιτάσσοντος «ἐλεγμῶ ἐλέγξεις τὸν πλησίον καὶ σώσεις αὐτόν».

Ἄλλως «Ἄθως» ἐποιήσατο τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτοῦ ἐμφάνισιν διὰ τοῦ Γ' τεύχους (ἐκ σελ. 32), ὅπερ περιέχει θαυμασίαν ἀπάντησιν τοῦ Μητροπολίτου ἁγίου Κοζάνης διὰ συμβουλὰς ἀποτεινομένης ὑπὸ τοῦ ἐκδότου «ἐκ τῆς ἐρή-

μου περί θεμάτων, ὧν οὐδεμία αἴσθησις ἢ ἀνάγκη παρὰ τοῖς μονάζουσιν. Ἐάν ἡ γραφή, λέγει, προήρχετο παρὰ κοινοῦ τινος ἡσαοφόρου οὐδεμία ὡς εἰκὸς ἀπάντησις ἐδίδετο ἄν· ἀλλ' ἐξ ἰητροῦ ἀνδρὸς ἐκπηγάζουσα πολλὴν τὴν ἀπορίαν διαχέει πῶς ποτε ἡ αὐτόθι διαμονὴ ἰσχύει καὶ αὐτὴν τοῦ Ἀσκληπιοῦ τὴν τέχνην καὶ ἐπιστήμην εἰς οὐδὲν περιάγειν καὶ τὸν ἰητρὸν τῶν σωμάτων εἰς ἰητρὸν τῶν ψυχῶν διὰ μαγικῆς ῥάβδου μεταπλάττει[ν]». Οἱ τῆς Λαύρας ἰατροὶ ἔχουσιν εἰς χεῖρας ἰσχυρὸν ὄπλον, ὅπου ὁ λόγος αὐτῶν ἀτονεῖ, ἢ πρὸς ἐκδίκησίν τινος, ἄνευ ἰατροδικαστικῆς ἐκ τῶν ἰδίων τὰ ἀλλότρια κρίνοντες κηρύττουσιν αὐτὸν φρενοπαθῆ, μιμούμενοι τὸν Πάπαν ὅστις εἰς τὰς περιφήμους «Θέσεις» τοῦ Λουθήρου ἀνταπήντησε δι' ἀφορισμοῦ. «Ὅτι ἀπὸ ἰατροῦ (γρ. ἰατροῦ) τῶν σωμάτων εἰς ἰατρὸν τῶν ψυχῶν ὡς διὰ μαγικῆς ῥάβδου μετεπλάσθη σύμφημι, ἀντιπελαργίζει ὁ γεννάδας· διότι τὰ περὶ θαυμάτων τοῦ Εὐαγγελίου, τὰ περὶ ῥαδιοφώνου ἄρθρα Σας ἀποδεικνύουσι παθολογικὴν κατάστασιν· παρακεκοῦσθαι γὰρ τῶν φρενῶν μοι δοκεῖς· διὸ ἐξ ἐνδιαφέροντος (ἅτε ἔχοντες τὸν αὐτὸν γέροντα Ἰωακείμ τὸν Γ' κτλ.)» (σ. 9). Πρώτην φορὰν ἀκούει ὁ ἀγιορειτικὸς κόσμος τὴν συγγένειαν ταύτην καὶ πνευματικὴν καταγωγὴν τοῦ ἰατροῦ, οὗ πάντες ἴσασι γέροντα Ἀλέξανδρον τὸν Λαυριώτην). Κατωτέρω (σ. 18-19) εἰς τὰ «Ἀγιορειτικά» ἀφελέστατα ποιεῖται ἔκκλησιν ὁ ἀνὴρ ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ λογίων Ἀγιορειτῶν καὶ δὴ ὑπὲρ τῶν Λαυριωτῶν τῶν ἰδίων αὐτοῦ θυμάτων καὶ ἐξαίρει τὸ γεγονὸς τῆς ιδρύσεως τῆς Ἀθωνιάδος Ἱερατικῆς Σχολῆς, ἣν δὲν ὑπεστήριξεν ἰδρυομένην (καὶ διὰ τοῦτο δυστυχῶς τὸ ὄνομα τῆς Λαύρας ἐστὶ γεγραμμένον ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Ἱ. Κοινότητος εἰς τὸν «μαῦρον πίνακα» μετὰ τῶν Σλάβων), κατεδιώχθη δὲ ἐμπαθέστατα ὁ ὑπὲρ τῆς ιδρύσεως αὐτῆς μοχθήσας Πρωτεπιστάτης, ὁ γράφων ταῦτα, στερηθεὶς καὶ αὐτῆς τῆς τροφῆς, διότι διέπραξε τὸ ἔγκλημα, ἔν' ἀποδέξεται τὸν διορισμὸν τῆς Ἱ. Κοινότητος ὡς πρόεδρος τῆς πρὸς σύστασιν τῆς Σχολῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ συντάξῃ καὶ τὸν Κανονισμόν· ἐδέξασθαι δὲ νὰ ἐπέμβῃ ἐνεργῶς ὁ τότε Διοικητὴς τοῦ Ἁγίου Ὄρους κ. Ἱ. Κοκκοτάκης, ἔν' ἀποσοβηθῆ ἢ ἀνάκλησίς μου. ἀλλὰ μετ' ὀλίγον συσταθείσης τῆς Σχολῆς ἠναγκάσθη εἰς παραίτησιν, ἅτε καταστάντος τοῦ βίου μου ἀβιώτου ἐν τῷ Ἀντιπροσωπείῳ. Οὕτως ἐμπράκτως ὁ φιλογενὴς ἀνὴρ ὑποστηρίζει καὶ τὴν πρόοδον τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὅσον τελεσφόρος θεραπείη καὶ τὰς κλεινάς Μούσας· ὑπογράφει γὰρ ἐκεῖ που (σ. 19) ταῦτα τὰ ἀξιόλογα: «Κατὰ τὸν Πλάτωνα ἐκλήθη Οὐρανόπολις (ἢ παρὰ τὸν Ἀκράθω) ἐκ τῆς Οὐρανίας, ἣτις ἦτο μία τῶν 9 Μουσῶν, διότι οἱ μετεωρολόγοι ἐντεῦθεν ἠρύοντο τὸν καθαρὸν νοῦν τῆς περὶ τὰ σώματα (τίνα;) γνώσεως. Ὁ δὲ Ἀπολλώνιος λέγει περὶ τοῦ Ἀθῶ ὅτι φροντιστηρίαις ἐχρῶντο (γράφει φροντιστηρίῳ) τῷ Ἀθῶ. Ταῦτα πάντα ἦσαν τύποι καὶ προεικόνιζον τὴν μέλλουσαν Οὐρανόπολιν τῶν ἐπὶ τοῦ Ἀθῶ μοναχῶν» (θαυμάσια, ὅπερ ἔδει δεῖξαι καὶ ἀποδείξαι). Τὰ στοιχεῖα διὰ τὸ οἰκτρὸν τοῦτο σημεῖωμα ἐνεθυμεῖτο ὁ

φιλόραχος ἀνὴρ ἐκ τῆς περὶ ἀρχαιολογίας τοῦ Ἐθνοδ. δημοσιευθείσης πραγματείας ἡμῶν, εἰς ἣν ὑπέβαλεν αὐτὸς τὴν ἑαυτοῦ ὑπογραφὴν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ νέος οὗτος Κρόνος μετὰ τὸν τοιοῦτον τοκετὸν ἐχθραίνει τὰ ἔκγονα ἀπηξίωσε νὰ δρίψη ἐν βλέμμα, ἵνα μὴ μεταβάλλῃ τὴν οὐρανίαν Ἀφροδίτην τοῦ Πλάτωνος εἰς τὴν Μοῦσαν τοῦ Ἡροδότου καὶ τὸν Φιλόστρατον εἰς Ἀπολλώνιον. Ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν ἀρχαίαν τοπογραφίαν τοῦ Ἐθνοδ. ἀσχολεῖται ὁ ἀνεξάντλητος ἀνὴρ καὶ ὀρίζει τὴν θέσιν πόλεων, ὡς ἀπὸ τρίποδος, καὶ δὴ τῆς Οὐρανούπολεως ἐν Κερασιᾷ (ἐνῶν ἐκ τῶν ἀρχαίων πηγῶν καὶ τῶν νεωτέρων ἐρευνῶν φαίνεται κειμένη παρὰ τὴν διώρυγα τοῦ Ξέρξου, ἐνθα ὁ Βατοπ. Πύργος) καὶ τῆς Θύσσου μετὰ τὴν Λαύρα καὶ Καρακάλου, ἐνῶν ὁ μακ. Μιχ. Χρυσόχοος μονογραφίαν περὶ αὐτῆς γράφας (Ἐπετηρὶς Παρνασσῶ, τόμ. Γ', 1902, σ. 150-158) τοποθετεῖ αὐτὴν παρὰ τὴν τοῦ Κωσταμονίτου μονήν. Καὶ ἐπειδὴ ὁ ἀνὴρ ἐπιρροεπὴς εἰς μεταβολὰς καὶ προσφυῆς εἰς μεταπλασμούς, ἀναφέρω γεγονός, ἐφ' ᾧ, πέποιθα, ὅτι μετὰ τὴν τόσην τοῦ Ἀγιορειτικοῦ κόσμου δικαίαν ἀγανάκτησιν πικρῶς καὶ αὐτὸς μεταμεληθήσεται.

Αἱ δύο πρὸς τὸν Πάπαν ὑποβολιμαῖαι ἐπιστολαί, δημοσιευθεῖσαι ὑπὸ τοῦ κ. Ιατροῦ ὡς γνήσιαι. Ἔτερα ἀνεκδοτέκδοτα.

Ἐν τῷ Ε' τόμῳ (1921) τοῦ Γρηγ. Παλαμᾶ δημοσιεύει ὁ φιλόδοξος ἰατρὸς δύο ἐπιστολάς πρὸς τὸν Πάπαν ἱκετευτικὰς τῶν ἡγουμένων τῆς Λαύρας ἐκλιπαρούντων αὐτὸν ἐλέους καὶ βοηθείας ἐνεκεν καὶ ἐκθραζόντων αὐτὸν διὰ τῶν πλέον ταπεινωτικῶν λόγων καὶ ὑπερυψούντων αὐτὸν μέχρι τρίτου οὐρανοῦ (σ. 360-364). Καὶ ὁμως προτάσσει τὰ ἐξῆς ὅλως ἀπροσδιόνυσα πρὸς τὸ τοιοῦτον περιεχόμενον. «Συνεχίζων τὸ περὶ αὐταπαρνήσεως τῶν Ἀγιορειτῶν πατέρων περισπούδαστον ἄρθρον τοῦ λογίου κ. Ἰωακείμ Ἰβηρίτου παρατίθημι ἐνταῦθα δύο πρὸς τὸν Πάπαν ἐπιστολάς τῆς ἱερᾶς μου Μονῆς Μεγίστης Λαύρας...». (Εὐγε, θαυμασίως ὑπερύψωσας τὴν αὐταπάρησιν αὐτῆς, ἀφοῦ παρουσιάζεις ἀπεμπολοῦσαν τὴν Ὀρθοδοξίαν ἀντὶ πινακίου φακῆς! τῆς ἔβγαλες τὰ μάτια). Ἀναγνούς ταύτας ἐν Ἀθήναις ἀνέμενον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἔλθω εἰς τὴν Μονήν, ὅπως ἐξετάσω τὸν κώδικα 34 Λ. φ. 122^α καὶ ἐξῆς καὶ ἰδίως ὄμμασιν ἴδω τὸ ἀπίστευτον γεγονός, ὃ καὶ γέγονεν. Ἡ πρώτη τῶν ἐπιστολῶν (φ. 122^α-124^α) ἐγράφη μηνὶ Δεκεμβρίῳ αχ' (=1600) ἄρχεται δὲ ὡδε (τὰ ἐντὸς [...] παραλειφθέντα ὑπὸ τοῦ ἐκδότου προστίθενται ὑπ' ἐμοῦ): «Τῷ ἀγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ πατρὶ καὶ ἀρχιποιμένῳ [τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἀποστολικῆς καὶ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ πάντων τῶν Χριστιανῶν κυρίῳ καὶ δεσπότῃ, ὡς τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος τοποτηρητῆ καὶ ὑπ' αὐτοῦ μακαρισθέντι, τὰς τε κλεῖς τῆς οὐρανῶν βασιλείας λαβόντι, ἄκρω τε ἀρχιερεῖ καταστάντι, οἷα δὴ τῷ ὄντι τῆς

εὐκλεεστάτης κορυφαίας τῶν ἀποστόλων διαδόχῳ τῆς τ' εὐαγοῦς πίστεως διὰ τὴν λαμπρὰν ἐκείνην καὶ ὀρθόδοξον καὶ ὁμολογίαν φύλακι ἀκατασείστω καθὰ φρονίμῳ καὶ πιστῷ οἰκονόμῳ εὐρεθέντι καὶ ἀμπελουργῷ τοῦ δεσποτικοῦ ἀμπελῶνος χειροτονηθέντι κυρίῳ κυρίῳ. . .] γονυπετεῖς χερσὶν ἐκτεταμέναις ζῶν μακροαίωνα εὐχόμεθα καὶ ἱκετεύομεν τὸν τῶν ὅλων Θεὸν εἰς ὠφέλειαν καὶ παράκλησιν παντὸς τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος... (φ. 122^β) καὶ πᾶσι τοῖς ὀρθοδόξοις τοῖς τῇ ἀωμότητι πίστει τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος τοῦ ἐνὸς τῇ φύσει Θεοῦ ἡμῶν προσκειμένοις καὶ λατρεύουσι τῇ ἁγίᾳ ἀποστολικῇ καὶ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἧς ποιμενάρχης ὁ πρωτοκορυφαῖος τῶν ἀποστόλων Πέτρος, ὑποκειμένοις πρὸς σύστασιν καὶ καταρτισμὸν τῶν προσεχόντων τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῇ τε τῶν ἁγίων διδασκάλων νομοθεσίᾳ καὶ διδαχῇ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας δυτικῆς τε καὶ ἀνατολικῆς καὶ τὰ θεῖα αὐτῶν δόγματα ὀρθοδόξως κρατούντων καὶ τῇ παντὸς πανσθενοῦς ἐπικουρίᾳ Χριστοῦ τὰς ῥομφαίας τεταμένας ἔχειν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν τῶν μὴ σεβομένων τὸν Χριστὸν ὡς Θεόν, μηδὲ λατρεύοντων αὐτῷ καὶ τὸ σημεῖον αὐτοῦ ὑβριζόντων». Μετὰ τὸ δαψιλέστατον τοῦτο προοίμιον ἀποτείνεται ὁ ἐπιστολογράφος καὶ πρὸς τοὺς ἡγεμόνας καὶ αὐτοκράτορας καὶ πρὸς πάσας τὰς πολιτικὰς καὶ θρησκευτικὰς ἀρχὰς τῆς Εὐρώπης ἐξαιτούμενος τὸ ἔλεος ὑπὲρ τῆς Μονῆς, ἣτις ἔνεκα τῶν ἀπηνῶν τῶν κρατούντων καταδιώξεων καὶ διαρπαγῶν (διεκτραγωδεῖ τὰ δεινὰ) περιέπεσεν εἰς βαρύτατα χρέη. «Καὶ νῦν μὲν, φασὶν οἱ δυναστεύοντες, ὅτι τὰς γαλιότας τῶν χριστιανῶν ἐρχομένας ἔκοντι σιτίζομεν· νῦν δὲ τοὺς φυγάδας τῶν αἰχμαλώτων ἐφοδιάζοντες ἐκπέμπομεν εἰς τὰς ἐνεγκούσας, ἐν οἷς ἴστε, ὡς οἴομεθα, ὅτι οὐ ψεύδονται...» (τοῦτο τὸ ἰσχυρότερον δέλεαρ). Κομισταὶ τῆς ἐπιστολῆς ὀρίζονται ὃ τε ἱερομόναχος καὶ προεστῶς μετὰ τῶν συνοδῶν· καὶ ἐν τέλει: «Ὁ καθηγούμενος τῆς σεβασμίας καὶ βασιλικῆς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας [τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἀθῷ δεῖνας ἱερομόναχος] καὶ οἱ σὺν ἔμοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί».

Ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ ἐγράφη μηνὶ Δεκεμβρίῳ αὐτῶν (=1650), καὶ εἶναι διάφορος τῆς πρώτης, ἃν καὶ ὁ ἐκδότης συνδέει αὐτάς, διότι ἀναφέρεται καὶ εἰς τὰ δεινὰ «ἃ παρὰ τῶν ὁμοδόξων ἡμῶν καὶ συμπροσκυνητῶν ἡμῖν τοῦ Χριστοῦ, φαμέν δέ, τῶν τῇ ἱερᾷ σοῦ τοῦ ποιμενάρχου ποιμνῆ ἐναυλιζόμενων, ποία γλώττη διηγήσασθαι δυνατὸν ὅσα πάσχομεν»; καὶ ἐπιφέρεται: «Ταῦτα πάντων μᾶλλον ἀνιᾶ καὶ διπλοῦν κακὸν καὶ δυστύχημα ὄντως καὶ [εἰς] ἀθυμίαν ἄγει τὴν ἐσχάτην καὶ ὅλως ὑπενεγκεῖν καὶ ζῆν οὐχ οἶόν τε (καὶ ἐξιστοροῦνται τὰ ἀνύποιστα κακὰ) (φ. 126^α) οὐδ' ἐὰν εὐρωσι καθ' ὁδόν τινας μοναχοὺς ἢ ἄλλους ἀνθρώπους τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου πλέοντας, ὅπου ἂν ἔχουσι χρεῖαν, ἀρπάζειν αὐτοὺς ἢ τὰ αὐτῶν καὶ ἀδικεῖν αὐτοὺς (φ. 126^β) ἢ ἐξετάζειν· ἀλλ' ὅταν οἱ ὠπλισμένοι ἀκούσωσι τὸ ὄνομα τῆς Λαύρας παρευθὺς ἐὰν (sic) αὐτοὺς ἰέναι τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἄνευ τινὸς ὀχλήσεως καὶ προφάσεως.

Ναί, μακαριώτατε πάτερ, ὡς πατήρ κοινὸς καὶ φιλόστοργος σπλαγχνίσθητι καὶ κυβέρνησον τὰ σὰ τέκνα, κἂν ἀπεσχιρηκότα φθόνῳ τοῦ μισοκάλου, ἀλλ' οὐ πάμπαν ἔξω τῆς σῆς καὶ προστασίας καὶ ποιμνῆς, καὶ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην μὴ ἐάσης οὕτω κλυδωνίζεσθαι ὃ τὴν ὀλκάδα κυβερνῶν τὴν ἀποστολικήν». Ἴδου ὁ σκοπὸς τῆς δευτέρας ἐπιστολῆς, ἵνα μὴ παρενοχλῶνται οἱ Λαυριῶται μῆδε τὰ «κουρσάρικα» πλοῖα τῶν Βενετῶν εἰσέρχωνται εἰς τὸν λιμένα τῆς Λαύρας καὶ ζημιῶσι τὰ εἰσοδήματα αὐτῆς. Ἡ δὲ ὑπογραφή ἐν τῷ κώδικι ἔχει ὧδε: «Τῆς σῆς μακαριότητος ἐλάχιστος καὶ ταπεινότητος δοῦλος δεῖνος καθ' ἡγούμενος τῆς ἀγίας Λαύρας» (φ. 126^β).

Ὁ δὲ ἐκδότης ἀνέγνω: «...Δανιὴλ καθηγούμενος τῆς ἀγίας Λαύρας». αὕτη εἶναι ἡ παλαιογραφικὴ δεινότης τοῦ φιλολογοῦντος ἀκέστορος! Τὸ δὲ δεινότερον, ὅτι ἡ κακὴ αὕτη ἀνάγνωσις ἐνομιμοποίησεν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κόσμου ἀμφοτέρων τῶν ἐπιστολῶν τὸ κῦρος. οὐκ ἀπὸ σκοποῦ δὲ παρέλιπε καὶ ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς τῆς πρώτης τὸ «δεῖνας ἱερομόναχος», ἵνα πρὸς ἐξευτελισμὸν τῶν Λαυριωτῶν πείσῃ τὸν ἀναγνώστην, ὅτι αἱ ἐπιστολαὶ πράγματι ἐστάλησαν, μέγα φρονῶν ἐπὶ τῇ σπουδαίᾳ ἀποκαλύψει. Καὶ ὅμως αἱ ἐπιστολαὶ αὗται οὐδέποτε ἐστάλησαν, διότι εἶναι ἀπλᾶ σχέδια καὶ τύποι. Ὁ κῶδιξ ὄντως εἶναι ἐπιστολογραφία καὶ περιέχει εἰς πᾶσαν τάξιν ἀνθρώπων καὶ εἰς πᾶσαν περίστασιν σχέδια κατάλληλα γραφέντα ἰδιοχείρως παρὰ τοῦ διδασκάλου Διονυσίου Κῶτι, ὅστις ἐχρημάτισε καὶ ἐν Λαύρᾳ καὶ εἶναι ὁ κτίτωρ τῆς ἐν Ἀγ. Ἄννη καλύβης τοῦ Σταυροῦ (κατὰ τὸ σημεῖωμα ἐν φ. 2^β). Ἦλθεν εἰς τὰ 1664 καὶ ἔζη ἐν Λαύρᾳ καὶ μετὰ τὸ 1710 (δὲν γνωρίζω ἂν ἔχη σχέσιν πρὸς τὸν ἐν Ἀδριανουπόλει διδάσκαλον Κώτην). Ἐκ τῶν ἐν τῷ κώδικι ἐπιγραμμῶν μαρτυρεῖται ἡ ἑλληνομάθεια τοῦ ἀνδρὸς καὶ φέρονται καὶ μαθηταὶ αὐτοῦ (βλ. Κώδ. Λαυρ. 147 I ἐν τέλει). Ἐὰν οἱ τύποι οὗτοι εἶναι τῆς χειρὸς τοῦ Κῶτι, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ βεβαιωθῇ. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ XVII αἰῶνος ἡ προπαγάνδα τοῦ Βατικανοῦ ἀπεπειράτο διὰ τοῦ ἱερέως Ἀλεξ. Βασιλοπούλου νὰ ἰδρῦσῃ προπαγάνδαν ἐν Ἀθῶν, ὃ δὲ Canachio Rossi τῷ 1628 εὔρε θερμὴν ὑποδοχὴν ἐν Λαύρᾳ ἔνθα ἠσύχαζε τότε καὶ ὁ πρόφην Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθιμος Β', καὶ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Νικόλαος Rossi ἰδρῦσατο καὶ σχολὴν ἐν Καραεῖς (1636-1641). Ταῦτα δι' ἐπισήμων ἐγγράφων ἐκτίθενται ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Hofmann καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ῥώμης ἐν τῇ *Orientalia Christiana* (τόμ. V, ἀρ. 2, 19 Δεκ. 1925, σ. 137-184 καὶ ἰδιαιτέρως σ. 48) ὑπὸ τὸν τίτλον *Athos et Roma* (περὶ τούτου ἐγένετο ἀρκετὸς θόρυβος καὶ ἐν τῷ ἑλληνικῷ τύπῳ). Ἀλλὰ πᾶσαι αἱ ἐνέργειαι αὗται εἶχον ἀποτέλεσμα μηδέν, ὡς ἐκτίθησιν ὃ τῷ 1706 ἐπισκεψάμενος τὸν Ἀθῶν Φραγκῆσχος Braconnier, ὅστις περὶ τοῦ Πρώτου τοῦ Ἀθῶ λέγει ταῦτα ἐπὶ λέξει: «Disputatio fuit de Primatu Summi Pontificis, quem legitimum divi Petri successorem agnoscebat, sed ipsi divo Petro Primatum Ecclesiae denegabat contendebatque omni-

um olim apostolorum, nunc autem omnium episcoporum jura esse aequalia κτλ.» (αὐτ. σ. 47 (183)). Ἴδου πόσω στερρῶς εἶχοντο οἱ ἀείμνηστοι ἐκεῖνοι πατέρες τοῦ ὑγιοῦς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας φρονήματος καὶ τῶν πατρῶων δογμάτων καὶ μόνον ἀνὴρ ἐπιπόλαιος καὶ πάμπαν ἀνιστόρητος ἤθελε πιστεύσει, ὅτι ἐστάλησαν αἱ παραβολώταται αὐταὶ ἐπιστολαὶ ἐν τῇ ὀλότητι μάλιστα αὐτῶν (καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς συνεπλήρωσα αὐτὰς πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἀδυνάτου). Καὶ μόνον ἰατρὸς ἀνὴρ ἐσκέψατο βουλήν ἀνίερρον, ἵνα παραχαράξῃ ὄνομα ἡγουμένου Λαυριώτου καὶ ἐναποθέσῃ αὐτὸ ὑπὸ τοιοῦτον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως λίβελλον, ὅστις πάντως συνετάχθη ὑπὸ τινος τῶν ἐν τῷ Ἄθῳ τότε διατριβόντων μισσιοναρίων. Καὶ ἐὰν αἱ ἐπιστολαὶ αὐταὶ ἦσαν γνήσιαι δὲν θὰ διελαλοῦντο ὑπ' αὐτῶν ἀνὰ τὴν ὑφήλιον; δὲν θὰ ἐδημοσιεύοντο ὑπὸ τοῦ Hofmann; ὅστις μάλιστα ἀναφέρει σύστασιν τοῦ Ἰσαὰκ d' Aultry, ὅπως παρασχεθῆ ἑλευθεροπλοῖα εἰς τὴν Λαύραν (Athos et Roma σ. 180). Οἱ ἀγιορεῖται καὶ τότε καὶ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνάς εἰσι στερροὶ τῆς πίστεως καὶ ἀκλόνητοι πρόμαχοι ἄξιοι διάδοχοι τῶν πρὸς Μιχαὴλ τὸν Παλαιολόγον ἀπευθυνάντων τὴν κατὰ τοῦ Πάπα ἐκείνην ἐπιστολήν, ἐν ἣ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκήρυττον μεγάλη φωνῆ: «Κατὰ τὸν ἤδη ἐκτεθέντα ὄρον ὑπὸ τῶν προδηλωθέντων μακαρίων πατέρων καὶ τοῦ χριστιανικοῦ καταλόγου ὡς ἀλλότριος ἐξωθείσθω καὶ ἐκπιπέτω (ὁ Πάπας δηλ.). Ἡμεῖς γὰρ οὔτε προστιθέναι τι, οὔτε μὴν ἀφαιρεῖν κατὰ τὰ προορισθέντα παντελῶς διεγνώκαμεν, ἢ καθ' ὄντιναοῦν δεδυνήμεθα λόγον». Καὶ ὁμως, ὁ θαυμάσιος αὐτὸς ἀνθρωπος τὴν σπουδαίαν ἐπιστολήν ἀνεδημοσίευσεν ὡς ἀνέκδοτον, καίτοι καὶ αἱ γαλαῖ τοῦ Ἄθῳ γνωρίζουσι τὸ «Δοκίμιον περὶ τοῦ σχίσματος τῆς Δυτ. Ἐκκλησίας».. τοῦ Καλλίστου Ἀγιαννίτου (εἰς δύο μάλιστα ἐκδόσεις· ἡ β' ἐν Ἀθήναις 1896. ἡ ἐπιστολὴ σ. 97-111 καὶ ἡ περικοπὴ σ.106). καὶ ἐξετύπωσεν αὐτὴν ἐν Γρηγ. Παλαμᾷ (Τόμ. Θ', 1925, σ. 147-158) ἀσφαλῶς χωρὶς νὰ διαβάσῃ (ἀντιγράφονται γὰρ δι' ἄλλων χειρῶν). Ἀλλὰ μήπως καὶ μόνον τοῦτο ἐκ τῶν ἀγιορειτικῶν μνημείων ἐδημοσίευσεν ὡς ἀνέκδοτον; τολμῶ εἶπειν ὅτι πᾶν ὅ,τι εἶδε τὸ φῶς εἰς τὸν Γρηγ. Παλαμᾶν εἶναι ἀνατύπωσις (καὶ κακὴ μάλιστα) ἐκ πλημμελοῦς ἀντιγραφῆς ἴσως ἐκ τῶν ἐντύπων, ἀπερ ἀφθονοῦσιν ἐν Ἄθῳ. οὕτω πλὴν τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων προστεθείτωσαν καὶ τάδε:

1. Λόγοι πνευματικοῦ πατρὸς πρὸς τινὰ φιλόχριστον (Τόμ. Β', 1918, σ. 315-325). Ἐδημοσιεύθη πολλάκις τελευταῖον παρὰ Γεδεῶν ἐν Ἄθῳ σ. 279-288.

2. Σιγίλλιον Φιλοθέου πατριάρχου ἀφιερῶντος τῇ Λαύρᾳ τὴν Ζωοδόχον Πηγὴν (Βαλουκλή· αὐτ. Τόμ. Θ', 1925, σ. 133-136. Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Γεδεῶν. Βλ. Ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ καὶ τὰ ἱερά αὐτῆς προσαρτήματα, Ἀθῆναι 1886, σ. 73-76. τὸ βιβλίον ὑπάρχει ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Λαύρας).

3. Αἴτησις μοναχοῦ πρὸς τὸν πατριάρχην Χαρίτωνα καὶ ἀπάντησις (αὐτ.

σ. 145-147). Ἐδημοσιεύθη δὲ: ὑπὸ τοῦ Οὐσπένσκη ἐν Χριστιανικῇ Ἀνατολῇ, Ἄθως III, Κίεβον 1877, σ. 381-382, καὶ ὑπὸ τοῦ Φιλ. Meyer, Die Haupturkunden für die Geschichte der Athosklöster, Λειψία 1894, σ. 182-183. τὸ βιβλίον πολλάκις παρέδωκα εἰς χρῆσιν τῶ κ. ἱατροῦ, ὡς καὶ πᾶν ἕτερον ζητούμενον.

4. Τὸ ἱστορικὸν τῆς συστάσεως τῆς Σκήτης Ἀγίας Ἄννης (αὐτ. σ. 468-476). Ἐν μέρει ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Οὐσπένσκη ἐν τῇ Δευτέρᾳ περιοδείᾳ εἰς τὰς Ἀθωϊτιδας μονὰς καὶ τὰς σκήτας, Μόσχα 1880, σ. 622-623.

5. Ἐπιστολὴ Ἀθανασίου Παρίου πρὸς Κοραῖν (Γρηγ. Παλαμᾶς τόμ. Γ', 1922, σ. 426-431). Ἡ ὡραία αὕτη ἐπιστολιμαία διατριβὴ κατὰ τῶν νεωτερισμῶν τοῦ Κοραῖ ἐδημοσιεύθη δὲ: ὑπὸ Ν. Κωστῆ (Ἐπετ. Παρνασσού, ἔτος Ε', 1901, σ. 129-136, μετὰπρολόγου, καὶ ὑπὸ Ἐμμ. Δαυῖδ (Νέα Ἡμέρα Τεργέστης 11) 24 Δεκεμβρίου 1904).

Τὰ λογοκλοπικὰ δημοσιεύματα τοῦ κ. ἱατροῦ.

«Οὕτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς, λέγει ὁ πατὴρ τῆς κριτικῆς ἱστορίας, (1, 20, 3) ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας καὶ ἐπὶ τὰ ἐτοῖμα τρέπονται». Μετὰ τὰς τοιαύτας καὶ τοσαύτας οἰκτρὰς ἀποπλανήσεις ἀνὰ τὰ ἀρχεῖα καὶ τὰς βιβλιοθήκας τῆς Μεγίστης Λαύρας, καθ' ἃς οὐ μόνον τὸν οἶκτον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγανάκτησιν ἐκίνησεν ὁ παρομοιωδὴς τὴν ὑπομονὴν ἱατρὸς τῶν λογίων Ἀγιορειτῶν καὶ φιλαγιορειτῶν (Ἰωακείμ Ἰβηρίτου, Μ. Γεδεὼν πρ. Λεοντοπόλεως, Ι. Παπαδοπούλου κτλ.), ἀπελπίσας ἐτράπη ἄλλην εὐκολωτέραν καὶ ἀσφαλεστέραν ὡς πρὸς τὴν ἀνεκδοτολογίαν αὐτοῦ ὁδόν, τὴν..... λογοκλοπίαν (ἀπίστευτον βεβαίως τὸ πρᾶγμα δι' ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δυστυχῶς ἀληθές). Τὴν ἔναρξιν τοῦ ἐντίμου τούτου ἔργου ἐποιήσατο ἀπὸ τοῦ 1914, ὅτε γειτνιαζόντες ἐπεκοινωνοῦμεν ὡς συνάδελφοι καὶ ἀνεκοινοῦμεθα τὰς ἐργασίας (μόνος ἐγὼ οὐχὶ δὲ καὶ αὐτός). Ἡμέραν τινὰ ἀνέγων αὐτῷ πραγματείαν περὶ τῆς προχριστιανικῆς ἐποχῆς ἐν Ἄθῳ, ἣν ἤρесе καὶ μοι ἐξήτησεν αὐτὴν πρὸς μελέτην. μηδὲν ὑποπτευθεὶς ἐνεπιστεύθη τὸ πρωτόλειόν μου τῆς Ἀθωϊτιδος ἱστορίας. Τὸ 1915 μεταβὰς εἰς Ἀθήνας εἶδον τὸν φίλον κ. Δ. Ζωγράφον τῆς «Ἑλλ. ἐπιθεωρήσεως», ὅστις ὡς Ἀγιορείτη παρέδωκέ μοι δοκίμιον πρὸς διόρθωσιν περὶ Ἀγίου Ὄρους. ἐνεὸς ἔμεινα, ὅτε εἶδον τὴν διατριβὴν μου ἐκείνην ὑπογεγραμμένην ὑπὸ τοῦ καλοῦ συναδέλφου. ἐπεθεώρησα ἐν τούτοις αὐτὴν ἐνθυμηθεὶς, ὅτι τὸ γεγονός ἀνεφέρετο εἰς τὴν μακαρίαν ἐκείνην ἐποχὴν τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Κοινοβίου ἐν Λαύρᾳ, ὅτε συνεμαχοῦμεν πρὸς στιγμὴν τῷ ἀνδρὶ (ἕως οὗ αὐτὸς ἐγένετο ῥίψασπις) καὶ εἶχομεν κηρύξει τὰ πάντα κοινά, προτιθέμενοι νὰ φέρωμεν τὴν ἐποχὴν τῶν Στουδιτῶν. καὶ παρέδωκα τὴν διόρθωσιν, ἥτις καὶ ἐδημοσιεύθη ὡς ἔργον τοῦ Σπυριδῶνος Λαυριώτου. Δὲν ἠθέλησα πιστὸς εἰς τὸν

ὄρκον ἐκεῖνον νὰ παραπέμψω τὸν συνάδελφον οὐχὶ εἰς τὸν Εἰσαγγελέα, ἀλλὰ τοῦλάχιστον εἰς τὸ λαμπρὸν ἔργον τοῦ Ἱερωνύμου Δελένδα «Περὶ φιλολογικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἰδιοκτησίας» (Ἀθῆναι 1892), ἀλλὰ μετενόησα. διότι τὸ κακὸν ἐπέδωκεν εἰς βαθμὸν ἀνίατον ἤδη, καὶ ἐξηγοῦμαι. Κατὰ τὸ 1927, ζηλώσας ὡς φαίνεται δόξαν Σκαλτσούνη, αἴφνης προβάλλει παρελαύνων πομπῶς ὡς ἐπὶ τεθρίππου ἄρματος διὰ τῶν σελίδων τοῦ Παλαμᾶ, νέος ἀπολογητής, ὁ ἀνίδεος ἀνὴρ, καὶ ἐπὶ σειρὰν τευχῶν δημοσιεύων τὰς «Ἀπολογητικὰς σκέψεις». Ἵνα θολώσῃ τὰ πράγματα σκοπίμως παρέθετο ὑποσημειώσιν τινα ἐν ἀρχῇ (Τόμ. ΙΑ', σ. 24) καὶ ἀνέμειξε τὰ ὀνόματα τοῦ Παπᾶ Χαρίτωνος καὶ Μεθοδίου, οἵτινες οὐδὲ ἰδέαν εἶχον τοιούτων σκέψεων, ὡς πάντες οἱ Ἀγιορεῖται οἶδασιν. Τὸ ἔργον, ὅπως εὐρέθη, ἐδημοσιεύθη αὐτούσιον καὶ δὲν εἶναι ἀληθὲς τὸ γραφόμενον, ὅτι εἶναι «προῖόν ἐνθεν μὲν τῆς κατὰ καιροὺς μελέτης διαφόρων ἀπολογητικῶν συγγραμμάτων (Ἀγιορεϊτῶν), ἐνθεν δὲ τῆς πείρας, ἣν ἐκάστοτε ἐκ τοῦ καθημερινοῦ βίου ἀρυόμεθα» (αὐτ.). Ποῦ ἀνέγνωσαν ὁ τε ἰατρὸς καὶ οἱ ψευδῶς παρενιρόμενοι μακ. πνευματικοὶ σπηλαιῶται τὸν Baur, Strauss, Darwin, Renan, Haeckel, Büchner κ.λ.π. ὀνόματα δυσπρόφερα, κακὸν καὶ κακόνυμα, εἰ βούλει) δι' Ἀγιορείτας πάμπαν ἀδαεῖς τῆς Γαλλικῆς, Ἀγγλικῆς καὶ Γερμανικῆς; παρεντίθενται μάλιστα καὶ περικοπαὶ ὀλόκληροὶ αὐτολεξεῖ Γαλλιστί, ἃς δεινῶς διαστρέφει μεταγράφων ὁ ἐκδότης. Ταῦτα καὶ ἡ ἀκολουθία καὶ πρωτοτυπία τῶν σκέψεων μὲ ἐπεισαν ὅτι «ἄλλοτρίοισι πόνοισι κεκασμένος» καὶ αὐθις φέρεται ὁ ἀπερίγραφτος οὗτος ἀνθρώπος καὶ ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ πραγματικοῦ συγγραφέως εὐρισκόμενος ἠρώτησα αὐτόν. ἐκ τῆς ἀπαντήσεως, καθ' ἣν δὲν ἠδυνήθη τίνα τὰ ἴδια αὐτοῦ μέρη νὰ ὀρίσῃ, παρορμηθεὶς συνέστησα αὐτῷ ἀδελφικῶς νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸ ὄνομα, ἵνα μὴ θεατριζώμεθα, διότι εὐρέθη καὶ ἀλλαχοῦ ἀντίγραφον, ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται, ὅτι μόνον ὁ ὀκτάστιχος Πρόλογος προσετέθη ὑπὸ τοῦ ἐκδότου οὐδὲν δὲ ἕτερον. Ἐν τούτοις ὁ νεοφώτιστος ἀπολογητής ἐξηκολούθησε εἰς ὀλόκληρον τὸν ΙΑ' καὶ εἰς τὸν ΙΒ' τόμον δημοσιεύσας. Ἄλλ' ἐπειδὴ «οὐδὲν κρυπτόν, ὃ οὐ φανερόν γενήσεται καὶ εἰς φῶς ἐλεύσεται», δοῦλος καὶ γὰρ τῆς ἀληθείας κατασταθεὶς καὶ ἀποδιδούς τὸ *sump cuique* κατονομάζω τὸν ἀληθῆ συγγραφέα τῶν «Ἀπολογητικῶν σκέψεων». Ἔστι δὲ οὗτος ὁ μακ. Παῦλος ἱερομόναχος Ξηροποταμηνός, ἀποθανὼν πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐν τῷ Λαυρ. Σπηλαίῳ τοῦ ἁγ. Ἀθανασίου καὶ κληρονομηθεὶς κατὰ τὸ καθεστὸς ὑπὸ τῆς Μονῆς. Τούτου ἐστὶ τὸ ἔργον αὐτούσιον, ὅστις ἐξ αὐτομαθείας γαλλομαθῆς καὶ λίαν μελετηρὸς μετέφρασε τινὰς λόγους τοῦ Φενελῶνος καὶ τὸν «Περὶ τῶν πλεονεκτημάτων καὶ καθηκόντων τοῦ μοναχικοῦ βίου». Οὗτος ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ μεταφραστοῦ ἐν τέλει τοῦ «Προχείρου ὀδηγοῦ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος» (1915, σ. 53-80). Ἀφῆκε δὲ οὗτος ἐν Λαύρῃ καὶ μετάφρασιν τοῦ πολυθρυλήτου ἔργου τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου *De civitate Dei* ἧτοι *Περὶ πόλεως Θεοῦ*, ὅπερ οὐκ

ἀπίθανον νὰ ἴδωμεν ὀψέποτε εἰς τύπον φέρον τὸ ὄνομα τοῦ πολυγρά-
φου Σπυρίδωνος Λαυριώτου (τούτου γὰρ ἔνεκα κρατεῖ αὐτό τε καὶ ἄλλα
τοιαῦτα ἐρημητικῶς κεκλεισμένα ἐν τῷ ἐρμαρίῳ αὐτοῦ). Πιστεύω ὅμως, ὅτι
ὁ μακ. Παῦλος, ἕως ἐγὼ ἀναπνέω, «δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας» ταύτης
τοῦ ἱατροῦ, ὅστις, ἐὰν ἴσχυεν ὁ περὶ λογοκλοπίας νόμος τῆς Π. Διαθήκης,
θὰ ἀπέτιε τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν. Ἐκ τοῦ θηράματος τούτου τὰ μάλα
ικανοποιηθεῖς ὁ δεινὸς λογοθήρας, ἀφείς τοὺς 172 τόμους, οὓς εἶχεν ἀπὸ
τοῦ 1920 «έτοιμοὺς πρὸς ἔκδοσιν» (βλ. ἐξώφυλλον Διόπτρας), ἐτράπη ἐπὶ
τὴν ἀστείρευτον τῆς ἐρήμου πηγὴν σκυλεύων μετὰ τῶν νεκρῶν καὶ τοὺς ζῶν-
τας ἤδη ἀσκητάς.

**Ἡ σύστασις τοῦ τυπογραφείου τῆς Ἱ. Κοινότητος καὶ αἱ σκευωρίαι
τοῦ κ. ἱατροῦ. Ἡ μεταβάπτισις τοῦ Περιοδικοῦ.**

Ἄλλ' ἤδη ἐπὶ τῆς Ἐπιστασίας μου ἐν τῇ Ἱ. Κοινότητι ἐγένετο σκέψις
περὶ μεταφορᾶς τυπογραφείου εἰς Καρεάς. Μετεκαλεσάμην τὸν ἐν Καβάλλα
πεπειραμένον Ἡπειρώτην τυπογράφον Μιχ. Λοῦκαν καὶ ἔπεισα αὐτόν,
ἵνα ἀφιερῶσθαι τῇ Λαύρᾳ τὸ τυπογραφεῖον γενόμενος καὶ αὐτὸς μοναχός.
Ἄλλ' αὕτη τῇ εἰσηγήσει τοῦ κ. Σπυρίδωνος ἀπεποιήθη τὴν προσφορὰν,
καὶ τότε, ἵνα μὴ ματαιωθῇ τὸ μέγα τοῦτο ἐγχείρημα, ἔπεισα Νεκτάριον τὸν
ἐν Καρεαῖς Λαυριώτην κελλιώτην, ὅστις καὶ κατὰ παραχώρησιν τῆς Ἱ. Κοι-
νότητος συμβληθεὶς πρὸς τὸν εἰρημένον τυπογράφον συνεστήσατο τὸ τυπο-
γραφεῖον ἐν Καρεαῖς. Ἀλλὰ κύριος σκοπὸς τοῦ τυπογραφείου ἦν ἡ ἔκδοσις
Περιοδικοῦ τοῦ Ἁγίου Ὁρους, καὶ πρὸς τοῦτο λίαν φιλοτίμως δράσασα ἡ
Ἱ. Κοινότης, ἣτις ὅλους τοὺς τύπους παρείδεν ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ, ἵνα ἴδῃ τυ-
πογραφεῖον ἐν Ἄθῳ, διώρισεν Ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν πανοσιολογιοτάτων Ἰωα-
κεῖμ Ἰβηρίτου, ἀρχιμ. Ἀθανασίου Παντοκρατορινοῦ καὶ ἐμοῦ, ὡς μαρτυ-
ρεῖ ἡ πρὸς ἐμὲ ἐπιστολὴ αὐτῆς ὑπ' ἀρ. 274 καὶ ἀπὸ 25 Μαΐου 1931.

Τὴν Ὑμετέραν πανοσιολογιότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμεθα.
Ἐν τῇ Κ' συνεδρίᾳ αὐτῆς ἡ καθ' ἡμᾶς Ἱ. Κοινότης ἐξελέξατο τὴν Ὑμετέραν
πανοσιολογιότητα μέλος τῆς τριμελοῦς ἐπιτροπῆς πρὸς σύνταξιν τῆς ὕλης τοῦ
ἐκδοθησομένου Ἀγιορειτικοῦ Περιοδικοῦ βιάσει τοῦ 7 καὶ 11 ἄρθρου τοῦ
συνομολογηθέντος συμβολαίου μεταξὺ τῆς Ἱ. Κοινότητος καὶ τοῦ ἰδιοκτῆτου
τοῦ τυπογραφείου Νεκταρίου μοναχοῦ κελλιώτου τῆς Ἱ. Ὑμῶν Μετανοίας,
ὡς συγκεντροῦσαν πλήρως τὰ ἀπαραίτητα προσόντα.

Παρακαλοῦμεν ὅθεν Αὐτήν, ὅπως ἀποδεξαμένη τὴν ἐκλογὴν Αὐτῆς ἀνέλ-
θῃ εἰς Καρυὰς καὶ θέσῃ τὴν νενομισμένην μετάνοιαν ἀναλαμβάνουσα τὰ νέα
Αὐτῆς καθήκοντα ἐν ὧσιν ἔχουσα, ὅτι θέλει προσφέρει ἱερὰν ὑπηρεσίαν ὡς
τέκνον τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πατρίδος, ἐφ' ᾧ καὶ ἐπανασπαζόμενοι τὴν Ὑμετ. πανο-
σιολογιότητα μετὰ πολλῆς ἀγάπης διατελοῦμεν ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί.

Ἄπαντες οἱ ἐν τῇ Κοινῇ Συνάξει ἀντιπρόσωποι καὶ προϊστάμενοι τῶν εἴκοσιν ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἄθω.

Τῷ πανοσιολογιωτάτῳ Γέροντι Κυρίῳ Κῶ Εὐλογίῳ Λαυριώτῃ Κουρί-
λα, ἀγαπητῷ ἡμῖν καὶ περισπουδάστῳ ἐν Χριστῷ ἀδελφῷ.

Ἄλλ' ἢ ἀντίδρασις τοῦ ἱατροῦ Σπυρίδωνος, θέλοντος ν' ἀναγνωρισθῆ ὑπὸ τῆς Ἱ. Κοινότητος ἐπισήμως ὡς Ἁγιορειτικὸν τὸ Περιοδικὸν αὐτοῦ ἐματαίωσε καὶ τὴν ἀγαθὴν ταύτην προᾶξιν, πολλὰ ὑπισχνουμένην πρὸς ἀνα-
γέννησιν τοῦ Ἄθω. Ἡ Ἱ. Κοινότης ἀκαμπτος εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς, ἀφοῦ ἐκ περιτροπῆς διώρισε διαφόρους ἐπιτροπὰς ἐκ τῶν Ἁγιορειτῶν
λογίων, ὧν οὐδεὶς ἀπεφάσιζε νὰ ὑποδυθῆ εἰς τοιοῦτον ἀγῶνα, ἠναγκάσθη
κατὰ τὸν παρελθόντα Αὔγουστον καὶ προέβη εἰς τὴν ἐκλογήν τοῦ ὑποφαι-
νομένου ὡς ὑπευθύνου διευθυντοῦ τοῦ Περιοδικοῦ, ἐνέκρινε δὲ καὶ πίστωσιν ἔξ
100.000 δραχ. διὰ τὴν ἔναρξιν αὐτοῦ. ἀλλ' ἔκαμεν ἐν σφάλμα: παρέπεμψε τὴν ἔγ-
κρισιν τοῦ ποσοῦ εἰς τὰς ἱεράς Μονάς, ὅπερ σημαίνει εἰς τὰς ἑλληνικὰς καλῆνδας.

Προυταξάμην τὰ ἀνωτέρω, ἵνα κατανοήσῃ ὁ ἀναγνώστης τὴν κατάρ-
γησιν «Τοῦ Ἄθωνος» καὶ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ περιωνύμου Περιοδικοῦ ὑπὸ
νέον, ὅπως ἀνάπτηρον γραμματικῶς τίτλον :

Δελτίον Ἁγιορειτικῶν χειρογράφων

ἐκδιδόμενον ὑπὸ Ἀθανασίου ἢ Σπυρίδωνος Λαυριώτου ἱατροῦ.

Ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Ἱ. Κοινότητος Ἁγίου Ὁρους Ἄθω».

8^{ον}, σ. 32. Ὁ ἱατρὸς εἶναι ὄντως εὐφυῆς καὶ δράττεται ἀεὶ πάσης εὐκαιρίας
πρὸς κατάκτησιν. Παρατήρησεν, ὅτι γίνεται λόγος περὶ Περιοδικοῦ τοῦ Ἁγίου
Ὁρους, ἐκλήθη μάλιστα καὶ αὐτὸς νὰ προσφέρῃ τὸν ἔρανον μετὰ τῶν ἄλλων,
ἀλλ' ἀπεποιήθη, εἰπὼν: «Ἴδου ἔχομεν Περιοδικὸν καὶ ἄς γράφουν εἰς αὐτὸ
καὶ οἱ ἄλλοι». Ἀμέσως δωροφορεῖ αὐτὸ ὑπὸ νέαν μορφήν καὶ ἑξαπολύει
ἀγγελίας καὶ διαφημίσεις δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ διαλαλῶν, ὅτι μέλλει ἤδη ν'
ἀποκαλύψῃ τοὺς πλέον πολυτίμους πνευματικούς αὐτοῦ θησαυρούς, προϊόν
40ετοῦς ἀνεξαντλήτου ἐργασίας ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἄθω (καὶ μὰ τὴν
ἀλήθειαν οὔτε γνωρίζει ποῦ κεῖνται αἱ βιβλιοθήκαι τῶν ἄλλων Μονῶν), καὶ
ἐπικαλούμενος τὴν ἐγγραφὴν συνδρομητῶν, ὑποσχόμενος «δωρεὰν ἐν ἡ δύο
βιβλίων» ἐκ τῶν προεκδοθέντων, κατώρθωσε μὲν νὰ ἐνθουσιάσῃ τοὺς ἱερό-
παιδας τῆς Ἀθωνιάδος Ἱερατικῆς Σχολῆς καὶ τινὰς κελλιώτας καὶ ἀσκητὰς
τῶν λεγομένων ζηλωτῶν, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐκ τῶν ἱερῶν Μονῶν. Οὐδέποτε ἐβου-
καλίσθη ἢ κοινὴ γνώμη δι' οὕτω ἀπατηλῶν ὑποσχέσεων, καὶ οὐδέποτε ἐγένε-
το τόση κατάχρησις λόγων ῥιπτομένων εἰς τὸν ἀέρα. Δὲν γνωρίζω ἂν ὁ περὶ
τύπου νόμος προῦβλεψε καὶ τὸ ἔγκλημα τοῦτο συντελούμενον ἐν Ὁρει τῷ
Ἁγίῳ καὶ παρ' ἱεροπρεποῦς ἀνδρός, διὰ παντὸς τρόπου ἐκκενοῦντος τὰ
βαλάντια πτωχῶν, βιοπαλαιστῶν μοναχῶν διακηρύττει γὰρ ὁ ἐκδότης ἐν
ἀρχῇ: «τὸ ἱαμβικὸν ψαλτήριον εἶναι διὰ στενὸν κύκλον τῶν φιλολόγων καὶ

διὰ τοῦτο αἱ τοιούτου εἴδους ἐκδόσεις ἐπιτυγχάνουν μὲν φιλολογικῶς (!), ἀποτυγχάνουν δὲ οἰκονομικῶς» (σ. 8. Παντοδύναμη παρὰ, σὺ εἶσαι μόνη μου χαρά), καὶ ἐξέδοτο τὸ Γεροντικὸν ὡς ἀπλούστερον δῆθεν ψεῦδος· ἴσως τοῦναντίον συμβαίνει· καὶ ἰδοὺ ἐν παράδειγμα:

Ἰαμβικὸν ψαλτήριον.

Θύσατε θυμα προσφόρων καρπωμάτων, οὐκ ἐξ ἀδίκων, ἀλλὰ δικαίων πόνων καὶ πρὸς Κύριον θέσθε πᾶσαν ἐλπίδα.
(Ἄγιος. Περιοδ. ὁ «Ἄθως», 1931, σ. 30)

Γεροντικὸν (σ. 17).

Πῶς εἰσελεύσεται κατάνυξις εἰς φιλόργυρον μοναχόν; ἀφείς γὰρ τὸ θέλημα τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν καὶ καλοῦντος εἰς ζωὴν αἰώνιον· τὸ γὰρ χρυσίον σέβεται καὶ περιπτύσσεται.

Κρίνον νῦν, ἀναγνώστα, ἐκ τῶν δύο δημοσιευμάτων τοῦ ψυχοσώστου ἱατροῦ, τὸ Ἰαμβικὸν εἶναι τὸ δυσκολώτερον ἢ τὸ Γεροντικόν, ὅπερ προώριται διὰ τοὺς ἀπλουστέρους. ἐγὼ ὡς φιλόλογος διὰ τοὺς Ἄγιορείτας τοῦλάχιστον θεωρῶ εὐκολώτερον τὸ ψαλτήριον, διότι οἱ πλεῖστοι γνωρίζουσιν αὐτὸ ἀπὸ σιήθους, διὰ δὲ τὸν ἐκδότην θεωρῶ καὶ τὰ δύο δύσκολα καὶ χαλεπά· οὐδέτερον γὰρ κατενόησεν ὁ ἀνὴρ, διότι οὐδέποτε τὸν μέγαν Βασίλειον ἤκουσε λέγοντα: «Ἀνεπιστήμων ἱατρὸς (πρόσθετες ἤδη καὶ φιλόλογος) πρὸς κάμνοντας εἰσιών, ἀντὶ τοῦ εἰς ὑγιείαν αὐτοὺς ἐπανάγειν καὶ τὸ μικρὸν λείψανον τῆς δυνάμεως ἀφαιρεῖται».

Τὸ Γεροντικὸν τοῦ παπᾶ Χαρίτωνος ἰδιοποιούμενον ὑπὸ τοῦ κ. ἱατροῦ ὡς καὶ τὸ Ἐξομολογητᾶριον τοῦ παπᾶ Ἰακώβου.

Ἔστι δὲ ὁ ἀνὴρ ἀγγίνους εἰς τὸ ἀκοῦσαι καὶ ταχὺς εἰς τὸ ἐκτελεῖν. Ἦκουσε γὰρ ποτε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι ὁ μακ. Λουδ. Petit ἀπὸ ἐτῶν ἐργάζεται πρὸς καταρτισμὸν καὶ ἐκδοσιν τοῦ Γεροντικοῦ καὶ Πατερικοῦ ἐπὶ τῇ βάσει πάντων τῶν σωζομένων κωδίκων· ἤκουσε δὲ καὶ παρὰ τοῦ πατρὸς Ἀθανασίου, ὅτι ὁ γέροντας πνευματικὸς αὐτοῦ πατὴρ Χαρίτων ἐκ τῶν σπουδαιότερων χειρογράφων ἀφῆκε τὸ Γεροντικὸν (οὐχὶ Μέγα, διότι δὲν ὑπῆρχε ποτὲ καὶ μικρόν· βλ. ἐμὸν Κατάλογον τῆς Σκήτης τῶν Καυσοκαλυβίων, σ. 51 ἀρ. 260 καὶ Παπᾶ Χαρίτωνος ἀρ. 52) ὅπερ κατὰ κεφάλαια περιγράψας ἐπιπροστίθει ταῦτα: «Ὁ τόμος οὗτος εἶναι ἐν τῶν καλλιτέρων ἔργων τοῦ μακ. πνευματικοῦ, ὅστις ὡς φίλεργος μέλισσα συνέλεξεν ἐνταῦθα πᾶν ἐκλεκτὸν ἐκ τῆς τῶν Πατέρων ἀνθολογίας ἀπὸ τῶν χειρογράφων, ἅτινα ἔτυχε ν' ἀναγνώσῃ καθ' ὅλον τὸν βίον». Ἔσπευσε λοιπὸν ὅπως καὶ διὰ τὸν Bleik, ἵνα προλαβὼν τὴν Γαλατικὴν ἐκδοσιν ἀποκομίσῃται αὐτὸς ὁ Ἕλληνας πρὸς τιμὴν τῆς Ἑλλάδος τὸ γέρας, καὶ ἐξέδοτο τὸ α' φυλλάδιον ἐπὶ ἀθλιεστάτου χάρτου βριθὸν καὶ τυπογραφικῶν σφαλμάτων. Τὸ χειρόγραφον τοῦ

Παπᾶ Χαρίτωνος εἶναι τοῦ ΙΘ' αἰῶνος τελευτῶντος. ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτομαθῆς (βλ. σ. 115 τοῦ Καταλόγου ἔνθα προτάσσω βιογραφικά), καὶ ἀνεγίνωσκε μὲν χειρόγραφα, ἀλλ' οὐχὶ παλαιὰ λίαν· ἔστερεῖτο δὲ ὡς εἰκὸς καὶ τῶν φιλολογικῶν γνώσεων πρὸς παρασκευὴν κειμένων πρὸς ἔκδοσιν, ἐπομένως οὔτε πῶς ἀνέγνω τοὺς κώδικας οὔτε τίνας ἀνέγνω γνωρίζομεν· τὸ κείμενον ὅθεν ὑπόπτου προελεύσεως καὶ μᾶλλον ἐκ μαιαγενεστέρων κωδίκων. Ἄλλ' ὁ λογοκλόπος ἰατρὸς ἠθέλησε νὰ σφετερισθῆ καὶ τοῦ πνευματικοῦ τοὺς κόπους καὶ γράφει (σ. 8): «Ἦδη δημοσιεύω τὸ Μέγα Γεροντικὸν κατ' αἴτησιν πολλῶν Ἁγιορειτῶν Πατέρων (ἴσ. τινων ζηλωτῶν) ὅπερ ἀντέγραψα ἐκ χειρογράφου Κώδικος (τί ἀριθμὸς, τίνος αἰῶνος, πόσα φύλλα κτ.); καὶ ἐκ διαφόρων Κωδίκων τῆς ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας». Ἴδου τὸ δέλεαρ! ἵνα δικαιολογήσῃ καὶ αὐθις τὸν νοσηρισμὸν καὶ ἐναποθέσῃ εἰς ξένον πόνημα τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα ὃ εὐλαβέστατος, δι' ὃ οὔτε εἰς τὴν ἀντιγραφὴν ἐκοπίασε. Καὶ δηλῶ ἐπισήμως ὅτι εἰς τὸ τεῦχος, ὅπερ ἔχω πρὸ ὀφθαλμῶν, οὔτε ἐν ἰῶτα οὔτε μίαν κεραίαν προσέθετο «ἐκ τῶν διαφόρων κωδίκων τῆς Λαύρας», οὓς ἐξεπίτηδες δὲν ἠθέλησε νὰ ὀνομάσῃ. Καὶ οὕτως ἀποκαλυπτόμενος καὶ ἐν τῇ παγίδι συλληφθεὶς, ἦν ἔστησεν, ἵνα τοὺς ἀπλοικωτέρους παγιδεύσῃ καὶ διακηρύττωσιν αὐτὸν ὡς ἄλλον Νικόδημον πολυγράφον, θὰ ἀναγκασθῆ ἐν τέλει νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν, εἰς κάποιον σκοτεινὸν σημείωμα. ἀλλὰ πάντοτε ὅταν εὐρεθῆ πρὸ διλήμματος, ὅπως ὁ ἀνακρινόμενος πρὸ τοῦ δικαστηρίου, καὶ ὅταν τὸ ἔργον τελειώσῃ τιμώμενον διὰ ψευδωνύμου ἐπιγραφῆς. Ἄλλὰ τίς ἢ ἀνάγκη μαρτύρων καὶ μηνυτῶν καὶ κρισολογιῶν καὶ στρεψοδικιῶν; Δὲν ἦτο τιμιώτερον, κ. ἰατρέ, ὅπερ γράφεις μετὰ πάροδον πενταετίας καὶ τοσαύτης ἐξασκηθείσης λογοκρισίας ἐν τῷ Μεγ. Γεροντικῷ «.....Παῦλος ἱερομόναχος ὁ Ξηροποταμηνός, οὔτινος τὰς ἀπολογητικὰς σκέψεις ἐδημοσίευσεν.....» (σ. 7) νὰ ἔγραψες ἀπ' ἀρχῆς, ἀλλ' ἤδη, ὅτε συνελήφθης ἐπ' αὐτοφώρῳ ὡς λογοκλόπος. Τί τὸ ὄφελος; εἰς τὸν Παλαμᾶν θὰ ἀναγινώσκωσιν οἱ αἰῶνες τὴν πλαστογραφίαν «Σπυρίδωνος Λαυριώτου, Ἀπολογητικαὶ σκέψεις». Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἄνθος ὅπερ ἐξήνθησεν εἰς τὰς ἐρήμους καὶ ἐκαλλιεργήθη εἰς τὰς Μονὰς. Τὰ πλεῖστα καὶ ὠραιότατα συγγράμματα ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν μοναχῶν ἀνωνύμως, ὡς μαρτυροῦσιν οἱ κώδικες, οὓς ἀπλήστως ἀντιγράφεις. καὶ ἔρχεσαι ἀνὴρ ἐπιστήμων, μοναχὸς μεγαλόσχημος, ὃ μὴ ἀρκούμενος εἰς τὰς κοινὰς ἀγρυπνίας τῆς Μονῆς, ἀλλὰ κάμνων καὶ ἰδιαιτέρως, ὃ μὴ ἀρκούμενος εἰς τὴν μετάληψιν τῶν θείων μυστηρίων κατὰ τὰς τακτὰς ἡμέρας, ἀλλὰ προσερχόμενος ἐπιδεικτικῶς καὶ τὴν παραμονὴν τῆς Ἀπόκρεω (λησμονῶν τό: «μηδὲν πλεόν τῶν διατεταγμένων πράσσετε») ἔρχεσαι, λέγω, ἀνὴρ εὐλαβέστατος σφετεριζόμενος δι' ἐφήμερον δόξαν ξένους κόπους καὶ ἰδρωτάς, νὰ ἀνατρέψῃς τὴν ὠραίαν αὐτὴν μοναχικὴν παράδοσιν τῆς ἀνωθυμίας, προσυπογράφων τὸ ὄνομα, καὶ ἔνθα οὐκ ἀνήκει. Αἶ, ἀδελφέ, ἐπλανήθης, καὶ ἄγεται καὶ φέρε-

σαι ὑπὸ τῆς ματαιοφροσύνης. Μετανόησον πρὶν προσέλθωσιν ἐκδικηταὶ πρὸ τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου Παῦλοι καὶ Χαρίτωνες. Ἄλλ' ἀφοῦ ἀπὸ τοῦ 1921 ἀνήγγειλες, ὅτι ἔχεις ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν τὸ Μέγα Γεροντικόν, διατὶ κατέφυγες εἰς τοῦ Παπᾶ Χαρίτωνος τὸ ἀντίγραφον καὶ ἀφήκες τοὺς Λαιρ. κώδικας 37, 98 Β, 1, 8, 31, 33, 37, 103, 109 Γ, 2, 8, 16, 38 Η κλπ.; Τίς ἀντλεῖ ὕδωρ ἐκ τῶν ῥυακίων, ὅταν εὐρίσκηται πρὸ τῆς πηγῆς; ἀλλὰ «δυσθήρατος ὁ τῆς ἀληθείας λόγος» κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον. Διέφθειρε δὲ ὁ εὐλογημένος καὶ τὸν θαυμάσιον κατὰ τε τὴν λέξιν καὶ τὸ περιεχόμενον Πρόλογον τοῦ βιβλίου «Περὶ βίου καὶ ἀσκήσεως τῶν μακαρίων καὶ ἁγίων πατέρων», ὅστις ἀναδίδωσιν ἀληθῶς τὸ ἄρωμα τῆς πατερικῆς φιλολογίας, καὶ ἐν ᾧ ἐπανθίζει ἡ χάρις ἐκείνων, οἵτινες δὲν λαλοῦσιν ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας (ἀρχή: «Ὁ ὢν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεὸν Θεὸς λόγος διὰ πολλὴν ἀγαθότητα... τὸν οὐρανὸν ὑπερκεῖσθαι πάντων τῶν ὀρωμένων ἐποίησε καὶ ἐν αὐτῷ τοὺς φωστῆρας ἐναπέθετο τοῦ φωτίζειν πᾶσαν τὴν κτίσιν καὶ τοὺς ἀνθρώπους (γρ. τοῖς ἀνθρώποις) συνεργεῖν εἰς τὰ θέοντα»), ἠκρωτηρίασε καὶ ἐκολόβωσε τοῦτον, ἵνα παρεμβάλη τὰ ἀσυνάρτητα καὶ ἀηδῆ τῆς φαντασίας αὐτοῦ ἀποκυήματα: «Ἐπιλείπει μοι ὁ χρόνος ἐκδιηγούμενον (sic) τοὺς ἀγωνιστὰς οὓς συνήντησα κατὰ τὸ 40ετὲς διάστημα τοῦ ἱατρικοῦ μου ἐπαγγέλματος ἐν Ἁγίῳ Ὄρει κατὰ τὰ διάφορα σημεῖα αὐτοῦ· οὐδ' εἶναι δυνατὸν νὰ περιγράψω τούτου μὲν τὴν ὑπακοήν, τούτου δὲ τὴν ἀκτημοσύνην, ἐκείνου δὲ τὴν ὑπομονήν, τοῦ ἄλλου τὴν προῖότητα καὶ ἀνεξικακίαν. Δύο ἢ τρία παραδείγματα μόνον θὰ φέρω ἵνα κατανοηθῇ οἴους κεκρυμμένους θησαυροὺς θησαυρίζει τὸ Ἅγιον Ὄρος» (σ. 4). Ἴδου διαφθορὰ καὶ σύγχυσις! μόνον καὶ μόνον, ἵνα ιδιοποιηθῇ τὰ ξένα. Ὁ Πρόλογος ὡς εἰσαγωγή εἰς τὸ Γεροντικόν (=ἱστορήματα καὶ διδασκαλίας τῶν ἀρχαίων Γερόντων δηλ. τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος τοῦ μον. βίου Δ'—Ζ' αἰῶνος), ἀναφέρεται βεβαίως εἰς τοὺς παλαιοὺς ἐκείνους πατέρας, πῶς παρεισάγεις κ. ἱατρέ, τὰ ὠραῖα (!) σύγχρονα διηγήματά σου, ἵνα νομίση ὁ ἀναγνώστης, ὅτι τὸ Γεροντικόν εἶναι σύγχρονον; ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἐλεήσῃ ἀδελφέ! Ἀνέμειξας τὸν Ἅγιον Ἀντώνιον μετὰ τοῦ Κρητικοῦ Ἀνανίου, τὸν ἀββᾶν Μακάριον μετὰ τοῦ φρενοβλαβοῦς Μαρούδα! Ἄλλὰ τίς οὗτος ὁ Mezer, ὅστις ὀνομάζει τὸ Ἅγιον Ὄρος «παράδεισον καὶ κατάστερον οὐρανὸν καὶ ἀρετῶν πασῶν καταγώγιον καὶ φροντιστήριον;» θεραπεύονται, λέγεις, αἱ Μοῦσαι ἐν Ἁγίῳ Ὄρει καὶ ὑπάρχει πληθὺς λογίων, καὶ ἀναφέρεις μόνον δύο-τρεις τεθνεώτας (σ. 7). τί σχῆμα λόγου εἶναι αὐτό; ἀλλ' ἔχει δίκαιον ὁ καλὸς ἱατρὸς νὰ μνημονεύῃ τοῦ Παύλου Ξηροποταμηνοῦ, τοῦ παπᾶ Χαρίτωνος καὶ τοῦ Μεθοδίου, διότι ὡς τυμβωρύχος τούτους σκυλεύων δοξάζεται καὶ γεραίρεται ὡς συγγραφεύς· εὐγνώμων γὰρ ὁ ἀνὴρ. Ἄλλὰ δὲν ἐκορέσθης, ἀνθρώπε τοῦ Θεοῦ, ἐκ τῶν τεθνεώτων, ἦλθες νὰ φάγῃς καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸν κόπον τοῦ ἀπλοῦκοῦ καὶ ἀγαθοῦ πνευματικοῦ παπᾶ Ἰακώβου; Οὗτος ἐμπιστευθεὶς χειρό-

γραφόν τι, ὅπερ συνέταξεν, ἵνα διανέμη τοῖς ἐξομολογουμένοις, παρεκάλεσεν αὐτόν, ἵνα ἐπιθεωρήσῃ αὐτό· ἀλλ' ὁ θαυμάσιος αὐτὸς ἄνθρωπος ἔσπευσε καὶ ἐξετύπωσε αὐτὸ ὡς ἴδιον πόνημα ὑπὸ τὸν τίτλον: «Περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως... ὑπὸ Σπυρίδωνος Λαυριώτου ἐπικληθέντος Ἀθανασίου τοῦ ἱατροῦ: ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Ἱ. Κοινότητος Ἀγίου Ὁρους Ἀθῶ 1932», 8^{ον}, σ. 15. Τὸ βιβλίον διαγράφει τὴν τελετὴν τῆς ἐξομολογήσεως, καὶ ἐρμηνεύει καὶ τὰς 10 ἐντολάς. καὶ δὲν ἀνέγνω ὁ ἐκδότης κἄν τὴν ἐν αὐτῷ ὠραίαν ἐρμηνείαν τῆς τελευταίας ἐντολῆς «οὐκ ἐπιθυμήσεις κτλ.» καὶ τὸν διδακτικὸν ἐπίλογον: «ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιήσον ἀγαθόν, καὶ πάλιν... πιστεύεις εἰς τὸν Θεόν; δεῖξον τὴν πίστιν σου διὰ τῶν ἔργων· καὶ γὰρ καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι. Σύ, ὦ χριστιανέ, τότε πιστεύεις ἔργῳ καὶ λόγῳ, ὅταν τηρῆς τὰς ἐντολάς ἅς σοι ἀνετείλατο....» (σ. 15). Ἐν τούτοις ὁ πνευματικὸς εἶναι ἀπαραμύθητος, διότι τὸ πνευματικὸν αὐτοῦ τέκνον φέρει νόθον ὄνομα, καὶ διότι ὁ ἀπλοῦς κόσμος συρρέει εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἱατροῦ καὶ οὐχὶ εἰς αὐτὸν πρὸς ἐξομολόγησιν, ὅστις ἐπιλοδόξεσε νὰ μιμηθῇ τὸν Νικόδημον κἄν τούτῳ· ἀλλ' ἐκεῖνος συντάξας τὸ «Ἐξομολογητᾶριον» ἔχυσεν ἰδρωτὰς καὶ πόνους. «τῶν γὰρ πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν τὰ ἀγαθὰ οἱ Θεοί».

***Ἡ παραχάραξις τῶν ἐν τῷ Ἀθῶ θαυμάτων τῆς Θεοτόκου.
Μυθιστορικῆ διασκευῆ αὐτῶν.***

Τὸν κολοφῶνα τῆς συγγραφικῆς ὑπὲρ τῆς ἀγιορειτικῆς ἱστορίας δράσεως ἐπέθηκεν ὁ κ. Σπυρίδων κατερχόμενος εἰς τὸν ἡμερήσιον τύπον τῆς Θεσσαλονίκης δι' «ένδῳ πρωτοτύπου ἀναγνώσματος» (γρ. μυθιστορήματος) ὑπὸ τὸν τίτλον:

«Τὰ θαύματα τῶν εἰκόνων τοῦ Ἀγίου Ὁρους γραμμένα ἀπὸ τὸν κ.

Δ. Νικολαΐδη καὶ τὸν σοφὸν μοναχὸν Σπυρίδωνα Καμπαῆ τὸν Λαυριώτην ἱατρόν». («Πρωῖνὰ Νέα» Θεσσαλονίκης, 8-18 Μαρτ. 1933).

Ἐδημοσιεύθησαν ἐν ὄλῳ 11 ἄρθρα ἤτοι τὸ α' μέρος. καὶ τί νομίζετε ὅτι διαλαμβάνουσι τὰ 11 ταῦτα ἄρθρα; τὰ 2 θαύματα τῆς Θεοτόκου τῆς Μονῆς Βατοπεδίου, ἅπερ σύμπας ὁ κόσμος τῶν εὐλαβεστάτων ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ἔμαθε ἀπὸ 300 ἐτῶν παρὰ τοῦ Ἀγαπίου Λάνδου τοῦ Κρητὸς καὶ ἀπλήστως ἀναγινώσκει μέχρι σήμερον εἰς τὴν «Ἀμαρτωλῶν σωτηρίαν» καὶ εἰς τὴν «Ἀνωτέραν ἐπισκίαν» τὴν ὑπὸ Ἀζαρίου Ἑλληνοῦ μοναχοῦ τοῦ Ῥωσικοῦ πρὸ 50ετίας ἐκ τῆς Ῥωσικῆς διαλέκτου μεταφρασθεῖσαν. Τὸ βιβλίον τοῦτο περιέχει πάντα τὰ θαυμάσια μεγαλεῖα τῆς Μητρὸς τοῦ Θεοῦ, δι' ὧν ὄντως ἐπαξίως ἐκκληροδοτήθη αὐτῇ τὸ Ἅγιον Ὁρος ὡς κτῆμα ἀναφαίρετον ὡς ψάλλει καὶ ὁ Νικαίας Πορφύριος:

Γιὰ τοῦτο καὶ μὲ δίκαιον κῆπον καὶ περιβόλι
τῆς Παναγίας Δέσποινας σὲ ὀνομάζουν ὄλοι.

Ἐξεδόθη δις μετὰ πασῶν τῶν θαυματουργικῶν εἰκόνων καὶ ἤδη ἐν Καρεαῖς παρασκευάζεται καὶ τρίτη ἔκδοσις. Τὰ θαύματα τῆς τοῦ Βατοπεδίου περιλαμβάνονται, ὡς ἐνθυμοῦμαι, εἰς 3-4 σελίδας καὶ μόνας, αἵτινες ἐν τοῖς «Πρωϊνοῖς Νέοις» ἐκτυλίσσονται εἰς 11 ἄρθρα. Εἰς ἓν σημεῖον καὶ μόνον ὁ «σοφὸς ἰατρὸς Λαυριώτης» παραπέμπει τὸν ἀφελῆ ἀναγνώστην εἰς κώδικας τῆς βιβλιοθήκης τῆς Λαύρας, κατὰ λάθος ἴσως, ἀντὶ νὰ σημαδεύσῃ τὴν σελίδα τῆς «Ἐπισκιάσεως» ἐξ ἧς ἀντέγραψεν. Ἄλλ' ἐγένετο ἕξις πλέον εἰς τὸν κωδικομανῆ ἄνδρα ἢ ἀναγωγή οὐ μόνον κοινῶν καὶ δημωδεστάτων ἀνεκδότων εἰς τοὺς Λαυρ. κώδικας, ἀλλὰ καὶ ἱστορικῶν ἀφηγήσεων γνωστῶν ἐκ τῶν ἐντύπων εἰς ὅλον τὸν κόσμον. «ἠῦρα εἰς τοὺς κώδικας τῆς Μονῆς», προοιμιάζεται συνήθως πρὸς τὸν χαίροντα ἐπισκέπτην, παρὰ τοιοῦτον «σοφοῦ» Ἀγιορείτου προσδοκῶντα ἀξιόλογόν τι νὰ ἀκούσῃ. Μὰ πάτερ, οὗτος διακόπτει αὐτόν, τοῦτο τὸ διάβασα εἰς τὴν Χαλιμᾶ κττ. Τοιαῦτα διανοήθη ὁ εὐλαβέστατος ἰατρὸς διὰ μυθιστοριακῆς παρεκβολῆς νὰ καταστήσῃ καὶ τὰ ἀπλᾶ, σύντομα καὶ ἀφελῆ τῆς Ἀγιορείτικῆς εὐλαβοῦς παραδόσεως θαύματα, συμβληθεὶς πρὸς τοῦτο μετὰ μυθιστοριογράφου. Τῇ ἀληθείᾳ οὐδεὶς ἐφαντάζετο ὅτι εἰς τὴν μακαρίαν ταύτην ἐποχὴν, καθ' ἣν τὰ ἱερὰ καὶ ὄσια ἀνιέρως ἐξευτελίζονται καὶ ἀποσκυβαλίζονται, θὰ παρουσιάζετο ἔγκριτος Ἀγιορείτης παρέχων ὕλην εἰς νέαν διακωμώδησιν τῶν τιμαλφῶν τῆς θρησκείας ἡμῶν παραδόσεων. Μυθιστορία τῶν θαυμάτων! Τί ἔχομεν νὰ ἴδωμεν ἀκόμη ἐκ τῆς παραφροσύνης τοῦ αἰῶνος, ἧτις προυχώρησε μέχρι τῶν ἀδύτων δυστυχῶς τοῦ θυσιαστηρίου. Ἀντιφάσεις, ἀναχρονισμοί, παραποιήσεις καὶ πλαστογραφίαι τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας, παρείσακτοι προσθῆκαι, καὶ ἀνόητοι διαπλατυσμοὶ τοῦ ἀρχικοῦ πυρῆνος τοῦ θαύματος. Ἴδου ἐν ὀλίγοις αἱ ἀρεταὶ τοῦ «πρωτοτύπου ἀναγνώσματος»: ἀνιέρως τῇ ἀληθείᾳ ἐκμετάλλευσίς! Φαντάζεται πᾶς τις τίνα ἰδέαν θέλει σχηματίσει τὸ κοινόν, ὅταν καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀποτολμῶνται τοιαῦτα τῶν θαυμάτων παραχαράξεις. Ἄλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια λακπατεῖται ἀνηλεῶς. Ὁ ἀρχιπειρατῆς τῶν Ἀλγερινῶν Βαρδουκὰν κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 807 (ὅτε ὁ Ἄθως πάντη παντὶ ἀπροσπέλαστος) παρουσιάζεται πρὸ τῆς ἀκμαζούσης ἐπὶ πλούτῳ μονῆς τοῦ Βατοπεδίου, ἧτις «ἐτοιμολογεῖται ἀπὸ τὸ Βάτος καὶ Παιδίου» (sic). αὕτη «κατόπιν τῆς μονῆς Μεγίστης Λαύρας ἐκτίσθη καὶ ἐπλουτίσθη βραδύτερον» καὶ ἀμέσως κατωτέρω ἐν τῷ αὐτῷ ἄρθρ. 2 (Μαρτ. 9) «ἡ μονὴ τοῦ Βατοπαιδίου κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ μεγ. Κωνσταντίνου καὶ κατεδαφισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου.....». εἰς δὲ τὴν 16 Μαρτ. ἐπιλαθόμενος ὁ διηγηματογράφος τὰ ἀνωτέρω γράφει, ὅτι ἡ μονὴ κατεστράφη ὑπὸ πειρατῶν καὶ ἀνεκαινίσθη εἶτα ὑπὸ τῶν τριῶν Ἀδριανουπολιτῶν κττ. Τῷ 807 ὁ Βαρδουκὰν ἀκούει παρὰ γέροντος ὅτι θὰ εὔρη εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος «μοναστήρια πλουσιώτατα ποῦ ἔχουν χρῆμα, ἀσημικὰ καὶ χρυσάφι ἀφθονο...χιλιάδας μοναχῶν εἰρηνικῶν ἀνθρώπων...» (8 Μαρτ. ἄρθρ. 1). Αὗται εἶναι αἱ

πολύτιμοι ιστορικαὶ γνώσεις τοῦ ἀρχαιοδίφου ἱατροῦ. «μοναστήρια πλουσιώτατα καὶ πολυάριθμα ἐν Ἀθῶ τῷ 807! Εὖγε τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἐπιστημοσύνης! Ὁ κόσμος ἀνυπομονεῖ διὰ τὸ δεύτερον τοῦ «πρωτοτύπου διηγήματος» μέρος.

Ἡ ἀφθαστος ἰδεολογία τοῦ κ. ἱατροῦ. Ἡ προδοσία τοῦ Κοινοβίου.

Ἄλλ' ὁ ἱατρὸς Σπυρίδων δὲν ἠσχολήθη μόνον εἰς τὴν φιλολογίαν, ἀλλὰ διευθύνων τὴν πρώτην τῶν Ἀθωιτίδων Μονῶν, καὶ ἀποτελῶν μετὰ τῶν ἄλλων τὴν πλειάδα τῶν Ἀγιορειτῶν λογίων, ἔγραψεν ἔστιν ὅτε ἐν τῷ Παλαμᾷ καὶ περὶ γενικωτέρων τινῶν τοῦ Τόπου ζητημάτων. Τὴν προσοχὴν μου ἐπέσυρεν ἐπιστολὴ τις ἀνοικτὴ δημοσιευθεῖσα εἰς τὸν Ε' τόμον τοῦ 1921 (σ. 542-548) καὶ ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν ἀρχιμ. Δαμασκηνὸν Παπανδρέου (νῦν Κορινθίας) Περὶ ἀγιορειτικῆς πολιτείας.— Οὗτος εἶχε ἀποσταλῆ τότε ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν Ἀλεξανδροπούλου ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ μακ. Γούναρη πρὸς σύνταξιν τῶν Κανονισμῶν τοῦ Ἀγίου Ὄρους.— Ἐνταῦθα ὁ φιλομόναχος ἱατρὸς δράττεται τῆς εὐκαιρίας, ἵνα διὰ πολλῶν μεγαληγοριῶν ἐξυμνήσῃ τὰ καλὰ τοῦ κοινοβιακοῦ βίου, ἐπιτιθέμενος κατὰ τῶν ἰδιορρυθμιτῶν, θεωρῶν αὐτὸν ὡς σωτήριον διὰ τὴν ἀναγέννησιν τοῦ Ἀγίου Ὄρους καὶ τελευτᾷ: «Εἶθε ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως ἡμῶν Κωνσταντίνου τοῦ ΙΒ' νὰ τεθῶσιν αἱ βάσεις τοῦ μεγαλείου τοῦ Ἀγίου Ὄρους καὶ τὸ χρυσοῦν ὄνομα Αὐτοῦ νὰ γραφῆ ὡς νέος Κτίτωρ (sic) καὶ ἀναμορφωτῆς εἰς τοὺς ἱστορικοὺς Κώδικας τῶν Μονῶν (οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν λησμονεῖ τοὺς Κώδικας) καὶ εἰς τὰ αὐτοκρατορικὰ χρυσόβουλλα (δὲν μᾶς ὀρίζεις καὶ τὴν θέσιν ποῦ θὰ γράψωμεν τὸ ὄνομα αὐτό;) Εἶθε αἱ προβλέψεις ἡμῶν καὶ αἱ διάθερμοι εὐχαὶ νὰ εὐοδοθῶσιν ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Γένους ἡμῶν καὶ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν τούτου τόπου. Γένοιτο» (σ. 548). Ὅταν ταῦτα ἐδημοσιεύοντο διέτρυβον ἐν Ἀθήναις ἐξόριστος ὢν ὑπὸ τῶν Λαυριωτῶν ἰδιορρυθμιτῶν προϊσταμένων, αὐτοῦ δὲ τούτου τοῦ Σπυρίδωνος ἱατροῦ ἐντείναντος τὸ σχοινίον—τὸ ἔγκλημα δ' ἦν, διότι ἐγὼ ἐκήρυξα τὸ κοινόβιον ἐν Λαύρᾳ (βλ. Πρακτικὰ τῆς Ἱ. Κοινότητος ἀρ. 4 Α' τῆς 19 Ἰαν. 1915)— καὶ ἔτριψα τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅταν εἶδον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἱατροῦ καὶ ἐνεθυμήθην τὸ τοῦ προφητάνακτος, «ἵνα τί σὺ ἐκδιηγῆ τὰ δικαιώματά μου καὶ ἀναλαμβάνεις διὰ στόματός σου τὰ ῥήματά μου;» Οὐδέποτε τὸ θράσος καὶ ἡ ἀναίδεια εὗρε γνησιώτερον τύπον. Νὰ ὁμιλῇ ὁ Σπυρίδων ἱατρὸς περὶ Κοινοβίου! ὅστις μηδενὸς βιάζοντος προὔδωκεν αὐτὸ καὶ παρέδωκεν εἰς χεῖρας τῶν δημίων τὸν ὑποφαινόμενον ὡς πρωταίτιον καὶ 87 ἀδελφοὺς τοὺς ὑπογράψαντας τὴν ἀνακήρυξιν; ἀλλ' «ἔξεστι Κλαζομενίοις ἀσχημονεῖν». Καὶ ἐνῶ οἱ ἀδελφοὶ ἐκεῖνοι, ἀποτελοῦντες τὴν ἀπόλυτον πλειονοψηφίαν τῆς Μονῆς, ἐφώναζον ὑπὲρ τοῦ Κοινοβίου καὶ διερρηγγυντο

εἰς τὴν αὐτὴν πρὸ τῶν διὰ τῆς θραυσθείσης θυρίδος εἰσελασάντων ἐν αὐτῇ 7 ἀντιπροσώπων (ἀπεσταλμένων δῆθεν ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Κοινότητος), τί ἔπραξεν ὁ γεννάδας οὗτος; ἐμφανισθεὶς ἀπροσδοκῆτως καὶ πρὸς ἐκπληξιν πάντων ὑπεδέξατο τοὺς 7 (ἐνῶ ἠτοιμάζοντο πρὸς ἀναχώρησιν, πεισθέντες περὶ τῆς θελήσεως καὶ τοῦ γνησίου φρονήματος τῶν ἀδελφῶν ὑπὲρ τοῦ Κοινοβίου) παρέδωκεν αὐτοῖς τὰς κλεῖδας καὶ τὴν σφραγιδα τῆς Μονῆς καὶ ἔλησμόνησε καὶ κοινοβίον καὶ ἰδεολογίαν. ἐνεθυμήθη ὅμως ὁ ἀρχολίπαρος νὰ ἐκλιπαρήσῃ αὐτοὺς νὰ μὴ ἀφαιρέσωσιν ἀπ' αὐτοῦ τὴν Ἐπιτροπὴν (ὥστε ὄλος ὁ ἀγὼν ἐκεῖνος, ὅστις ἠκούσθη καὶ πέραν τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος, ἦν ἡ ἐπιτροποποίηση τοῦ ἱατροῦ ἀντὶ τοῦ Κορηγίου, ὁ καυγᾶς διὰ τὸ πάπλωμα). Ἐνεθυμήθη ὁ χρηστός ἀνὴρ καὶ ἕτερόν τι. ἀφοῦ ἐτρομοκράτησε τοὺς ἀδελφούς καὶ διεσκόρπισεν αὐτοὺς ἐπὶ τῇ ἀπειλῇ, ὅτι θὰ σταλῶσι δέσμιοι εἰς τὸν εἰσαγγελέα διότι ἐφώναζον οἱ δυστυχεῖς «θέλομεν Κοινοβίον» καὶ δὲν ἔπαυον, ὑπέδειξε εἰς τοὺς 7, ὅτι ἐὰν θέλωσιν ἵνα γένωνται ἐν τάχει κύριοι τῆς καταστάσεως δέον νὰ περιορίσωσι τὸν Εὐλόγιον. καὶ οὗτοι ἐκάρφωσαν τὰς θύρας τῶν δωματίων μου καὶ μὲ ἀφῆκαν ἔγκλειστον ἐπὶ 48 ὥρας ἕως οὗ ἐξέδωκαν τὴν κατ' ἐμοῦ, ὅπως ἀναπολογῆτου, καταδικαστικὴν ἀπόφασιν περὶ ὑπερορίας. Εὐτυχῶς ἐπιζῶσιν οἱ πλείστοι τῶν ἀδελφῶν καὶ τινες τῶν 7 καὶ οἶδασιν τὰ τότε διαδραματουρηθέντα ἐν Λαύρᾳ, οἶδασιν δὲ τὸ ἄστατον καὶ παλίμβουλον τοῦ ἀνδρὸς πάντες οἱ Ἄγιορεῖται. Μετανοῶ διότι δὲν ὑπήκουσα τότε εἰς φίλους ἐγκρίτους Ἄγιορεῖτας, οἵτινες, ὅταν ἤκουσαν, ὅτι συνεβλήθη μετὰ τοῦ ἱατροῦ πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ Κοινοβίου παρήγγελλάν μοι νὰ προσέξω «θὰ σὲ τουμπάρῃ ὁ Αἰγινίτης!» Μετανοῶ οὐχὶ δι' ἄλλο τι, ἀλλὰ διότι δὲν θὰ ἐναυάγει ἡ ὡραία ἐκείνη ἰδέα, καὶ ἡ ἱερά μου Μετανοία δὲν θὰ παρουσίαζε νῦν τὴν ἐλεινήν καὶ ἀξιοδάκρυτον ταύτην κατάστασιν, κυβερνῶντος ἕκτοτε σχεδὸν ἀπολυταρχικῶς τοῦ Σπυρίδωνος ἱατροῦ. Διὰ ταῦτα πάντα καὶ ἄλλα, ἅπερ ἐν καιρῷ δημοσιευθήσονται, ἐξηγέρθη ἡ συνείδησίς μου, ὅταν ἀνέγνων τὸ ἄρθρον τοῦ Παλαμᾶ καὶ ὤκτειρα τὸν ἄνδρα ὅτι ἐμπαίζει τόσῳ ἰταμῶς θεῖα καὶ ἀνθρώπινα, καὶ δίκην χαμαιλέοντος συµμεταβάλλεται ταῖς περιστάσεσι πρὸς φανακισμὸν τῶν ἀπλουστέρων ἐμφανιζόμενος διαρκῶς ὡς ἰδεολόγος. «Ἄλλ' ἔστι δίκης ὀφθαλμός, Σπυρίδων ἱατρέ, ὃς τὰ πανθ' ὄρα». εἶναι ἀκατανόητον πῶς «ἄλλων ἱατρὸς αὐτὸς ἔλκεσι βρύων;» Διὰ τὴν καταπάτησιν τοῦ ὄρκου καὶ τῆς ὑπογραφῆς ἐκείνης παραπέμπω σε εἰς τὴν Διαθήκην τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου, ὃν σχήσεις ἐλεγκτὴν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. παραπέμπω σε εἰς τὰς ἀρὰς τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τῶν παραβατῶν τοῦ κοινοβιακοῦ τύπου (βλ. ταύτας ἐν τῇ ἐμῇ «Μοναχολογία περὶ τοῦ ἐν Ἀθῶ Κοινοβίου» Ἀθῆναι 1931, ἀνατύπ. ἐκ τῶν «Ἐναισιμίων» τοῦ μακαριωτάτου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου σ. 105-123 καὶ ἡτις ἀφιερῶνται «τοῖς πατρῴζουσιν ἀγαπητοῖς συναδέλφοις καὶ συναγωνι-

σταῖς Λαυριώταις». Περὶ δὲ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ κοινοβιακοῦ βίου ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ἰδιόρρυθμον ἐπιθι τὰ ἐν τῷ «Ἐμπρὸς» Ἀθηνῶν γεγραμμένα μοι τῷ 1923 Ἰουλίου 1).

Τὸ Ἡμερολόγιον καὶ ἡ αἵρεσις τῶν Ζηλωτῶν.

Καὶ δὲν περιορίσθη ἡ χάρις τοῦ ψυχοσώστου ἱατροῦ εἰς τὰ Ἀγιορειτικὰ μόνον ζητήματα, ἐπεξετάθη καὶ εἰς αὐτὰ τὰ τῆς Ἐκκλησίας. προσκείμενος ἀεὶ τοῖς ἀμαθέσι καὶ δεισιδαίμοσι τῶν ἀσκητῶν, ὑφ' ὧν καὶ θαυμάζεται καὶ τιμᾶται ὡς ὄσιος, ὑποθάλλει ἐκάστοτε τὰς ἀδυναμίας αὐτῶν. καὶ ἀντὶ νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτὸς τὰς ὑγιεῖς ἀρχὰς ὡς ἀρχηγὸς Μονῆς καὶ ἐπιστήμων παρασύρεται διαρκῶς ὑπ' αὐτῶν εἰς ὀλισθήματα ὀλέθρια ἀπενεγκόντα ἀποτελέσματα ἐν τῷ ἱερῷ ἡμῶν Τόπῳ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ καθόλου. Τῷ 1926 ἀναλαβὼν τὸ πρῶτον τὴν ἐν τῇ Ἱ. Κοινοῦτητι ἀντιπροσωπεῖαν τῆς Μετανοίας εὖρον ἀνάστατον τὸ ὄρος ὡς πρὸς τὸ μνημόσυνον τοῦ σεπτοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος. Ἐν ταῖς πλείοσι τῶν ἱερῶν Μονῶν καὶ ἐν πᾶσι σχεδὸν τοῖς ἑξαρτήμασι δὲν ἠκούετο ἐν ταῖς ἱεροτελεστῆσι τὸ ὄνομα τοῦ πατριάρχου ὡς νεοημερολογίτου, καὶ ἀναστάτως μεγίστη καὶ σάλος οὐκ ὀλίγος ἐπεκράτει ἐν τῷ Τόπῳ. Τότε διεβιβάσθη ὑπὸ τοῦ οἰκ. Πατριάρχου πρὸς τὴν Ἱ. Κοινοῦτητα τὸ ἐρώτημα, ἐὰν ὄντως ἀληθεύῃ ὅτι κατηγορήθη τὸ μνημόσυνον. Πολλὴ καὶ ἐμπεριστατωμένη διεξήχθη εἰς τὴν Σύναξιν συζήτησις, καθ' ἣν ἐπρότεινα, ὅτι ὁ πατριάρχης δὲν εἶναι αἵρετικὸς, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, διότι εἰσήγαγεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ νέον Ἡμερολόγιον. ἐπειδὴ οὐδεὶς κανὼν ἀπαγορεύει τὸ τοιοῦτον, εἰ μὴ μόνον τὴν μεταβολὴν τοῦ Πασχαλίου, ὅπερ δὲν θίγεται. ἀλλὰ καὶ ἐὰν ὁ πατριάρχης παρεβίασε κανόνα τινά, δὲν εἴμεθα ἡμεῖς ἀρμόδιοι νὰ κηρύξωμεν αὐτὸν αἵρετικόν, εἰ μὴ ἡ Σύνοδος, ἀφοῦ δικάσῃ αὐτόν. ἐπομένως ἢ οὕτως ἢ ἄλλως ἐσμὲν ἠναγκασμένοι τοῖς ἱεροῖς κανόσι στοιχοῦντες νὰ μνημονεύωμεν. Εὐτυχῶς πᾶσαι αἱ ἱεραὶ Μοναὶ πρὸς τὰς ἀπόψεις ταύτας συνεμορφώθησαν, ἐπίσης καὶ πάντα τὰ ἑξαρτήματα (μετὰ τὴν τιμωρίαν ἐνίων), πλὴν τῶν ἀσκητῶν τῆς Μεγ. Λαύρας, οὓς περιέθαλπεν ὁ ἱατρὸς Σπυρίδων. καὶ ἠνήφθη ἡ μεγάλη πυρκαϊὰ ἐν τοῖς ὄρεισι αὐτῆς διὰ τοῦ πνευματικοῦ Ματθαίου καὶ τοῦ Ἀρσενίου Κοτέα, οὓς θεωρεῖ θεοπνεύστους ὁ κύριος ἱατρὸς. Ἡ Ἱ. Κοινοῦτης οὐχὶ ἄπαξ διεμαρτυρήθη ματαίως. ἡ Μονὴ διὰ τοῦ ἱατροῦ ἀπήντα, ὅτι καλῶς πράττουσιν οἱ ἀσκηταί, οὓς ὀψέποτε θέλομεν ἀνακηρύξει ὁμολογητὰς τῆς πίστεως!

Κατὰ τὸ 1926 ἀνεφάνη τὸ πρῶτον Σύλλογος τῶν λεγομένων Ζηλωτῶν ἐν τοῖς ὄρεισι τῆς Λαύρας (ἵνα μὴ εἶπω ἐντός, ἀφοῦ ἐν τῷ Καταστατικῷ αὐτοῦ ὑπῆρχον καὶ προϋστάμενοι Λαυριῶται ὑπογεγραμμένοι). Ἡ Ἱ. Κοινοῦτης διεμαρτυρήθη πρὸς τὴν Μονὴν καὶ ἀπήτησε παρ' αὐτῆς τὴν ἄμεσον

διάλυσιν αὐτοῦ. Ἴδου ὁ εὐσεβέστατος Ιατρὸς τί μοι ἔγραφε διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 498 τῆς 26 Ἰουλίου 1926 ἐπιστολῆς τῆς Μονῆς:

«..... καὶ ὁ ἤδη ἰδρυθεὶς Σύνδεσμος τῶν Ζηλωτῶν Ἀγιορειτῶν μοναχῶν, ὅστις συγκρινόμενος πρὸς τὴν κελλιωτικὴν Ἀδελφότητα (ἣτις δὲν ὑφίστατο πλέον τότε) καὶ πρὸς τὸ σχίσμα τῆς ἀδελφῆς Μεγίστης Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου εἶναι μᾶλλον ἐπωφελῆς ἢ κινδυνώδης. Διότι ἡ μὲν κελλιωτικὴ Ἀδελφότης ἀντιδρᾷ διὰ τῶν δικηγόρων της κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἱ. Κοινότητος (καὶ ὅμως ἦσαν οἱ πρῶτοι φίλοι σου οἱ προεδρεύοντες ταύτης). ἀπόδειξις ἡ βραδύτης τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Κατ. Χάρτου καὶ λοιπά. τὸ δὲ σχίσμα τοῦ Βατοπεδίου εἶναι ἐστία ἐπικίνδυνος μέλλουσα νὰ μεταδώσῃ, ἐὰν ἐπιμείνῃ καὶ εἰς ἄλλα Ἀγιορειτικὰ κέντρα, τὰς ἀκτίνας της. Καὶ ὅμως ἡ μὲν Ἀδελφότης τῶν κελλιωτῶν ἐργάζεται ἀνενοχλήτως (σᾶς ἔγραψα ἐπισήμως, ὅτι διελύθη ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου. καὶ τὸ πρῶτον μου μέλημα μόλις παρουσιάσθην ἐν τῇ Ἱ. Κοινοῦτητι ἦτο αὐτό. καὶ εὐχαρίστως μὲ ἤκουσαν οἱ ἀδελφοὶ κελλιῶται, καὶ μάλιστα διὰ τὴν ὑπακοὴν ἡ Ἱ. Κοινοῦτης ὅλον τὸ προεδρεῖον διώρισεν εἰς τὴν διακονίαν τοῦ Πρωτάτου) ἐπὶ ζημίᾳ τῆς Ἱ. Κοινοῦτητος εἰς δὲ τὸ Βατοπέδιον ἐδόθη ἡ ῥάβδος τοῦ Πρωτεπιστάτου, ἣτις ἐστὶν ἔμβλημα ἱερὸν τῶν καθεστώτων καὶ τῶν προνομίων..... (ἐδημοκόπησας οὐκ ὀλίγον διότι ἐγὼ ἐνεχείρισα τὴν ῥάβδον. καὶ ἐξήγειρας ὅλους τοὺς ἀδελφοὺς τῆς Μονῆς ἀσκητὰς καὶ κελλιώτας ἐναντίον μου. λησμονεῖς, ὅτι ἐγὼ, ἐπειδὴ τις ἀντίδρασις εἰς τὴν Ἱ. Κοινοῦτητα, ἠρώτησα ἐπισήμως τὴν Μονήν, καὶ μοι ἔγραψες νὰ δώσῃς τὴν ῥάβδον, ἵνα μὴ δημιουργηθῶσι ζητήματα, καὶ χάσωμεν τὰ Μετόχια;) ἐνῶ οἱ Ζηλωταὶ μοναχοὶ τῶν πατριῶν καὶ τῶν καθεστώτων (νὰ ἔχῃς τὴν εὐχὴν των), ἴσως ἐν καιρῷ τεθῶσιν εἰς τὸ πλευρὸν τῆς ἱερᾶς Κοινοῦτητος. καθότι ἐὰν ἀναγνώσῃ τις τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῶν Πατριαρχείων Κωνσταντινουπόλεως «Ἡ Ὁρθοδοξία», ἐνθα λέγει περὶ νηστείας, ἀκολουθιῶν, ἀγαμίας ἐπισκόπων, διὰ τὸ Πασχάλιον, ὅτι οὐδὲν ἐστὶ πέντε ἡμέρας πρότερον καὶ πέντε ἡμέρας ὕστερον, διὰ τὴν περιβολὴν τῶν κληρικῶν, διὰ ἔγκομον ἢ ἄκομον (sic) κτλ. (οὐδαμοῦ ἀνέγγων τοιαῦτα) τὸ νέον ἡμερολόγιον εἶναι ἀρχὴ ὀδίνων. Ἐπομένως νομίζομεν, ὅτι αἱ φωναὶ αὗται αἱ ἐξ Ἀγίου Ὄρους προερχόμεναι ἀναγκαιώσονται τὴν ὁρμὴν τῶν νεωτεριστῶν πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς Δύσεως (σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν πληροφορίαν. ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι γνωρίζομεν, ὅτι ἀπὸ τοῦ Μιχ. Κηρουλαρίου πᾶσα ἐπικοινωνία ἔχει παύσει). Ἅγιον καὶ θεάρεστον θὰ ἦτο, ἐὰν ἡ φωνὴ αὕτη ἐξήρχετο ἐκ τῆς Ἱ. Κοινοῦτητος (εὐγε!) καὶ ἐβροντοφώνει αὕτη εἰς τοὺς ἰθύνοντας τὰ τῆς Ἐκκλησίας ὄρια αἰῶνια μὴ μέταιρε ἃ οἱ πατέρες ἡμῶν ἔθεντο. ἀλλ' ἀφοῦ αὕτη σιωπᾷ οἱ λίθοι κεκραῖξοσι (γρ. κεκραῖξονται). Διὰ δὲ τοὺς ἀσκητὰς... ἀρκοῦσιν αἱ πιέσεις τῆς Πολιτείας διὰ νὰ ἐπισπεύσωσι τὸν θάνατον, καθὼς αὕτη νομίζει, τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Τόπου. μὴ καὶ ἐξ οἰκείων τὰ βέλη (ὥστε οἱ Ζηλωταὶ εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ Τόπου. τὰ λοιπὰ ὡς ἀσυνάρτητα πάντῃ ἀκατανόη-

τα). Οὕτω γράφων καὶ χείρων ἐργαζόμενος ὁ κύριος ἰατρός ἐπηύξησε τὸ τάγμα τῶν Ζηλωτῶν. Μικροῦ δεῖν καὶ ἐντὸς τῆς Μονῆς θὰ διεκόπτετο τὸ μνημόσυνον, χάρις εἰς τὸν ἀκράτητον ζῆλον τῶν δύο ἀρχηγῶν τῶν Ζηλωτῶν τοῦ ἱατροῦ καὶ τοῦ Γερμανοῦ. Τούτου ἕνεκα ἠναγκάσθη νὰ παρακαλέσω τὴν σεβ. πατριαρχικὴν ἐξαρχίαν τὴν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ διαπρεποῦς μητροπολίτου ἁγίου Τραπεζοῦντος κ. Χρυσάνθου, παρεπιδημοῦσαν τότε ἐν ταῦθα, ἥτις μὴ φεισθεῖσα κόπων ἀφίκετο εἰς τὴν Μονὴν μετὰ τοῦ Διοικητοῦ κ. Ν. Λέλη καὶ τοῦ λαμπροῦ δικαστικοῦ ἀνακριτοῦ κ. Δ. Χρυσανθοπούλου. Ὁ ἅγιος Τραπεζοῦντος διὰ τῆς ὑπομονῆς, μακροθυμίας καὶ τῶν συνετῶν αὐτοῦ λόγων κατώρθωσε νὰ πείσῃ εἰκοσάδα ἀδελφῶν, ὅπως ἀποκηρύξωσι τὸν παράλογον αὐτῶν ζῆλον. διὰ τοὺς ὑπολειφθέντας καὶ συλλογιζομένους ἔτι 7-8 ἠτοιμάσθησαν τὰ ἀπολυτήρια, ἵνα ὡς ἀμετάπειστοι ἐκβληθῶσι τῆς Μονῆς. καὶ ἐπὶ τῇ ἐπισήμῳ ταύτῃ ὑποσχέσει τῆς Συνάξεως ἀνεχωρήσαμεν μετὰ τῆς σεβ. πατρ. ἐξαρχίας διὰ Καρεάς. Ἄλλ' ἠπατήθημεν, διότι τῇ ἐπεμβάσει τοῦ ψυχασώστου ἱατροῦ δὲν ἐξεβλήθησαν οὗτοι. Τοῦτο πληροφορηθεὶς ἐν ἱερᾷ ἀγανακτήσει ἔγραφον μετὰξὺ ἄλλων εἰς τὴν Μονὴν (διὰ τοῦ ὑπ' ἀρ. 3 ἀπὸ 11 Ὀκτ. δελτίου):

«Ἐ, λοιπόν: «ἠὐλήσαμεν μὲν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε, ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ἐκόψασθε» (Ματθ. 11, 17). Φαίνεται σωτηρία δὲν ὑπάρχει, ἀπωλέσαμεν τὸν νοῦν. Ἐγὼ ἐν τούτοις διὰ νὰ εἶμαι ἐν τάξει ἐγείρω κραυγὴν διαμαρτυρίας διὰ τὴν ἔλλειψιν πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας ἐν τῇ Μονῇ τῆς Μετανοίας μου καὶ ἀπεκδύομαι πάσης εὐθύνης, ἐὰν δὲν σπεύσητε ἐντὸς τῆς ἡμέρας νὰ δώσητε τὰ ἀπολυτήρια εἰς τοὺς παλινωδήσαντας καὶ ἀδιορθώτους, τοὺς ἀνθισταμένους δὲ καταγγείλητε ἐπισήμως..... Εἶμαι ἀμέτοχος. λυποῦμαι καιρίως ταῦτα γράφων, ἀλλ' ἢ περίστασις εἶναι δεινὴ καὶ οὐκ ἔστι ἄλλως γενέσθαι. ἔχω τὴν συνείδησιν ἀναπεπαυμένην, ὅτι ἐπραξα τὸ πᾶν νὰ σώσω τὴν κατάστασιν. δὲν ἠθελήσατε». Μόλις κατώρθωσα νὰ συγκρατήσω καὶ τὴν δικαίαν τῆς σεβ. ἐξαρχίας ἀγανάκτησιν. οἱ δὲ ὀλίγοι ἐκεῖνοι Ζηλωταὶ διέμενον μέχρι τῆς εἰς Ἱεροσόλυμα ἀποδημίας τοῦ κ. ἱατροῦ ὅτε ἐξεδιώξαμεν τοὺς ἡμίσεις καὶ τοὺς ὑπολοίπους πέρυσιν, ὅταν ἀνέλαβον ἐπὶ ἑξάμηνον τὴν διεύθυνσιν τοῦ Γραφείου τῆς Μονῆς. Οὕτω δὲ χάριτι θείᾳ ἀπηλλάγη τελείως ἡ Μονὴ τῶν ἀζηλώτων Ζηλωτῶν.

Ἦδη πληροφοροῦμαι ὅτι ἀφοῦ ὁ κύριος ἰατρός ἀνέτρεψε τόσας σωτηριώδεις πράξεις ἀποφασισθεῖσας ὑπὸ τῆς Συνάξεως κατὰ τὸ ἑξάμηνον τῆς ὑπ' ἐμοῦ διευθύνσεως τοῦ Γραφείου, ὡς καὶ τὸν συνταχθέντα Κανονισμόν τῆς Μονῆς, ἀνεθεώρησε καὶ τὰ κατὰ τῶν Ζηλωτῶν μέτρα, ἀφ' ὧν δὲν δύναται ν' ἀποσπασθῇ. Οὕτω εἰς τὸν Διάχο-Γερμανόν, ὅστις μὴ μνημονεύων τοῦ Πατριαρχοῦ εἶχε πανθῆ τῆς λειτουργίας, ἐδόθη ἡ ἄφεσις χωρὶς νὰ δείξῃ οὔτε σημεῖα μεταμελείας. καὶ τοῦτο «διὰ τὸ προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας καὶ τὰς πολλὰς ἐκδουλεύσεις πρὸς τὴν Μονὴν» (διότι πρῶτος ἐχρέωσεν

αὐτὴν διὰ ποσοῦ 600,000 δρχ. ἀνεγείρας τὸν Πύργον). Ἐτοιμάζεται δὲ θερμὴ ὑποδοχὴ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀποβληθέντας ζουρλωτάς!

Ἴνα δὲ πᾶς τις θαυμάσῃ τὴν ἐν τῷ πολυθρῦλῳ τούτῳ ζητήματι νοοτροπίαν τοῦ κ. ἱατροῦ ἐπισυνάπτω καὶ τήνδε πρὸς τὴν Ἱ. Κοινότητα ὑπ' αὐτοῦ γραφεῖσαν ἐπιστολὴν τῆς Μονῆς.

Τ. Σ. Ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Μεγίστης Λαύρας τῇ 4 Νοεμβρίου 1928

Ἄριθ. 563

Τὴν ὑμετέραν Πανοσιολογιότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατισπαζόμεθα (ἀντιγράφομεν πιστῶς χωρὶς νὰ ἐπανορθώσωμεν σφάλματα).

Ὅτε τὸ πρῶτον ἔμαθεν ἡ καθ' ἡμᾶς Ἱερὰ Μονὴ ὅτι μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Σεβαστῆς Δισενιαυσίου Συνάξεως θὰ κληθῇ διπλὴ ἔκτακτος, ὅπως ἐπιληφθῇ τοῦ πολυθρῦλλῆτου ζητήματος τοῦ μνημοσύνου τοῦ σεπτοῦ ὀνόματος τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριάρχου εἰς Ἡν πνευματικῶς ὑπαγόμεθα, ἐπλήσθη χαρᾶς, διότι ὡς γνωστὸν τὸ πολύκροτον τοῦτο ζήτημα ταράττει καὶ ἀνησυχεῖ σύμπαντα τὸν Ἱερὸν ἡμῶν τόπον, καὶ ἰδίως τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Μονήν, ἧς οὐ μόνον αἱ Ἱεραὶ Σκῆται Ἀγίας Ἀννης, Καυσοκαλυβίων, Ῥουμανικῆς τοῦ τιμίου Προδρομοῦ δὲν μνημονεύουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ Ἡσυχαστήρια καὶ ἅπαντα ἡμῶν ἡ περιοχὴ, μηδὲ τῶν ἔξωθεν τῆς Μονῆς Καθισμάτων ἐξαιρουμένων, καὶ τὸ τὰ μάλιστα λυπηρὸν 20 σχεδὸν Πατέρες τῆς Μονῆς μας οἱ καλύτεροι διακονηταὶ ἀπεχωρίσθησαν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συνάξεων διὰ νὰ μὴ ἀκούωσι τὸ μνημόσυνον. Μάτην ἀπέβησαν αἱ ἐπανειλημμένα ἐγκύκλιοι ἐπιστολαὶ τῆς τε ὑμετέρας Πανοσιολογιότητος καὶ ἡμῶν, μάτην αἱ προφορικαὶ παραινέσεις διατί; διότι ἐγράφη εἰς τὰ θύραθεν φύλλα ὅτι ἡ Α. Θ. Π. ὠριγενίζει, εἰς δὲ τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ἡ Ἐκκλησία» ὅτι ἐν συνενοήσει μετὰ τοῦ Κανταουρίας Ἀγγλου Ἀρχιεπισκόπου θὰ παραπέμψῃ τὸ Πασχάλιον εἰς τὴν Κοινωνίαν τῶν ἐθνῶν ἐφεισιβάλλοντες εἰς ταύτην ὡς εἰς ἐφετεῖον θεόπνευστον ἀπόφασιν 7 Οἰκουμενικῶν Ἀγίων Συνόδων, ἧτις θὰ καθορίσῃ νὰ ἐορτάζηται τὸ Ἅγιον Πάσχα τῇ Κυριακῇ μετὰ τὸ δεύτερον Σάββατον τοῦ Ἀπριλίου μηνὸς ὅτι τῷ 1933 ὁπότε ἡ 1 Ἰανουαρίου θὰ εἶναι Κυριακὴ θὰ ἀρχίσῃ νέα χρονολογία μὲ 13 μῆνας, οὕτως ὥστε ἕκαστος μὴν ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Κυριακὴν καταργουμένης οὕτω τῆς χριστιανικῆς 20 αἰώνων!!! χρονολογίας κ.τ.τ. καὶ οὕτως ἐσχηματίσθη καταπληκτικὸν ρεῦμα κατὰ τοῦ μνημοσύνου ὅπερ ἀδυνατεῖ ἡ Ἱερὰ ἡμῶν Μονὴ νὰ ἀναχαιτίσῃ, ὡς τοῦτο ἐπανειλημμένως ἐδήλωσε τῇ ὑμετέρῃ Πανοσιολογιότητι. Κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ ἀφίχθη καὶ ἡ σεπτὴ ἐξαρχία εἰς τὸν τόπον μας λίαν ἐπικαίρως, ἵνα ἐπιληφθῇ τοῦ ζητήματος ἡ ἔκτακτος διπλὴ ἢ ἡ Ἱερὰ Κοινότης μετὰ τριῶν ἐπιλέκτων μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἱεραρχίας ὁπότε θὰ ἐτίθετο τὸ ἐρώτημα εἶναι ἀληθῆ τὰ γραφόμενα; ὄχι τότε θὰ παρακληθῇ ἡ Σεβαστὴ Ἐξαρχία νὰ συ-

στήση τῇ Α. Θ. Π. ὅπως εὐαρεστηθῆ καὶ ἀπολύσῃ χάριν τῆς ἐνότητος τῶν τέκνων τῆς ἐγκύκλιον διαφεύδουσα τὰ γραφόμενα ἐν τῷ τόπῳ καὶ καθησυχάζουσα τὰς συνειδήσεις, ἢ ἐὰν εἶναι ἀληθῆ νὰ κανονίσῃ ἕκαστος τὴν θέσιν του κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς συνειδήσεως. Φθόνῳ ὅμως τοῦ πειρασμοῦ, οὐκ ἴσμεν πως, ἐπηκολούθησαν παρεξηγήσεις καὶ εἶναι φόβος μὴ χάσωμεν τὴν εὐκαιρίαν ταύτην, πρὸς διαιώνισιν τοῦ σχίσματος ἐπὶ ἀνυπολογίστῳ ζημίᾳ τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν τόπου ἣτις δύναται νὰ φθάσῃ μέχρι διαλύσεως Ἱερῶν Μονῶν ἐὰν δὲν ἀρθῶσιν αἱ παρεξηγήσεις αὗται· τοῦθ' ὅπερ νομίζομεν πολὺ εὐκόλον ἀρκεῖ νὰ ἐπικρατῇ καλὴ θέλησις. Διότι ἐὰν μὲν εἶχε ἀληθείας, ἔστω καὶ ἴχνος, ὅτι ἡ Σεβαστὴ Ἐξαρχία ἦλθεν ἀπρόσκλητος μὲ πρόγραμμα ὅπως ἐπιβληθῆ εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς διὰ τῆς ἐπιβολῆς, φερ' εἰπεῖν τοῦ νέου ἡμερολογίου ἢ τινος ἄλλης κοσμικῆς καινοτομίας, ἀξιέπαινος θὰ ἦτο ἡ στάσις τῆς πλειονοψηφίας ἣτις τότε θὰ ἦτο παμψηφεί, ὡς ἐπὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ ἁγίου Μαρωνίας κ. Ἀνθίμου ἀπεναντίας ὅμως ἦλθεν ἀπλῶς νὰ παρακολουθήσῃ τῶν καθ' ἡμᾶς. Ποῖον δὲ ἄλλο ζήτημα τῶν καθ' ἡμᾶς ἐστὶ φλέγον καὶ τῆς ἡμέρας εἰ μὴ τὸ τοῦ μνημοσύνου καὶ τὸ τῶν Μετοχιῶν;.....

Οἱ Ἐπίτροποι τῆς Ἱερᾶς καὶ Σεβασμίας Μονῆς τῆς

Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου.

Γέρων Γερμανὸς Ἱεροδιάκονος, Γέρων Ἡλιόδωρος

καὶ οἱ σὺν ἡμῖν ἐν Χῶ ἀδελφοί.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη δὲν ἐπεδόθη εὐτυχῶς πρὸς τὴν Ἱ. Κοινότητα, ἅτε ἔμοῦ μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων Βατοπεδίου καὶ Ἰβήρων μὴ συνεδριαζόντων, ἔνεκα τῆς ἀναφύσεως ῥήξεως πρὸς τὰς 17 Μονάς, αἵτινες κατ' ἀρχὰς ἐκηρύχθησαν κατὰ τῆς πατρ. ἑξαρχίας. Ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἡ Μεγ. Λαύρα εἰσηγουμένου πάντοτε τοῦ εὐσεβεστάτου ἱατροῦ κατήγγελλε μικρῶ πρότερον τὸν Οἶκ. Πατριάρχην πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα Ἱεροσολύμων καὶ Ἀντιοχείας καὶ ἠρώτα, ἐὰν ἐπιτρέπηται Ὁρθόδοξος μοναχὸς νὰ μνημονεύῃ αὐτόν. Τὰ δὲ ἄρθρα τῆς κατηγορίας ἐστάλησαν ὑπὸ τοῦ κ. ἱατροῦ πρὸς τοὺς κακοὺς Ζηλωτάς, οἵτινες περιέφερον αὐτὰ ἐν θριάμβῳ ὡς ἐκ τῆς Μεγίστης Λαύρας προερχόμενα.

Τοῦ αὐτοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς Λαύρας καὶ ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Σπυρίδωνος Λαυριώτου ἡ πλαστογραφία τοῦ πρακτικοῦ τῆς τοπικῆς Συνόδου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθούσης τῷ 1583 (Πρᾶξις συνοδική, ἐν ἣ καὶ ἀποβολὴ τοῦ νέου καλενταρίου, ἢ τῆς περὶ τὸ πάσχα λατίνων καινοτομίας ἐν Τομ. Ἀγάπης τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δοσιθέου, σ. 541-547, πρόσεχε ἀναγνώστα ὅτι οὐχὶ περὶ ἡμερολογίου, ἀλλὰ περὶ πασχαλίου ὁ λόγος). Τὸ πλαστογραφημένον χειρόγραφον ὅπερ διὰ τοῦ Ἀθανασίου μοναχοῦ Βαλσαμάκη ἐστάλη ὑπὸ τοῦ κ. ἱατροῦ πρὸς τὸν πνευματικὸν Ματθαῖον εἰς τὸ ἡσυχαστήριον τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐδημοσιεύθη ἀμέσως καὶ ἔχει τὴν ἐξῆς δήλωσιν: «Ἀντίγραφον ἐκ τινος χειρογράφου Κώδικος εὐρισκομένου

παρὰ τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει Μεγίστης Λαύρας τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου περὶ τοῦ Καινοτομηθέντος Καλενταρίου πρὸ 12 ἡδὴ ἡμερῶν ἀρχίζειν τοὺς μῆνας». Ἡ προσθήκη, ἣτις παρεισήχθη περὶ τὸ τέλος τοῦ Πρακτικοῦ καὶ πρὸ τῶν ὑπογραφῶν τῶν πατριαρχῶν λέγει: «Ὅποιος δὲν ἀκολουθεῖ τὰ ἔθιμα τῆς Ἐκκλησίας... καὶ θέλει νὰ ἀκολουθῇ τὸ Γρηγοριανὸν Πασχάλιον καὶ Μηνολόγιον τοῦ Πάπα τῶν ἀθέων ἀστρονόμων καὶ ἐναντιώνεται εἰς ὅλα αὐτὰ καὶ θέλει νὰ τὰ ἀνατρέψῃ καὶ νὰ χαλάσῃ ἃς ἔχη τὸ ἀνάθεμα, ἃς εἶνε ἔξω τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τῆς τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως...». Ἐκυκλοφόρησε κατ' ἀρχὰς μετ' ἄλλων φληναφημάτων τοῦ παπᾶ Ματθαίου εἰς ἰδιαίτερον φύλλον, ἔπειτα διὰ τῶν ἐφημερίδων καὶ διαφόρων λιβέλλων οὗς ἐκδίδωσι τὸ μικρὸν σύνταγμα τῶν Ζηλωτῶν κατὰ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ φέρεται μέχρι τοῦ νῦν ὑπ' αὐτῶν ὡς διῆπετὸς παλλάδιον. Περὶ τῆς ἀνιέρου ταύτης νοθεύσεως τοῦ Πρακτικοῦ τοῦ Ἱερεμίου ἠσχολήθη ἰδιαίτερος ὁ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομος ἐν τῇ «Ἐκκλησία» τοῦ 1931 (καὶ ἡ λεπτομερὴς αὕτη πραγματεία ἐκυκλοφόρησε καὶ ἰδιαίτερος)¹. Τὸ τερατῶδες τοῦτο τοῦ Ἰακώβου Νεασκητιώτου νόθευμα, οὐ μόνον παρέδωκεν εἰς κυκλοφορίαν εὐρυτάτην ὁ θεοφοβούμενος ἀνὴρ, ὡς γνήσιον πρακτικὸν τοῦ Ἱερεμίου, προσέθετο καὶ ἑτέραν πλαστογραφίαν, ὅτι προέρχεται ἐκ λαυρ. κώδικος (ἐνῶ κατ' ἀλήθειαν ἀντεγράφη ἐκ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος). Μόλις δὲ μετὰ τριετίαν ὄλην οἱ νηφαλιώτεροι τῶν ἀσκητῶν ἀντελήφθησαν τὴν παραχάραξιν, καὶ μάλιστα, ὅταν εἶδον εἰς τὸν τύπον, ὅτι ἡ συνελθοῦσα Ἱεραρχία τῆς Ἑλλάδος κατέκρινε τοὺς Ἀγιορείτας ὡς πλαστογράφους καὶ παραχαράκτας τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ πρακτικῶν τῶν συνόδων (ἐνῶ μέχρι τοῦδε ὁ κόσμος ὅλος καὶ ἡ ἱστορία ἐνόμιζεν αὐτοὺς αὐστηροὺς θεματοφύλακας τῶν ἱερῶν παραδόσεων). Τότε προσελθὼν ἐμοὶ ὁ εἰρημένος Βαλσαμάκης λόγιος μοναχὸς καὶ φαρμακαποιός, ὡς ὁ πατὴρ Γεράσιμος Μενάγιας ἐπιστήμων (χημικὸς τῆς Ἑλβετίας) ἀνὴρ καὶ εἰς ἄκρον ἀρετῆς ἑλλητικῶς, τὸ καύχημα τῆς ἐρήμου, ἠρώτησάν με ἐὰν τὸ ἔντυπον προέρχεται ἐκ τοῦ παρὰ Δοσιθέῳ πρακτικοῦ, ἀλλ' ὡ ἀγαθοί, ἀπήντησα, δὲν βλέπετε, ὅτι ἡ προσθήκη πάντῃ ἀνομοιοτάτη ἐστί, ἄτε καὶ εἰς τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν γεγραμμένη, καὶ ὅλως ἀσυνδέτως καὶ ἀνακολούθως προσφύεται; Ἡνοιξα δ' αὐτοῖς τὸν Τόμον Ἀγάπης καὶ ἐπέισθησαν ὀφθαλμοφανῶς περὶ τῆς παραχαράξεως, καὶ διέρρηξαν οἱ δυστυχεῖς τὰ ἱμάτια, διότι οὐ μόνον αὐτοὶ ἐπλανήθησαν ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἐπλάνησαν. Τότε ὁ κ. Βαλσαμάκης καλέσας παρ' ἐμοὶ τὸν καλὸν ἱατρὸν ἤλεγξεν αὐτὸν κατὰ πρόσωπον, διότι ἐχρησιμοποίησεν αὐτὸν ὡς διαγγελέα τοῦ πλαστο-

¹ Ἐλεγχος παραποιήσεως Συνοδικῶν πράξεων καὶ πατριαρχικῶν ἐγγράφων, ὑπὸ Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Χρυσόστομου, Ἀθῆναι 1931, σ. 17 ἑ.

γραφήματος. ἔμεινα κἀγὼ κατάπληκτος, ὅταν ἤκουσα παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ὅτι οὕτως εἶχε τὸ πρᾶγμα. Τότε πρὸ τῶν ἀπειλῶν προύτεινεν ἐπὶ Συνάξει καὶ ἔγραψεν ὁ ἴδιος ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς ἀσκητὰς δι' ἧς ἡ Μονὴ προτρέπετο αὐτοὺς οὐδεμίαν προσοχὴν νὰ δίδωσιν εἰς τὸ ἔντυπον ἐκεῖνο, ὡς παρακεχαραγμένον. ἀλλὰ μάτην. τὸ κακὸν εἶχε ῥίψει τόσῳ βαθείας τὰς ῥίζας, ὥστε ὁ ὄμιλος τῶν Καυσοκαλυβιτῶν Ζηλωτῶν ἀπήντησε μετὰ πρωτακούστου θράσους καὶ ἰταμότητος: «Ἡμεῖς πιστεύομεν εἰς τὸ ἔντυπον, διότι συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑγιὲς φρόνημα τῆς ἐκκλησίας καὶ οὐχὶ εἰς ὅσα γράφει ὁ πατριάρχης Δοσίθεος, ὅστις ἐξηγοράσθη ὑπὸ τοῦ Πάπα»!!! Ἴδου κὺρ ἰατρὲ ποῦ κατήντησας τοὺς ἀνθρώπους τούτους. ἐκ τῶν χειρῶν σου θὰ ζητήσῃ ὁ Θεὸς τὰς ψυχὰς αὐτῶν. ὅταν τὸν μέγαν Δοσίθεον, τὸν μεγαλύτερον παπομάχον τῆς Ἐκκλησίας, ὅστις διὰ 4 κολοσσιαίων τόμων (μεγαλύτερον βιβλίον τῆς Δωδεκαβίβλου δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Ἀνατολῇ), διεπόμευσε τὴν Δυτικὴν πλάνην ἀποκαλοῦσιν ἐξωνημένον, τί μένει πλέον; Ἄντι νὰ προφυλάξῃς τοὺς ἀπλοϊκοὺς ἀσκητὰς, οἵτινες κατὰ τὰ ἄλλα εἰσὶν ἀγαθώτατοι, ἀπὸ τῆς λύμης τῶν αἰρετικῶν τῶν γῆν καὶ θάλασσαν περιαγόντων ἵνα προσήλυτον ἓνα ποιήσωσι, σὺ κατέστησας αὐτοὺς υἱοὺς γέεννης! «Τὸ ἀργύριον ὑμῶν ἀδόκιμον» (Ἡσαΐου α', 22), ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος συμβουλεύει: «Πάντα μοι περισκέψασθε ἐν ταῖς κρυπταῖς ἀποθήκαις, μήπου κίβδηλος ἢ δραχμὴ, τουτέστι μήπου τὸ δόγμα παραπεποιημένον οὐκ ἐκ πνεύματος σημειωθὲν ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ τῆς ἀληθείας χαράγμασιν, ἀλλὰ διὰ προφητῶν ἡμῖν καὶ ἀποστόλων ἐχαρίσατο, ἀλλ' ὑπ' ἀνδρῶν ἐπιβούλων ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπινοίας λαθραίως καὶ δυσφωράτως παρακοπτόντων, οἱ τὰ ἀλλότρια νομίσματα τὴν τοῦ ἐχθροῦ μορφήν περικείμενα τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς ἐπεισάγοντες, τὸν τε μέγαν πλοῦτον διέφθειραν καὶ ἀμφιβολίαν τῆς ἐκλογῆς τοῖς πολλοῖς ἐνεποίησαν· ὀλίγοι γὰρ οἱ δόκιμοι τραπεῦται» (Τόμ. Α', 589 Ε, ἐκδ. Garnier, Parisiis 1889). Προσέξατε, ἅγιοι πατέρες, οἱ τὰς ἐρήμους οἰκοῦντες, καὶ τὴν σωτηρίαν ὑμῶν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἀνατιθέμενοι, ἄνευ κηρύγματος καὶ ἄλλης παραμυθίας διάγοντες, διότι λύκοι βαρεῖς ἐπιφαίνονται ἐν σχήματι προβάτων, ἵνα κατασπαράξωσιν ὑμᾶς. Ὁ δυστυχῆς Βαλσαμάκης, ὁ πλήρης αὐταπαρνήσεως καὶ εἰς ἄκρον ἀκτήμων μοναχός, ὁ πολλοὺς πλείστους κώδικας ἀντιγράψας τῷ πολυγράφῳ ἰατρῷ, εἰς ἀμοιβὴν ἔλαβε τῆς πλάνης τὸ δέλεαρ. Ἰαθεὶς δὲ Θεοῦ εὐδοκία ἔστρεψε τὰ νῶτα ἀφ' ἡμῶν καὶ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἰορδάνου μετετέθη. Πόσοι ἄλλοι φερέλπιδες νέοι ἔρχονται καὶ ἐντὸς τῆς καταστάσεως τοῦ ἀσκητικοῦ γενόμενοι βίου ἀποτροπιαζόμενοι ἐπανερχονται εἰς τὰ ἐγκόσμια. ἡ ἔρημος τοῦ Ἁθωνος ἡ ἁγία, ἦν τοσοῦτον ἐξεθειάσαμεν εἰς τὸν Α' τόμον τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἀσκητισμοῦ, κατήντησεν ἀγρία. «ζῆλος καὶ ἐριθεία, ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα». Τί ὠφελεῖ ἡ ἐπιμονὴ τοῦ μακαριωτάτου Ἀθηνῶν ἀπαιτοῦντος παρὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ὡς ἔχω μαθῶν, τὴν ἐκδοσὶν ἀφορισμοῦ κατὰ τοῦ ἐπικινδύνου

ζηλωτοῦ ἱατροῦ μετὰ τῶν ζηλωτῶν, καὶ πατριαρχικοῦ μετὰ τῶν πατριαρχικῶν; ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς τῇ ἀληθείᾳ κατήντησεν ἄξιος οἴκτου. Πανταχοῦ ἐπιφύεται, ἀλλὰ καὶ πάντοτε ἀποτελεσματίζεται. Ἄφεις τὴν θεῖαν τέχνην τοῦ Ἰπποκράτους, πεντηκοντούτης τὴν ἡλικίαν ἐνεθυμήθη τὰς κλεινὰς Μούσας, ἃς κακῶς ἐθεράπευσε, καὶ περιάγει φυλλάδας τινὰς πρὸς ἐξευτελισμὸν αὐτῶν ἀνὰ τὰς ἀγυῖας, ὡς πρὸ τοῦ Ὁρολογίου τοῦ Πειραιῶς, ὡς καὶ τῆς φιλολογίας, δι' ἣν οὐδόλως ἐκοπίασεν. Κατατήκεται ὑπὸ παραλόγου πόθου, ἵνα κατακλύσῃ τὸν κόσμον διὰ περιττῶν βιβλίων καὶ τῆς κενῆς σοφίας, αὐτὸς δὲ μηδὲν σπουδάζων δὲν ἀναγινώσκει οὔτε τὰ χρήσιμα, ἀφοῦ καὶ αὐτὰ τὰ ἱατρικὰ ἀπὸ 30ετίας ἤδη ἐκποδῶν ἐποιήσατο. Γράφων ἀντιγράφων ἄλλους αἰεὶ τὰ σφέτερα δημοσιεύει, χωρὶς ὅμως αὐτὸς νὰ ἐπιστήσῃ τὸν νοῦν καὶ νὰ ἐγκύψῃ εἰς τὰ γραφόμενα. παραδίδωσι δὲ τοῖς ἄλλοις «μέγα βιβλίον» ἀλλ' αὐτὸς ἀποφεύγει τὸ «μέγα κακὸν» ὡς φρόνιμος. Φειδόμενος τῶν ἐγκεφαλικῶν κυττάρων ἀποφεύγει μετὰ τῆς σκέψεως καὶ τὴν μελέτην. καὶ ὅμως «Μελέτη τὸ πᾶν» εἶπε Κλεόβουλος ὁ Λύνδιος, εἰς τῶν 7 σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. καὶ αἱ μοναὶ ἐκλήθησαν φροντιστήρια ἐκ τοῦ φροντίζειν καὶ ἐρευνᾶν τὸν βίον κττ. Τῷ κανόνι τούτῳ στοιχοῦντες καὶ οἱ ἀείμνηστοι ἡμῶν γέροντες ἦσαν δεινοὶ μελετηταί, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πολυγράφοι. Ὁ μακ. προηγ. Κοσμᾶς, θεολόγος οὐ τῶν τυχόντων, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὸν κάλαμον ἐχειρίζετο. λέγεται ὅτι παρεκλήθη ὑπὸ τῶν πατέρων νὰ ἀντικρούσῃ τὸν Παπαρρηγόπουλον ἐκδιδόντα τότε τὴν Ἱστορίαν καὶ πολλὰ κατὰ τῶν μοναχῶν φλυαρήσαντα (ὡς αἱ ἔπειτα ἐρευνᾶ ἀπέδειξαν), ἀλλὰ μὴ ὦν ἱστορικὸς ἀπεποιήθη εἰπῶν «καὶ ἐὰν ἀνταπαντήσῃ :» Ὁ ὑποτακτικὸς αὐτοῦ Χρυσόστομος ἐκ τῶν εὐφρευσάτων τοῦ Ὁρους λογίων, βιβλιοφάγος, μόλις δύο τρεῖς πραγματείας, ἀρίστας ὅμως, ἔδωκεν εἰς τύπον, ἀφεις πολλὰς ἀκολουθίας καὶ τοὺς σοφοὺς καταλόγους τῆς Μονῆς καὶ τοῦ Πρωτάτου, ἵνα ἐκμεταλλευθῶσιν ἄλλοι. Ποῦ αἱ γνώσεις καὶ τὸ ἐρευνητικὸν τοῦ Ἰακώβου Δημοπούλου Βατοπεδινοῦ, ἡ νηφαλιότης τοῦ συναδέλφου αὐτοῦ Νικάνδρου, καὶ τοῦ ὁμωνύμου Διονυσιάτου, τὸ φιλόπονον τοῦ Συμρνακή καὶ τὸ ἐμβριθὲς τοῦ Κοσμᾶ Βλάχου! Ποῦ ἡ γλαφυρότης τοῦ λόγου τοῦ Ἰβηρίτου Ἰωακείμ καὶ ἡ εὐστροφία τοῦ πνεύματος; (ὅστις μάλιστα ἠδίκησεν ἑαυτὸν μὴ γράψας πολλά). Ὁ ἐμὸς σεβ. καθηγητῆς Γ. Χατζηδάκις εἰσερχόμενος εἰς τὸ γραφεῖον ἐτακτοποιεῖ ἑαυτὸν καὶ ἠῦτρεπίζετο, ὡσεὶ εὐρίσκετο εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων. ἔγραφε δὲ καὶ ἐφιλολόγει αἰεὶ ἱστάμενος πρὸ τοῦ ἀναλογεῖου. παρέβαλε γάρ, ὁ σοφὸς ἀνὴρ, τὴν ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν πρὸς ἱερὰν μυσταγωγίαν. καὶ εἶναι ἀληθῶς μυστήριον καὶ ἡ ἀναζήτησις τῆς ἀληθείας καὶ ἡ μετάδοσις γνώσεων εἰς τὸν κόσμον. ὁ μὲν ἱερεὺς ἐπιτυγχάνει τὴν ἀποθέωσιν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τοῦ ἁγιασμοῦ, ὁ δὲ συγγραφεὺς διὰ τοῦ φωτισμοῦ τῆς γνώσεως. Ἄλλ' οὐχ οὕτως ὁ ἀγαπητὸς συνάδελφος, ἀλλὰ καραγωγεὺς ἀναφανεὶς τῆς ἐπιστήμης συνεφόρησεν εἰς οἰκοδομὴν αὐτῆς λί-

θους και πλίνθους και κεράμους και ξύλα, ἅπερ τοῖς μὲν νοῦν ἔχουσιν οὐδὲν χρήσιμόν ἐστι, τοὺς δ' ἀνοήτους περιάγουσιν εἰς ἀδόκιμον νοῦν. Διανοήθη, ὡς ἄλλος Ἰκαρος, νὰ διέλθῃ διὰ κηρίων πτερύγων τὸ δυσεξίτητον τῆς φιλολογίας πέλαγος και κατέπεσε πτώμα ἐξαίσιον. εἰς σφαῖρας ἀγνώστους, και ἐδάφη ἀλλότρια ὠνειροπόλησε δάφνας και γέρα. ἀλλ' εἰς πολυελίκτους και λαβυρινθώδεις ἀτραπούς ἀποπλανηθεὶς ἐκομίσατο ὄνειδος και αἰσχύνην. και μικροῦ δεῖν ἐξετραχηλίζετο ἄν, εἰ μὴ ὁ θέλων πάντας σωθῆναι ἀντελαμβάνετο αὐτοῦ. Μεταπράτης σοφίας ἀκαίρου και γνώσεως, ἦν φιλαλληλίας ἐνεκεν ἐθήρευε και δῆθεν τοὺς ἄλλους πλουτίζων αὐτὸς ἀπώλεσε καθ' Ἡσίοδον και «τὸν ἐόντα νόον». ἐπελάθετο γὰρ τοῦ εἰπόντος: «χαλεπώτερά σου μὴ ζῆτει και ὑψηλότερά σου μὴ ἐρεύνα». Ἄλλοτε διφορηλατῶν και πρὸς τὰ ἀνάντη και ἀνέφικτα διὰ τὸν ταπεινῶς ἔρποντα κατευθυνόμενος, παρήλασεν ἐνώπιον πάντων ὡς ἰδεολόγος κοινοβιάρχης, και διερρήγνυτο βοῶν ὑπὲρ τοῦ κοινοβίου, ἀλλὰ μὴ τυχὼν τῆς ἡγουμενίας ἀπεδυσπέτησε πρὸ μηδαμινῆς βίας, και οὕτως ἀταλαιπωρήτως προὔδωκε τὰ πάντα. κἀντούτῳ οὐκ εὐθετος διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν «ὡς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον και βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω» (Λουκ. 9,62). Ὡς ζηλωτῆς αὐ τῶν πατρῶν δογματῶν ἀπεδύθη εἰς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα πρὸς τὴν αὐτῶν ἀπαραχάρακτον διατήρησιν, ἀλλ' ὡς ἀνερμάτιστος και ἀμφοτεροπρόσωπος τὰ μὲν ἀπαραχάρακτα τολμηρῶς παρεχάραξε, πολλοὺς δὲ εἰς ἀπώλειαν προΐαψε, δεινὸν δὲ τῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ἀπέλυσε σάλον, ὥστε αὕτη νὰ ἐπισείῃ κατ' αὐτοῦ τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν. Παῦσαι οὖν, ἀδελφέ, παίζων ἐν οὐ παικτοῖς και τῆς τοῦ Θεοῦ μακροθυμίας καταχρῶμενος. ἔκστηθι τῆς ἀπειροκαλίας και ἀτασθαλίας ἀναμειγνυόμενος εἰς ἔργα ἀλλότρια και «θιερίζων ὅθεν οὐκ ἔσπειρας» καρπὸν ἁμαρτίας: «ἕκαστος, ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐν τούτῳ και μενέτω παρὰ τῷ Θεῷ» (Α' Κορ. 7,24). Ἄρκει σοι τὸ φιλακόλουθον και ἡ μετ' εὐχῆς ψαλμῶδία ἦν περιπαθῶς φιλεῖς, πολλή σοι πρὸς σωτηρίαν ἢ φιλάνθρωπος ἐπιστήμη. «Διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας και τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε, και τροχιάς ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῆ, ἰαθῆ δὲ μᾶλλον» (Ἐβρ. 12,12).

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ

Tel père, tel fils

Εἶχον ἀποπερατώσας τὰ ἀνωτέρω, ἅπερ παραλαβὼν κατῆλθον εἰς τὸν τῆς Δάφνης λιμένα πρὸς ἀπόπλουν. Τοῦ ἀτμοπλοίου καθυστερήσαντος ἐπὶ 24ωρον ἐκρίθη εὐλογον, ἵνα συνοδεύσω φίλους συνεκδήμους μέχρι τῆς παρακειμένης τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος Μονῆς, τοῦ Ῥωσικοῦ. Ὁ φιλόφρων καὶ λίαν εὐπαίδευτος ξεναγὸς ἡμῶν πατὴρ Βασίλειος ἐκ τῶν πρώτων ᾠδήγησεν ἡμᾶς εἰς τὴν πλουσιωτάτην καὶ λίαν φιλοκάλως τακτοποιημένην βιβλιοθήκην τῆς Μονῆς, ἔνθα ἐθαύμαζον τὸν ἐν δελτίοις καταρτισθέντα νέον κατάλογον ὑπὸ δύο ἐπιστημόνων μοναχῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ εὐγενοῦς βιβλιοθηκαρίου πατρὸς Ἰωσήφ ἱερομονάχου. Ὁ πατὴρ Σωφρόνιος ἐκ προτιμήσεως ἐνεφάνισέ μοι τὰ δελτία τοῦ τμήματος τῶν περὶ Ἁγίου Ὁρους εἰς διαφόρους γλώσσας συγγραφέντων βιβλίων. τῆς ἐκδελτιώσεως προΐουσης ἐσταμάτησεν ἡ περιέργειά μου εἰς τὸν ὑπ' ἀριθ. 38)1901 τίτλον «ΝΕΑ ΑΓΙΟ-ΡΕΙΤΙΚΗ ΔΙΑΚΩΜΩΔΗΣΙΣ». Μοὶ προσηνέχθη παραχρῆμα 14σέλιδον φυλλάδιον ἐκτυπωθὲν ἐν Βουκουρεστίῳ τῷ 1898 ἄνωνύμως. Εἶναι τὸ περιβόητον κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου Λαυριώτου δημοσίευμα, κοινῶς μὲν ἀποδιδόμενον τῷ κ. Γερασίμῳ Σμυρνάκῃ (καὶ τοῦτον ὠνόμασα εἰς τὸν ἐρωτήσαντά με πατέρα Βασίλειον, ὅστις καὶ ἐπέγραψε τὸ ὄνομα). Ἀλλὰ καὶ ἀπλῆ ἀναγνώσις πείθει, ὅτι ὁ διατριβογράφος εἶναι ὄχα πεφιλημένος ταῖς Μούσαις ἀνὴρ καὶ δεινὸς τοῦ καλάμου χειριστῆς, πάντως τῶν λογάδων τις τοῦ Φαναρίου, ἀλλὰ καλῶς μέχρι τῶν λεπτομερειῶν τὰ κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον διαγιγνώσκοντος. Ἐκ τῆς ἐπισταμένης ἀναγνώσεως ἐπέισθην, ὅτι θὰ ὑπάρχη ἕτερον λιβελλογράφημα (ἐὰν ἐπιτρέπηται νὰ ὀνομάσωμεν ἐκεῖνο, ἔνθα ὁ Ἀλέξανδρος παρουσιάζεται οὐχὶ ὡς Ἕλληνας, ἀλλ' ὡς Βούλγαρος), καὶ τῷ ὄντι τὸ τοιοῦτον ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Σμυρνάκη. Τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην ἐθεώρησα εὐρημα ἀπὸ πολλοῦ ἀσχολούμενος περὶ τὴν βιογραφίαν τοῦ ἐπιλέκτου τούτου προΐσταμένου τῆς Λαύρας καὶ ἐπὶ 40ετίαν οἰακοστροφοῦντος τὰ κοινὰ τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Εὐνόητος ὁ λόγος διατὶ μόνον εἰς τὴν Ῥωσικὴν διεσώθη βιβλιοθήκην. Εἶναι δὲ ἄξιον θαυμασμοῦ μετὰ πόσης ἐπιμελείας καὶ ἀδράς δαπάνης ἐξηφανίσθη ἐξ ὅλων τῶν βιβλιοθηκῶν τῶν Μονῶν, καὶ οὐδ' εἰς τὰς ἰδιωτικὰς τῶν μοναχῶν ἀφέθη, οὐδ' ἐν Ἀθήναις καὶ Κωνσταντινούπολει ἀπὸ 30ετίας διερευνῶν ἠδυνήθη νὰ ἐντύχω αὐτῷ. Τὸ ἱστορικὸν τοῦ

φυλλαδίου ἔχει ὡς ἐξῆς: ἡ τελευταία τῶν δεκαετηρίδων τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἐν Ἐκκλησίᾳ χαρακτηρίζεται διὰ τῆς ῥήξεως τῶν Ἁγιορειτῶν πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, ἕνεκα τῆς Καρεωτικῆς ἀγορᾶς. Τὰ πολυάριθμα ἐμπορικὰ καταστήματα, ὁ θόρυβος τοῦ συρφετοῦ καὶ ὄχλου καὶ τὰ ἐπακόλουθα ἀπροσδιόνησα εἶχον παραμορφώσει τελείως τὴν ἀρχαιοπρεπῆ μορφήν τῆς Σκήτης τῶν Καρεῶν καὶ διέτρεχεν ὁ Ἁγιορειτικὸς μοναχικὸς βίος κρίσιν. Ἡ μήτηρ Ἐκκλησία ἀείποτε βαθὺν ἐπιδεικνυμένη σεβασμὸν πρὸς ἀπαράτρεπτον τῶν καθεστώτων τοῦ Τόπου διατήρησιν δι' ἀποφάσεως συνοδικῆς, ἵνα προλάβῃ τὴν πλήρη ἐκλαίκευσιν τῶν Καρεῶν, ἠξίωσε παρὰ τῆς Ἱ. Κοινότητος τὸ κλείσιμον τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων ἀφεῖσα μόνον 2-3 χάριν τῶν ἀναγκῶν τοῦ τόπου καὶ ταῦτα ὑπὸ μοναχῶν διευθυνόμενα. Οὕτω ἀπεσκορακίζετο τελείως τὸ λαϊκὸν ἐκ τῆς ἀγορᾶς στοιχεῖον. Ὁ ἱερὸς Τόπος σύσσωμος εὐφροσύνως ἐχαιρέτισε τὸ γεγονός τοῦτο. Ἄλλως ὅμως ἔδοξεν εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους Λαύρας Ἀλέξανδρον, Καρακάλου Ἀθανάσιον καὶ Σιμωνόπετρας Ἀγαθάγγελον, οἵτινες μετὰ ἐξαετίαν κατώρθωσαν νὰ συμπαρασύρῳσιν ὀλόκληρον τὴν Ἱερὰν Κοινότητα καὶ ἀνατραπέντος τοῦ πατριαρχικοῦ σιγιλλίου ἀνεπέτασε καὶ αὐθις ἡ ἀγορὰ τὰς πύλας, καὶ οἱ λαϊκοὶ ἐπανῆλθον ἐπικινδυνώτεροι εἰς τὰ ἴδια, καὶ εὐρίσκονται μέχρι τοῦ νῦν κατὰ θεῖαν ὄντως παραχώρησιν. Τότε ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τρωθεῖσα εἰς τὰ καίρια ἔγνω, ἵνα ἐξαπολύσῃ, ὡς τελευταίαν μητρικὴν κραυγὴν, κατὰ τῶν τριῶν τούτων στασιμιστῶν ἀφορισμὸν (ἐξεκκλησιασμόν), ὅστις δυστυχῶς μένει μέχρι σήμερον ἄλυτος, ἐφ' ὅσον καὶ τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον παρανόμως ἐν Καρεαῖς. Τότε ὁ Ἀλέξανδρος ὡς ἀντιπελάργησιν ἔδωκεν εἰς τὴν δημοσιότητα διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐφημερίδων τῆς ἐπὶ 20ετίαν γενναίας αὐτοῦ συγγραφικῆς δράσεως περίληψιν. Ὡς ἀνταπάντησις ἔρχεται τὸ παρὸν φυλλάδιον δηκτικὸν μὲν πως, ἀλλὰ ἐμπεριέχον ἀληθείας ἀναντιρρήτους. καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει ἐξελέγχεται ἡ πνευματικὴ ἐργασία, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἡ ἐθνικὴ, ἀφοῦ ἐπὶ τοῦ ἐξελεγχομένου τούτου μεγαλεπηβόλου ἀνδρὸς ἐκινδύνευσε νὰ ἐκρωσισθῇ τέλεον ὁ κλεινὸς Ἄθως. διὸ καὶ οἱ ἀδελφοὶ Ῥῶσσοι εὐγνωμονῦντες διεφύλαξαν ἀπὸ τοῦ «μαλεροῦ πυρὸς» ὡς ἱερὸν κειμήλιον τὸ φυλλάδιον τοῦτο, καὶ ἵνα τοὺς ἐκάστοτε φωνασκοῦντας κατ' αὐτῶν ὡς κατακτητῶν τοῦ Ὄρους ἀπορραπίζωσιν (καίτοι εἰς τοιαύτας περιπτώσεις ὅ τε ἀπεμπολῶν καὶ ὁ ἀγοράζων ὡς ἱερόσυλος κέκριται). Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ φυλλαδίου, ἀντὶ πάσης ὁ Ἀλέξανδρος ἀπαντήσεως ἀναδημοσιεύει τῷ 1899 εἰς ἴδιον τεῦχος ἐκ τῶν ἐφημερίδων τὴν «Ἀναγραφὴν συγγραφῶν καὶ δημοσιευμάτων εἰκοσιπενταετίας 1874-1898», δωροφοροῦντος Παύλου Φωτιάδου, τοῦ γνωστοῦ πευθῆνος τοῦ Φαναρίου καὶ εἶτα διευθυντοῦ ἐφημερίδων. (Περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀναγραφῇ ἀνυποστάτων τὸ πλεῖστον συγγραφῶν βλ. Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου Ἱστορίαν Ἀσκητισμοῦ Α', ς', καὶ Τὰ Ἁγιορειτικὰ ἀρχεῖα καὶ ὁ κατάλογος τοῦ Πορφυρίου Οὐσπένσκη, Ἀθῆναι 1930,

σ. 190, ἀποσπ. Ἐπετ. τῆς Ἑταιρ. Βυζ. σπουδ. Ζ'). Οὐδένα λόγον ἀναιρετικὸν τοῦ φυλλαδίου ποιεῖται θελήσας ν' ἀγνοήσῃ αὐτό, πιστεύσας εἰς τὸν ἑξαφανισμὸν. Καὶ ἡμεῖς οὐδεμίαν ὄρεξιν εἶχομεν ν' ἀσχοληθῶμεν περὶ τοῦ ἐν Κυρίῳ μεταστάντος ἀνδρός, καίτοι ἡ εὐεργετικὴ αὐτοῦ δρᾶσις εἶχε πρὸ βουθείας καὶ πλέον φιδάσει καὶ μέχρι τῆς σμικρότητος ἡμῶν, ἐνὸς μαθητευομένου νεαροῦ μοναχοῦ. καὶ ἐζήτησεν οὐ μόνον διὰ διαφόρων σκευωριῶν, συκοφαντιῶν καὶ πλαστογραφιῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ἐπιστολῶν πρὸς τὸν ἀείμνηστον Ἰωακείμ τὸν Γ' ν' ἀναχαιτίσῃ αὐτὸν τῶν σπουδῶν καὶ κατώρθωσεν μὲν νὰ ἀποκλείσῃ τῆς θεολογικῆς σχολῆς τῆς Χάλκης, ἀλλ' ἡ θεία Πρόνοια ἠνοιξεν αὐτῷ τὰς πύλας τῆς Μεγάλῃς τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου. «Θεοῦ γὰρ θέλοντος οὐδὲν ἰσχύσει φιδόνος». Οὔτε πρόθεσιν τινα ἔχομεν νὰ ταράξωμεν τὸν χοῦν τοῦ τάφου αὐτοῦ, ὡς πράττουσι καθ' ἑκάστην οἱ ὑποτακτικοὶ αὐτοῦ ἀνακινουῦντες καὶ μετακινουῦντες, ἵνα ἐλαφρότερον καταστήσωσι. λέγομεν καὶ ἐπαναλαμβάνομεν οὐδεὶς τοιοῦτος λόγος ἐκίνησεν ἐνταῦθα τὸν κάλαμον ἡμῶν. «Ὅ γὰρ ἀποθανῶν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας». ἀλλ' οἱ ἄγαν πατρώζοντες αὐτοῦ ὑποτακτικοί, οὐδεμίαν ἐῶνται εὐκαιρίαν, ἵν' ἀπαθανατίσωσι τὴν ἀμαρτίαν ταύτην καὶ εἰς ἑκάστην ῥῆξιν ἡμῶν ἀναμασῶσι καὶ τίθενται εἰς κυκλοφορίαν οἱ κατ' ἐμοῦ ὕθλοι καὶ αἱ φληναφίαι τοῦ γέροντος αὐτῶν ὡς καὶ τοῦ πάτρωνος Κορνηλίου, ἐπειδὴ οὐδὲν νέον ἔχουσι νὰ παρουσιάσωσι. καὶ ἀσυναισθίτως οὕτω ἐπιβαρύνουσι ἀντὶ νὰ ἐξαπαλύνωσι τὸν ἐντάφιον χοῦν. Ἄλλ' ἡ ἀναδημοσίευσίς ἐνταῦθα τοῦ α' μέρους τοῦ φυλλαδίου ἔχει ἓνα σπουδαιότατον λόγον. Ὁ σπουδαρχίδης ἰατρὸς τῆς Λαύρας δὲν ἐχρημάτισε μὲν ὑποτακτικὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου, διότι δυστιχῶς ἔμεινεν ἀνυπότακτος (ἐντεῦθεν δὲ αἱ καταφανεῖς αὐτοῦ ἐλλείψεις τῆς μοναστηριακῆς μορφώσεως, καὶ αἱ ἀνεξάλειπτοι κῆρες τοῦ ὑποκριτικοῦ βίου καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ μακρακισμοῦ), ἀλλ' ἔλαβε τὴν κουρὰν παρ' αὐτοῦ μὴ ἀναδεξαμένων τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, τοῦ μακ. Γερασίμου καὶ τοῦ ἄρτι ἐν Κυρίῳ τελευτήσαντος ἀγαθοῦ γέροντος Νικοδήμου. διὸ καὶ μετὰ τῶν φαρμάκων ἔδοκίμασαν καὶ τὸ πικρὸν τῆς ἐμπαθείας τοῦ ἰατροῦ ποτήριον καὶ βαρὺν ἀνέδωκαν τὸν κατ' αὐτοῦ ἀναστεναγμὸν. Καὶ ζῶντα μὲν οὐδέποτε σχεδὸν ἠκούετο νὰ ὀνομάζῃ αὐτὸν γέροντα, καὶ δικαίως. ἀλλὰ μετὰ θάνατον, ἵνα κολακεύσῃ τὴν σεπτὴν πεντάδα τῶν ὑποτακτικῶν ἐκείνου, ἵνα προσεταιρισθῇ αὐτοὺς εἰς σχηματισμὸν οἰκογενειακοῦ κόμματος, τοῦ ἀπαισιωτέρου ἐν Λαύρᾳ, ἔθετο εἰς εὐρεῖαν κυκλοφορίαν τὸ Γέροντας καὶ παραδελφοὶ καὶ κατώρθωσεν ἐπὶ βουθείαν σχεδὸν αὐτὸς μὲν κατέχων τὸ γραφεῖον καὶ τὴν ἀρχηγίαν, ἐκεῖνοι δὲ τὴν ἐπιτροπὴν καὶ τὸ ταμιεῖον ἐκ περιτροπῆς, νὰ περιαγάγῃ διὰ φαύλου κύκλου εἰς τὸ ἀπροχώρητον πλέον τὴν οἰκονομικὴν καὶ ἠθικὴν κατάστασιν τῆς Μονῆς, οὐδεμίαν αὐτὸς καὶ οἱ λεγόμενοι αὐτοῦ παραδελφοὶ τῶν ἀρετῶν ἐκείνου κτώμενοι, ὄν σεμνύνονται ν' ἀποκαλῶσι γέροντα. Ἡ δημοσιευμένη ὁμῶς τοῦ φυλλαδίου περικοπὴ ἀποκαλύπτει πρὸς

ἄλλου εἴδους ἀρετὰς σχέσιν καταπληκτικὴν μεταξὺ γέροντος καὶ ὑποτακτικοῦ, καὶ οὕτως ἐξηγεῖται, διατὶ ἀφ' ὅτου ἤρξατο πολιτευόμενος καὶ συγγραφῶν ἐναβρύνεται ὁ ἀνυπότακτος ὑποτακτικὸς μετ' εὐλαβείας νὰ μνημονεύῃ τοῦ ἀναδεξαμένου αὐτόν. Ἐπόμενος οὕτω τῇ πλατείᾳ καὶ εὐρυχώρῳ ὁδῷ τῇ χαραχθεῖσῃ ὑπὸ τοῦ εὐκλεοῦς γέροντος αὐτοῦ εἰς τὸν δι' ἀντιγραφῶν καὶ νοσφισμοῦ πολλαπλασιασμὸν τῶν συγγραφῶν, βαυκαλίζεται νὰ ἀξιωθῇ ὡς ἐκεῖνος τοῦ φωτοστεφάνου τῆς δόξης καὶ τῆς ὑπόπτου ἀθανασίας. Ἄλλ' «ἄγει τὰ πάντα εἰς φῶς χρόνος». καὶ ἴδου ἡ ἀπόδειξις:

ΝΕΑ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΗ ΔΙΑΚΩΜΩΔΗΣΙΣ

Ἀπὸ μακροῦ χρόνου παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν ἐν τῇ Βασιλευούσῃ ἐριτίμων δημοσιογραφικῶν φύλλων, ὅτι ἐν τούτων ἀνέλαβεν ἐπίμοχθον ἀγῶνα νὰ διεξαγάγῃ ἄνευ τινὸς τὸ παράπαν προκλήσεως, πρὸς συνηγορίαν τῶν καταπατηθέντων δῆθεν δικαιωμάτων τοῦ ὑπὸ τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐπιτετιμημένου σοβαροῦ πελάτου αὐτοῦ τοῦ κυρ Ἀλεξάνδρου τοῦ Παπαγιάννη ἢ Εὐμορφοπούλου τοῦ καὶ προϊσταμένου ἐν τῇ ἐν Ἄθῳ Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Λαύρας.

Καὶ δὲν ἔχομεν μὲν οὐδὲν νὰ ἀντεῖπωμεν πρὸς τὴν φίλην Βυζαντινὴν ἐφημερίδα οὐδὲ πρὸς τὸν θερμομαχὸν πευθηῆνα ταύτης, διότι ὁ τελευταῖος οὗτος ἰδίᾳ, πιστῶς ἐκπληρῶν τὸ ὑπὸ τοῦ εὐχύμου πελάτου αὐτοῦ ἐπιβαλλόμενον καθήκον, σπουδάζει ἀληθῶς, ἵνα τὸν καταστήσῃ εὐπεπτον καὶ παρουστήσῃ τῇ κοινωνίᾳ, ὅτι οὐχὶ πεπλανημένως κατηνέχθη τούτῳ τὸ ἀπροσδόκητον καὶ ἀπαίσιον τραῦμα τῆς ἐπιτιμήσεως καὶ τοῦ ἐξεκκλησιασμοῦ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Καθότι αὕτη δὲν ἔσχε βεβαίως ὑπ' ὄψει τὰς ἑκατὸν ἑπτακδέκα διατριβὰς καὶ μελέτας τοῦ μεγαλεπιβόλου καὶ σοφίας γέμοντος ἀνδρὸς περὶ ἀνέμων καὶ ὑδάτων ὡς καὶ τινὰς ἐπιστολάς ἀβροφρόνων τινῶν ξένων, μὴ εἰδότες τῶν ἀτυχῶν ἐν τῇ πρώτῃ συναντήσῃ των, τί ὑπὸ τὸ μέλαν καὶ ἀπατηλὸν τριβῶνιόν του ἐγκεκορδύληται, καὶ τὰς ὁποίας συρράψας ὁ γεννάδας παρέδοτο τῷ δημοσιογραφοῦντι φίλῳ του κεχρυσωμένῳ, ἵνα ἀποτυπώσῃ μελαμβαφεῖς ὡς συγγραφάς! ὁλοκλήρου εἰκοσιπενταετίας του! (sic).

Πρωτάκουστον τῇ ἀληθείᾳ τελεῖται θαῦμα ἐν Ἀγίῳ Ὄρει! Ὁ κυρ Ἀλέξανδρος Εὐμορφόπουλος συμπληροῖ τοὺς παιᾶνάς του πρὸς χλεύην καὶ μῶμον τῆς Μητρὸς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἣτις ἐπετίμησε τοῦτον καὶ ἐξεκκλησίασεν ἵνα δὲ ἀπαμβλύνη τὰ αἰχμηρὰ βέλη Αὐτῆς ἐξάγει εἰς φῶς πρὸς καταιοχύνῃ καὶ ἀντίκτυπον τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα του διὰ τῆς συρραφῆς τῶν διαφόρων κλεπταντιγραφικῶν φυλλάδων του, διὰ τῶν ὁποίων μόνος αὐτὸς ἐσκοτίσθη τὸν νοῦν, καταλήξας εἰς τὸ ἀλγεινὸν τοῦτο βάραθρον τῆς αἰσχύνης, ἐκ τῆς ὁποίας πειρᾶται ὡς παλαιμάχος ἀθλητῆς, ἵνα διολισθῆσῃ ἀνα-

ζωπηρῶν τὰς ἀρχαίας αὐτοῦ νεαρὰς μηχανορραφίας, διὰ τῶν ὁποίων ἐφ' ἱκανὸν ἀπετύφλωτε τὸν ἀθῶον Ἁγιορειτικὸν κόσμον, ἐκμεταλλεόμενος τὸ ἀπλοῦν καλογηρικὸν φρόνημά του καὶ τὴν χριστομιμίτην ἀνεξικακίαν του.

Ἄλλ' ἀποκαλυφθῆτω τέλος ὁ πῖθος τῆς μυθολογουμένης Πανδώρας καὶ ἃς ἐκπηδήσωσιν ἐξ αὐτοῦ οἱ ἄθλοιο τοῦ παίζοντος πρόσωπον ἐξηνταβελόνου κῦρ Ἀλεξάνδρου τοῦ Παπαγιάννη.

Ἀναλογισθῆτω τις λοιπὸν παιδογέροντά τινα ρασοφόρον, δεισιδαίμονα καὶ φίλαυτον, ριγούνται ἐπὶ τῇ πνοῇ καὶ τοῦ ἐλαχίστου στοιχείου· μεταλλάσσοντα ἀπὸ βήματος εἰς βῆμα τοὺς ἐσωτερικοὺς ἐπενδύτας του, ἵνα μὴ ψυγῆ· παρακολουθούμενον αἰείποτε ὑπὸ ἀχωρίστου πελωρίου ρασοφόρου σωματοφύλακος κομιστοῦ βαυκάλεως χιακῆς μασίτης πρὸς ἀναφυχήν, μετασχηματιζόμενον ὡς τὸν τῆς μυθολογίας Πρωτέα· κλαίοντα καὶ γελῶντα κατὰ τὸ δοκοῦν ἐκείνω· μαγεύοντα διὰ τοῦ ψεύδους τοὺς ἀπλοϊκωτέρους· ἐξαπατῶντα καὶ ὑπισχνούμενον παραδείσιον τρυφήν· ἀναμασῶντα ὡς μυρηκάζουσα κάμηλος· διοργανοῦντα τὰ πάντα ὑπὲρ τοῦ ἐγωῖσμοῦ του καὶ τῆς καινοδοξίας του· διδάσκαλον τῶν δολοπλοκιῶν καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀτιμώσεως· ἀναίσχυντον καὶ κακομήχανον ἐργάτην τοῦ ψεύδους· ἀνιχνευτικὸν ἀνδράριον τοῦ χρυσοφόρου Ἀρκιῶου Πακτωλοῦ· βδέλυγμα τοῦ μοναχικοῦ βίου· ἀσεβῆ ἐκμεταλλευτὴν τοῦ θρησκευήματος· περιφρονητὴν καὶ ὕβριστὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους. ἐπονείδιστον τοπικιστὴν γραικύλλον· ἀνατροπέα τῶν σεβασμίων ἐθίμων τοῦ Ἁγίου Ὄρους· διαιρέτην πάσης ἱερᾶς Μονῆς δι' ὅλων τῶν ἀναιδῶν μέσων χάριν τῶν ρουσφετολογικῶν ὀνειρῶν του· ἀπεμπολητὴν τῆς πατρῴας γῆς χάριν εἰτελοῦς χρυσοῦ· δημεγέροτην ἀνίερον· κενόδοξον ψευδομελετητὴν καὶ σφετεριστὴν ξένων ἔργων καὶ δημοσιευμάτων πρὸς κατάταξιν αὐτοῦ ἐν τῇ χορείᾳ τῶν σοφῶν καὶ ἐπιστημόνων· καὶ τέλος αὐτοκαλούμενον μοναχόν, ἀλλὰ μὴ εἰδότα οὐδὲ τὸν μοναστικὸν βίον, οὐδὲ συγκοινωνοῦντα τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἵνα μὴ ἴσως μianθῆ τὸ πολιτειακόν του σύστημα καὶ ἀποστῆ ὁ Σεῖτὰν ἀπ' αὐτοῦ, κατασταλῶσι δὲ οὕτως. οἱ ἀποτρόπαιοι καὶ καταχθόνιοι σκοποὶ κατὰ τοῦ Γένους του.

Τοιοιτοτρόπως ψυχολογῶν πᾶς τὸν κῦρ Παπαγιάννη θέλει ἀποτυπῶσιν τὴν φαντασιώδη εἰκόνα τοῦ εὐπετοῦς μισθάρου ἐργάτου του, τὴν ὁποίαν ἐξέθετο ἐν τῷ γνωστῷ Βυζαντινῷ φύλλῳ καὶ τῇ ἀργυρωνήτῳ φυλλάδι τῶν συγγραφῶν καὶ δημοσιευμάτων μιᾶς εἰκοσιπενταετίας, ὅπερ, εὐπειθῆς ὄργανόν του, δὲν ἠμέλησε νὰ φαντασθῆ τὸν κῦρ Ἀλεξάνδρον Λαυριώτην ὡς τὸν αἰμνηστον Βάμβαν καὶ Δούκαν (sic)! καὶ πλέξη ἐγκώμια τοῦ μαλθακοῦ Γέροντος καὶ στέφανα ἀθλητοῦ πρὸς σκάνδαλον μέγα τῆς Ἁγιορειτικῆς κοινωνίας, ἥτις παντὸς ἄλλου οἶδε τὸ ποιὸν τοῦ μηχανορράφου καὶ ἐπονείδιστα τῇ ἱερᾷ πατρίδι κατεργαζομένου, οὐδόλως πτοουμένη ἐκ τοῦ χρηματισμοῦ ἕνεκεν τῶν δημοσιογραφικῶν τούτων ἐξάρσεων ὅπως ἀποκρύψη τίτλον τινὰ αὐτοῦ ὅστις χάριν τῆς γεροντικῆς του κενοδοξίας ἐπεχείρησε πράξεις ἀθέτους, ἵνα ἐπιδείξῃ τῷ κόσμῳ, καὶ ξενηκούστους διὰ τὸ Ἁγιον Ὄρος πρὸς φενακισμόν

τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, ἀναγορευόμενον, καὶ αὐτοκαλούμενος φιλόσοφος καὶ ἐξερευνητὴς ἐξειδικιασμένης ἐξοχότητος.

Ἄλλ' ἢ ἰδιόρρυθμος αὐτὴ καὶ κατὰ φαντασίαν φιλολογικὴ δρᾶσις τοῦ κῦρ Ἀλεξάνδρου οὐδὲν ἄλλο ἀπαρτίζει ἢ συνονθύλευμα ποικιλοχρῶν ἀποσπασμάτων ἐκ πιστῆς ἀντιγραφῆς πρὸς χρηματισμὸν ἀληθῆ, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδὲν ἴδιον ἢ πρωτότυπον ἠδυνήθη πώποτε ὁ μέγας οὔτος καὶ αὐτοκαλούμενος ἀρχαιοδίφης νὰ προσθέσῃ· διότι πάντοτε δσάκις ἐπεχείρησε νὰ ψελλίσῃ τι κατὰ κρημνῶν καὶ ἀβύσσων ἐχώρησεν.

Οὔτω λ. χ. τοῦ λόγου γενομένου ἐνταῦθα βλέπομεν ἐν τῇ περιγραφῇ περὶ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ναοῦ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ἧτις ἐστὶ δι' ἱαμβικῶν στίχων ὑπὸ Ἀσηκρίτου τοῦ Ροδίου πεποιημένη καὶ ἐκδεδομένη ὑπὸ Αἰμυλίου Λεκράν, (*Emil le grand*) νὰ γράφῃ ὁ κῦρ Ἀλέξανδρος ἐν τῇ καθομιλημένῃ πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς ἐν Παρισίοις πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν μελετῶν ἐταιρίας ἐπὶ τῇ ἀποστολῇ τῆς ἄνω περιγραφῆς ὡς ἐξῆς:

« . . . Κωνσταντίνου ἀσηκρίτου τοῦ Ροδίου τέως ἀγνώστου συγγραφέως . . . «οὔτος δὲ νὰ τῷ ὑποδηλῇ κάτωθεν «οὐκ ἔστι» ἀγνώστου συγγραφεὺς ὁ Ρόδιος» (*Constantin le Rhodien n'est pas un auteur inconnu*). Παρακατιῶν δὲ περὶ τῆς ἰδίας συγγραφῆς νὰ γράφῃ « . . . ὑποβάλλω ταύτην ἐν μοίρᾳ διαγωνίσματος . . . », ὁ δὲ Πρόεδρος νὰ τῷ ὑποσημειῶ εὐγενῶς «κατὰ τὸ καταστατικὸν τῆς ἐταιρίας οὐκ ἔστιν ἀποδεκτὸν χειρόγραφον δημοσίευμα εἰς συναγωνισμὸν πρὸς ἐπίτευξιν βραβείου» (*D'après les statuts de l'Association, une communication manuscrite ne pouvait être admise à concourir pour l'obtention à un prix*).

Ὅποιον ἔργον κῦρ Παπαγιάννη Εὐμορφόπουλε ὑπέβαλες εἰς διαγώνισμα; τὸ τοῦ Ροδίου; Αἶ ἀτυχῆ Ρόδιε! εἰς χεῖρας τίνος σφετεριστοῦ περιέπεσας; Δὲν ἀρκεῖται ὁ μέγας ἀρχαιοφίδης ὅτι σὲ ἐμφανίζει ἐνώπιον τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου, ᾧ Ἀσηκρίτα, ἀγνώστου συγγραφέα, ἀλλὰ ζητεῖ καὶ ἐπαθλον βεβαίως χρηματικὸν ἐκ τῶν μακρῶν πόνων σου καὶ ἰδρώτων. Προσέτι πῶς ἀπειτόλμησας, κῦρ Ἀλέξανδρε Παπαγιάννη, νὰ συναριθμήσῃς ἀναγράφων ὡς συγγραφὴν σου ἐν τῇ φυλλάδι τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος σου καὶ αὐτὴν τὴν Πατριαρχικὴν ἐντολὴν περὶ ἐπιθεωρήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν μηνιαίων Βιβλίων, ἀπευθυνομένην ἄλλως τε καὶ πρὸς δύο ἐτέρους συναδέλφους, καὶ τὴν ὁποίαν ἀμέσως ἠρνήθης νὰ ἀποδεχθῆς, ἄλλα προφασιζόμενος καὶ οὐχὶ τὴν καθαρὰν ἀλήθειαν τῆς ἀνικανότητός σου δμολογῶν, ἵνα μὴ ἀποκαλυφθῆς ἀδαής, ὡς μὴ ἀναγνούς ποτε τὰ τοιαῦτα βιβλία μηδὲ εἰσελθὼν ἵνα λατρεύσῃς τῷ Θεῷ ἐν τῷ Ναῷ αὐτοῦ;

Ἄλλὰ πλὴν τούτων δὲν εἶναι αἰσχυντηλὸν κῦρ Εὐμορφόπουλε διὰ Σὲ τὸν Ἀμόναχον Ἀγιορείτην νὰ μᾶς πανηγυρίζῃς καὶ εἰκοσιπενταετηρίδας καὶ ἰωβιλαῖα ἐφεξῆς τῶν ἀντιγραφικῶν καὶ σουφρωτικῶν ψευδοσημειωμάτων σου, χωρὶς βεβαίως νὰ προθυμοποιηθῆς κἀνὲν ἐκ τῶν μαμμοθρέπτων σου νὰ σὲ

συγχαρῆ, ἀμνημονῶν διὰ διαβιοῖς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ τόπῳ τῆς ὁσιότητος, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑποχρεοῦσαι νὰ ἐπιδείξῃς ἄλλο τι ὑψηλότερον εὐαγγελικώτερον καὶ θειότερον, τοὺς ὁσιακοὺς καὶ ἑναρτέτους καμάτους τῶν πόνων σου ἢ τὰς τοιαύτας γελοιώδεις συροφὰς πρὸς μόνην ἱκανοποίησιν τῆς ἔλεεινῆς ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν Ἀγιορειτικῆς σου κλεπτοδράσεως;

Ὁ θεομὸς συνήγορός σου καὶ μόνος τελετάρχης τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος σου ἀναλόγως τοῦ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ἐναποτεθέντος χρυσίου οὕτω σε ἀνεμέτρησεν· ἀλλ' ἡ ἀγνή Μήτηρ Ἐκκλησία σὲ διηρεύνησε βαθύτατα καὶ διὰ τῆς δικαίας καὶ εὐαισθήτου τρυτάνης Τῆς σὲ ἐτίμησεν ἀναλόγως τῶν βδελυρῶν σου πράξεων, τὰς ὁποίας λίαν ἐπιτετηδευμένως παρέκαμπτες διὰ τῶν τοιούτων συνήθων ἐκλάμψεών σου. Σήμερον δὲ ἔρχεται ἡ ἄδολος ἀγιορειτικὴ κοινωνία νὰ σὲ ἐρωτήσῃ ὡς αὕτη γνωρίζει καὶ ἀπάντησον εἰλικρινῶς ὡς βαρύπαινος ἔνοχος, ἰστάμενος ἐπὶ τοῦ ἰκριώματος τῆς εὐσυνειδησίας ταύτης καὶ παντὸς τοῦ κατὰ κόσμον λαοῦ, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐξετέθης ὅλως ἀπροσδοκῆτως διὰ τῆς γελοίας διακωμωδήσεως μιᾶς εἰκοσιπενταετηρίδος σου.

Καὶ μὴν ἐρεεῖνει σε ἡ τῶν ὁσίων Πατέρων χορεία, ᾧ βέλτιστε καὶ δεινὲ τῶν ἀντιγράφων καὶ περικοπῶν ψευδομελετητὰ καὶ ψευδεπωννυμούμενε. Τί παθῶν παρήλλαξας τὸ σὺν ἐπώνυμον τῆς σῆς χθαμαλῆς οἰκογενείας καὶ ἀντὶ Παπαγιάννης καὶ Παπαγιαννόπουλος μετεμορφώθη εἰς μυροβόλον νάρκισσον καὶ Εὐμορφόπουλος ἀπεκλήθη; Ἴσως διὰ τὴν ἄφρῆσιν τῶν παλαιῶν ἀνομημάτων σου. Ἄλλ' ὁ σὸς αὐτάδελφος, πρὸ διετίας ἐλθὼν, δριμέως ἐπέπληξέ σε καὶ κατεμήνυσε τὴν διαγωγὴν σου διὰ τὴν καιρίαν ταύτην προσβολήν, τὴν ὁποίαν κατήνεγκες τῇ σῇ οἰκογενείᾳ.

Ἄλλὰ καὶ πῶς κομπάζεις, ᾧ κράτιστε φιλόσοφε, παραβαλλόμενος ὡς ἄλλος Δούκας καὶ Βάμβας καὶ χαρακτηρίζεις σεαυτὸν ὡς τελειόφοιτον τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, μὴ μεμαθηκῶς ἢ τὰ κοινὰ κολυβογράμματα παρὰ τῷ ἐπισκόπῳ Ἀναίων, δι' ὧν ἀνῆλθες τὴν πρώτην βαθμίδα τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου; ὁποῖαι αἱ συγγραφαὶ σου; Ἴσως αἱ ἐπιστολαὶ τῶν μὴ εἰδότεν σε ἀνθρώπων, τὰς ὁποίας ἀνέγραψας ὡς συγγραφὰς σου.

Καὶ ὁ ἐξωνημένος θαυμαστής καὶ φίλος σου οὐ παύεται διαζωγραφῶν σε ὡς ἔχοντα μαγικὴν γραφίδα καὶ πρῶτον προϊστάμενον τῆς Λαύρας.

